

Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

Îndumamar metodic la
practica pedagogică

Ciclul I, licență

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

Îndrumar metodic la practica pedagogică

Ciclul I, licență

Bălți, 2022

CZU 378.147:37.015(076.5)

E 19

Recomandat spre publicare de Consiliul Facultății de Științe ale Educației,
Psihologie și Arte, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
(proces-verbal nr. 13 din 29 iunie 2021)

Elaborat în cadrul proiectului „Promovarea și dezvoltarea educației interculturale în formarea inițială a cadrelor didactice”, implementat de Centrul Educațional PRO DIDACTICA, cu sprijinul Fundației pentru copii „Pestalozzi”, Elveția.

Punctele de vedere exprimate în prezenta lucrare sunt cele ale autorilor și nu angajează în nici un fel instituțiile de care aceștia aparțin, tot așa cum nu reflectă poziția instituției care a asigurat managementul proiectului.

Director proiect: Rima BEZEDE, Centrul Educațional PRO DIDACTICA

Coordonator proiect: Cristina BUJAC, Centrul Educațional PRO DIDACTICA

Expert proiect: Viorica GORAȘ-POSTICĂ, Centrul Educațional PRO DIDACTICA

Coordonator lucrare: Tatiana ȘOVA, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Autori: Tatiana ȘOVA, Veronica RUSOV, Lilia TRINCA, Oxana CHIRA, Aurelia BEȚIVU, Eugenia FOCA, Olga JACOTA-DRAGAN

Recenzenți:

Maria PERETEATCU, doctor, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Carolina DODU-SAVCA, doctor, conferențiar universitar,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Aurelia BALAN, director, grad managerial superior, grad didactic superior,
Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, municipiul Bălți

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Educație interculturală : Îndrumar metodic la practica pedagogică : Ciclul 1, licență / Tatiana Șova, Veronica Rusov, Lilia Trinca [et al.] ; coordonator lucrare: Tatiana Șova ; Centrul Educațional "Pro Didactica", Universitatea de Stat "Alec Russo" din Bălți. - Bălți : S. n., 2022 (Tipografia din Bălți). - 87 p. : fot., il., tab.
Aut. indicați pe vs. f. de tit. - Referințe bibliogr.: p. 86-87 (25 tit.). - Apare cu sprijinul Fundației pentru copii "Pestalozzi", Elveția. - 100 ex.
ISBN 978-9975-50-273-3.
378.147:37.015(076.5)
E 19

Cuprins

Introducere	4
I. Cadrul general	5
II. Strategii didactice specifice educației interculturale	8
III. Jocuri didactice	19
IV. Filme educative	28
V. Studii de caz	32
VI. Povești educative	37
VII. Strategii de evaluare a competenței interculturale.....	43
VIII. Modele de proiecte didactice.....	54
Referințe bibliografice	86

Introducere

Stagiile de practică pedagogică ale studenților, planificate și realizate obligatoriu conform planului de învățământ, au drept finalitate transpunerea în practică a achizițiilor însușite în cadrul disciplinelor universitare și oferă posibilități de formare/ dezvoltare a potențialului de lucru creator al viitorului cadru didactic.

Îndrumarul pentru practica pedagogică este recomandat studenților ciclului I, studii superioare de licență, care-și fac studiile la specialitățile din Domeniul 011 Științe ale educației pentru cultivarea și promovarea valorilor profesionale și general-umane formate în cadrul unităților de curs și în special, a respectării principiilor educației interculturale: toleranța, egalitatea, complementaritatea valorilor, valorizarea specificului spiritual al valorilor locale atașându-le la valorile generale ale umanității, valorificarea cadrului educațional în spiritul diversității, drepturilor omului, egalității de șanse, dialogului intercultural, promovării identității și cetățeniei.

Scopul îndrumarului este de a face educația interculturală mai relevantă pentru viitorii profesori. Materialele propuse în îndrumar contribuie la lărgirea perspectivelor interculturale pentru a face față cerințelor diferitor medii educaționale multietnice.

Îndrumarul evidențiază căi constructive de explorare a conținuturilor interculturale în cadrul practicii pedagogice și contribuie la conștientizarea importanței dimensiunii culturale a viitoarei profesii.

Prin Capitolul I este conturat *cadrul general* al competenței interculturale a viitoarelor cadre didactice. Argumentele formulate contribuie la o motivare profundă pentru planificarea și organizarea activităților educative cu caracter interdisciplinar în cadrul practicii pedagogice.

În Capitolul II sunt descrise un șir de *strategii didactice specifice educației interculturale*, care îi vor ajuta pe viitorii pedagogi să promoveze dialogul intercultural în rândul elevilor. Strategiile didactice aruncă lumină asupra problemelor globale prin asigurarea predării-învățării-evaluării respectuoase, incluzive și relevante din punct de vedere cultural și intercultural.

În Capitolul III sunt propuse un șir de *jocuri didactice*, care pot fi aplicate la diferite etape ale lecției și a activității educative. Prin jocurile didactice este asigurat succesul în învățarea conținuturilor interculturale.

Capitolul IV sugerează modalități didactice de lucru cu *filmele educative*: algoritm de lucru, procedee de interpretare a subiectelor, listă de filme cu subiect intercultural.

Studiile de caz reprezintă conținutul Capitolului V. Este oferit algoritmul de rezolvare a cazurilor, care contribuie la identificarea comportamentelor specifice diferitor situații cotidiene de contact intercultural.

În Capitolul VI sunt adunate exemple de *povești educative*, care pot fi utilizate pentru a pune în discuție diferite aspecte ale educației interculturale.

Capitolul VII accentuează importanța selectării și aplicării corecte a *strategiilor de evaluare a competenței interculturale*. Pentru evaluarea nivelului de acceptare relațiilor interetnice și interrasiale este propusă Scala distanței sociale a lui Bogardus. Sunt incluse un șir de chestionare de măsurare a nivelului de toleranță.

Capitolul VIII propune *modele de proiecte didactice*, care vor facilita procesul de planificare a lecțiilor la diferite clase.

Autorii

I. Cadrul general

Noile realități din viața socio-economică și politică a societății, pe fondul tendinței globale spre internaționalizare și globalizare, au contribuit la formarea unei noi situații educaționale în Republica Moldova, în care educația interculturală și incluzivă reprezintă o prioritate și o provocare pentru profesioniștii din educație.

Educația interculturală are ca scop combaterea șovinismului, rasismului și egoismului etnic și contribuie în multe feluri la integrarea Republicii Moldova în spațiul socio-cultural și educațional mondial, păstrând în același timp identitatea națională. Prin urmare, problema pregătirii studenților pentru interacțiunea interculturală devine o prioritate, iar învățământul universitar este acela care este menit să contribuie la formarea specialiștilor care sunt conștienți de interdependența dintre popoare și națiuni și sunt pregătiți pentru participarea constructivă la dialogul dintre culturi.

Astfel, pentru formarea competenței interculturale a viitorilor pedagogi, conform Ordinului MECC Nr. 1198 din 02.11.2020, în planurile de învățământ pentru ciclul I, licență, domeniul general de studiu 011 Științe ale educației din cadrul Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți a fost inclusă unitatea de curs obligatorie „Educație interculturală” cu un volum de 2 credite de studii ECTS (60 de ore academice). Unitatea de curs inițiază studenții în particularitățile unei ramuri pedagogice noi - pedagogia interculturală/pedagogia diversității și contribuie la pregătirea profesională pentru predarea opționalelor „Cultura bunei vecinătăți”, „Educație interculturală”, dar și pentru realizarea activităților transdisciplinare, interdisciplinare și educative prevăzute de curriculumurile stagiilor de practică pedagogică.

În universitate este unanim susținută importanța promovării unei pregătiri inițiale actualizate și coerente a viitorilor profesioniști din educație, care să răspundă diversității elevilor, interculturalitatea fiind integrată în spațiul de predare al diferitelor discipline. În acest context, cadrele didactice, autori ai prezentei lucrări, se angajează să elaboreze propuneri pedagogice menite să faciliteze dobândirea de competențe interculturale, pentru a aborda o mare diversitate de experiențe sociale, contribuind la dezvoltarea personală și profesională a viitoarelor cadre didactice. Or, oferirea unei educații interculturale și incluzive este astăzi o responsabilitate pe care universitatea și-o asumă, concentrându-și eforturile pe generarea de acțiuni educaționale echitabile, incluzive, de susținere și de calitate, care să permită evaluarea diferenței culturale prin acceptare, toleranță, angajament și îmbogățire reciprocă.

Este la fel de esențial ca toate cadrele didactice să-și asume o schimbare în rolul lor pedagogic și să fie capabili să adapteze instruirea la nevoile unei societăți incluzive și interculturale, dotate cu competențele cheie care le permit să răspundă realității educaționale actuale.

În comunitatea științifică bălțeană se acceptă că tratarea curriculară și didactică a educației interculturale necesită o abordare interdisciplinară care să permită

dobândirea acelor competențe interculturale cu care să se construiască o identitate profesională. În contexte marcate de multiculturalism este relevantă promovarea situațiilor de învățare interculturală prin utilizarea metodologiilor inovatoare pentru a promova învățarea dedicată diversității culturale.

Pentru formarea alfabetizării interculturale a studenților se valorifică un complex holistic de măsuri pedagogice și organizatorice, care prevăd asigurarea coordonării și integrării programelor interdisciplinare la nivel de conținut și tehnologic. Sunt incluse informații semnificative din punct de vedere cultural și comparații interculturale atât în studiul limbilor străine, cât și în disciplinele non-lingvistice. Cadrele didactice universitare relaționează activ cu purtători de informații culturale străine aplicate - filme în limba originală, presă în limbă străină, resurse de internet, reprezentanți ai altor comunități culturale și personalități „la răscrucea culturilor” (bilingvi, traducători, studenți de schimb, diplomați etc.).

Abordarea tehnologică a alfabetizării interculturale asigură dinamica pozitivă a unor indicatori de performanță precum:

- orientarea către interacțiunea culturilor;
- stabilitatea confortului psihoemoțional în cadrul unei echipe de studenți multietnice și polireligioase;
- satisfacția și productivitatea în relațiile cu purtătorii altor culturi;
- capacitatea, dorința și chiar nevoia de a fi incluse în situații de interacțiune interculturală;
- implicarea studenților în activitatea cognitivă și motivațional-creativă pe fondul înțelegerii caracteristicilor altor culturi;
- deschiderea către o nouă experiență culturală și dezvoltarea acesteia prin reflecție culturală;
- dobândirea percepției empaticе și tolerante asupra manifestărilor altor culturi și purtătorilor acestora;
- trezirea interesului pentru propria cultură prin analiza comparativă a acesteia cu alte medii culturale;
- socializarea activă a studenților (includerea în viața socială, politică și culturală a orașului, țării și comunității mondiale), deținerea capacităților de comunicare interculturală și aplicarea lor activă în practică (activități de traducere, participare la programe de schimb academic etc.).

Acțiunile întreprinse pentru pregătirea viitoarelor cadre didactice au caracter:

- *Contextual și flexibil*: Oferirea de răspunsuri adecvate la situații reale și în schimbare care derivă din contexte școlare și sociale. Ținând cont de faptul că nu există formule de aplicare valabile pentru orice context, fiecare proces de formare pornește de la nevoile și interesele studenților și este flexibil pentru a include adaptările și schimbările care sunt necesare.
- *Teoretico-practic*: Se favorizează dezvoltarea competențelor necesare practicii pedagogice care leagă învățarea teoretică cu practica.
- *Reflexiv*: Provocarea reflecției constructive asupra elementelor care au influență asupra practicii școlare și a proceselor formative ale educației permanente.

- *Colaborativ și participativ*: Favorizarea parteneriatului național și internațional cu diferiții agenți educaționali. Profesorii sunt instruiți în interculturalitate atunci când colaborează cu profesori din alte culturi și participă la rețelele educaționale internaționale, favorizând propria dezvoltare personală și profesională, conștientizarea culturală, metodologiile de predare și alegerea conținutului curricular. Pe această linie au proliferat propunerile formative îndreptate către mobilitatea internațională a cadrelor didactice și studenților.
- *Transversal intercultural*: Promovarea dobândirii de competențe interculturale în cadrul tuturor disciplinelor universitare.
- *Dialogat*: Facilitarea schimburilor de experiență și dezbaterilor publice legate de identificarea și tratarea problemelor, precum și în căutarea soluțiilor.
- *Comunitar*: Dirijarea întregii comunități educaționale. Organizarea și promovarea activităților interculturale.

În contextul idealului educațional stipulat în Codul Educației al Republicii Moldova, conectorii de curriculum universitar au construit traseul de formare a specialistului cu spirit de inițiativă, capabil de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschis pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate.

Activitățile din cadrul stagiilor de practică pedagogică vor crea situații când studenții vor fi obligați să țină cont de diverse aspecte ale educației interculturale, deoarece mediul educațional din Republica Moldova este unul polietnic. În această ordine de idei, propunem studenților suport didactic ce vizează problematica educației interculturale reflectat în modele de proiecte didactice ale lecțiilor de dezvoltare personală și de educație moral-spirituală, demersuri metodice ale implementării strategiilor didactice, filme educative, jocuri didactice, studii de caz, povești educative, strategii de evaluate a competențelor interculturale etc.

Astfel, credem că viitoarelor cadre didactice le va reuși:

- pregătirea elevilor pentru deschidere spre dimensiunea interculturală;
- dezvoltarea capacității elevilor de a recunoaște constructiv diversitatea în variatele ei forme;
- formarea elevilor ca persoane capabile să aprecieze diferite culturi, care trăiesc împreună într-o societate interculturală, să respecte și să valorifice pozitiv diferențele culturale;
- formarea și dezvoltarea la elevi a competențelor de a comunica, de a coopera și de a interacționa adecvat cu persoane, care aparțin diferitor culturi;
- dezvoltarea competențelor de participare a tinerilor la îmbogățirea vieții comunității prin schimbul de elemente identitare, dialog și implicare socială;
- promovarea activă a valorilor sociale și individuale: respect, solidaritate, cooperare, echitate, toleranță, onestitate, demnitate, responsabilitate, spirit civic etc., pentru evitarea formării unor reprezentări eronate a diferențelor dintre etnii, rase, culturi, confesiuni etc.;
- dezvoltarea competenței de a trăi împreună în bună conviețuire interculturală.

II. Strategii didactice specifice educației interculturale

Indiferent ce profesie va avea fiecare copil, el trebuie pregătit pentru o societate interculturală, deoarece societatea contemporană se caracterizează din ce în ce mai mult pe extinderea fenomenului de întâlnire reală sau virtuală a culturilor. Noua perspectivă asupra educației ce propune deschiderea spre diversitate culturală se bazează pe comunicare. Numai în căutarea celuilalt ne descoperim pe noi înșine și această proiectare în altul nu o putem realiza decât prin comunicare interculturală.

A da elevilor posibilitatea de a se manifesta prin elemente ce țin de propria cultură, chiar minoritară fiind, este o cale de a dezrădăcina prejudecăți. A aduce în clasă sau la diverse manifestări școlare obiceiuri și tradiții din cultura proprie poate determina cunoașterea, deci comunicarea între apartenenți la grupuri etnice distincte, construirea unui climat favorabil cooperării și acceptării alterității, având elementele sale definitorii.

O componentă și o condiție prealabilă importantă pentru realizarea cu succes a activităților și conținuturilor cu caracter intercultural este alegerea adecvată și corectă a metodelor de predare, tehnicilor și formelor de lucru cu elevii.

Metodele activ participative dau frâu liber imaginației, ideilor neobișnuite și originale, a părerilor neconvenționale, provocând o reacție în lanț, constructivă, de crearea „ideilor pe idei”.

Abordările interculturale ar trebui să permită interacțiunea și comunicarea directă multidirecțională, să încurajeze gândirea critică și flexibilă, să stimuleze curiozitatea și empatia, să contribuie la reevaluarea și schimbarea atitudinilor, să promoveze cooperarea etc. Furnizarea de informații despre alte culturi, oameni etc. sau predarea frontală și transferul de cunoștințe despre conflicte, stereotipuri și prejudecăți, importanța cooperării etc., nu implică atingerea scopurilor și sarcinilor educației interculturale.

Dimpotrivă, este înșelător să vorbim despre educație interculturală, în timp ce elevii nu au o oportunitate imediată de a realiza un contact personal, firesc și permanent cu diferite categorii de diversitate.

Este binevenită aplicarea metodelor de prevenire sau rezolvare a conflictelor, de diminuare a stereotipurilor, prejudecăților, discriminării sau a metodelor oferite de domeniul consilierii. Elevul trebuie să se confrunte cu situații reale sau ipotetice astfel încât să poată integra concluziile în sfera valorilor personale. Utilizarea metodelor nuanțate intercultural permite ca învățarea în școli și clase eterogene să constituie un avantaj pentru fiecare copil, nu un handicap.

Metodele tradiționale alături de cele activ-participative sunt îmbinate în funcție de creativitatea fiecărui cadru didactic: conversația euristică ajută elevii să formuleze întrebări, explicația, să înțeleagă anumite conținuturi, dezbateră, să-și formeze opinii, mozaicul, să-și dezvolte sentimentul de responsabilitate, studiul de caz, capacitatea de analiză, jocul de rol, ajută elevii să devină empatici. Elevul poate fi înzestrat cu resursele constitutive ale competenței interculturale precum:

- cunoștințe: enumerarea unor trăsături specifice pentru grupurile etnice cunoscute, identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre persoane;
- abilități: capacitatea de a învăța prin cooperare, capacitatea de analiză, sinteză, comunicare eficientă;
- valori și atitudini: deschidere față de celălalt, cooperare, respect reciproc, empatie, sentimentul identității și al apartenenței, acceptarea diversității.

Patru principii metodice de bază servesc ca punct de plecare atunci când alegeți forme, metode și tehnici de educație interculturală:

- 1) participare
- 2) interacțiune (cooperare și activitate comună)
- 3) reflecție
- 4) anticipare.

De aceea, sugerăm că formele de muncă individuale, în pereche sau de grup oferă diverse oportunități de încurajare a curiozității elevilor de a descoperi și recunoaște diversitatea din mai multe aspecte și sprijinirea relațiilor de colaborare în cadrul grupului, dezbateri, ascultare activă, asistență reciprocă etc.

În același timp, metodele de dialog, joc, ilustrare, demonstrație, lucrări practice etc. sunt un aparat metodic care va permite cu ușurință îmbunătățirea conținuturilor și activităților (ca parte a procesului de predare obișnuit) cu elemente interculturale.

O gamă largă de tehnici educaționale va îmbogăți și mai mult activitățile, permițând elevilor să dezvolte o atitudine activă față de conținut, dar în același timp vor iniția utilizarea materialului didactic cuprinzător și vor încuraja și favoriza un climat socio-emoțional pozitiv în cadrul grupului/grupurilor.

Ar fi greșit să reducem educația interculturală la un proces de predare, mai degrabă decât la dezvoltarea abilităților de comunicare deschisă și constructivă, de rezolvare pașnică a conflictelor, de depășire a prejudecăților, stereotipurilor și prejudecăților, încurajarea gândirii critice etc.

Strategiile de predare interculturală urmăresc să descrie metode care îi angajează pe elevi să interacționeze într-un mod care susține ideea că culturile pot fi diferite din punct de vedere lingvistic, cultural sau social de propria cultură.

Adesea reflectând abordările lor de evaluare, aceste strategii îi vor ajuta pe elevi să se familiarizeze cu și să respecte diferențele culturale, pentru a facilita comunicarea sau dialogul și pentru a promova deschiderea între culturi. În plus, strategiile didactice interculturale facilitează soluționarea problemelor globale prin integrarea tehnologiilor constructive, respectuoase, incluzive și relevante din punct de vedere cultural.

1. Revizuirea experiențelor interculturale personale

Majoritatea oamenilor iubesc să împărtășească anecdote personale pentru a ilustra un punct de vedere sau o experiență personală. Dintr-o perspectivă sociolingvistică, oamenii își construiesc, arată și validează identitatea în împărtășirea de anecdote personale. În acest sens, ei folosesc limbajul, sub formă de discurs, ca mecanism de comunicare a ideilor sau opiniilor. Atributele culturale sunt transmise prin acest dialog, dar și prin utilizarea comunicării non-verbale. De exemplu, cereți elevilor să formeze grupuri de patru cu persoane de la care cred că vor învăța cel mai mult într-

un cadru intercultural. Elevii sunt încurajați să creeze un mediu de învățare care să le ofere cea mai bună experiență de învățare posibilă. Rugați-i să *reflekteze și să împărtășească fiecare o experiență* sau o situație interculturală pe care le-au întâlnit anterior în vacanță sau în viața de zi cu zi. În timp ce se fac pe rând, ceilalți trei elevi din grup ar trebui să asculte și să încerce să reinterpreteze experiența, încercând în același timp să ofere o perspectivă diferită a acelei experiențe.

Poate că experiența interculturală are ceva de-a face cu o situație bazată pe alimente, obiceiuri, tradiții, ritualuri sau îmbrăcăminte noi. În orice caz, pentru a fi pregătiți atunci când ne confruntăm cu o situație interculturală, trebuie să luăm în considerare următoarele întrebări:

- Cum percep eu această situație interculturală?
- Ce îmi doresc să obțin în această situație?
- Ce strategie trebuie să adopt pentru a-mi atinge scopurile sau obiectivele personale?
- Voi da dovadă de lipsă de respect dacă urmăresc aceste obiective personale?
- Trebuie să negociez politicos un rezultat și să iau în considerare obiectivele celorlalte persoane?

Când oamenii explorează aceste întrebări diferite, ei trec printr-un proces conștient (apoi subconștient, cu experiență) de gândire și acțiune critică, reflexivă, care le permite să navigheze prin mediile interculturale. În contexte personale și profesionale, negocierea rezultatelor este o abilitate semnificativă transferabilă pe tot parcursul vieții, în special de la un context cultural la altul.

Întrebările de mai sus oferă, de asemenea, o perspectivă asupra abilităților interpersonale și, în special, a naturii și a respectului perspectivei celorlalte persoane. Acest lucru creează o oportunitate pentru o persoană de a învăța, a împărtăși, a preda și a face schimb, promovând în același timp comunicarea interculturală. De asemenea, este favorizată demontarea barierelor culturale, obligând în același timp elevii să reflecteze, privind în interior și învățând din experiența personală.

2. Improvizație și examinare colectivă

Pentru a ilustra mai bine situația, o anecdotă poate fi adusă la viață prin improvizație. Prin observarea reflexivă, opiniile elevilor cu privire la diferitele experiențe culturale vor converge sau diverge. Divergența este de o importanță deosebită și o valoare semnificativă, deoarece inconsecvențele dintre experiență, percepție și înțelegere vor duce la reflecție, discuții și dezbateri ulterioare. Cu toate acestea, ei ar trebui să se abțină de la a judeca sau a-și exprima opinii atunci când este spusă anecdota. Poate că vor trebui să pună mai multe întrebări după ascultare pentru a înțelege clar situația.

Revizuirea și reflectarea asupra experienței și a acestor perspective diferite îi va implica pe elevi să înțeleagă că, uneori, logica din spatele unei situații culturale nu este clar definită, ci mai degrabă negociată. Ceilalți membri ai grupului ar trebui să aibă un moment pentru a contempla situația.

3. Studiu de caz: cercetarea comportamentului

Înainte de a pronunța o judecată finală asupra unui anumit comportament, încurajați elevii să adopte o altă metodologie. Învățați-i să efectueze cercetări în timp ce verifică faptele. Acest lucru va ajuta, de asemenea, la eliminarea stereotipurilor sau clișeelelor dobândite anterior. Când aveți îndoieli, o practică de investigație este o metodă foarte importantă de adoptat în secolul XXI, care este afectat de știri false și dezinformare. Luați în considerare toate perspectivele logice și propuneți-le să cântărească soluțiile și eventualele rezultate.

4. Sondaj și consultarea opiniei colegilor

Cereți elevilor să chestioneze celelalte grupuri din clasă pentru a vedea dacă această situație particulară a fost trăită de un elev diferit într-un context diferit. Reflecția asupra studiului de caz dă naștere unei activități de investigație pentru a studia dacă acest comportament a fost deja trăit (în viața de zi cu zi sau poate în vacanță în deplasare). Luarea de note este importantă pentru a asimila faptele și informațiile. A existat poate o modificare în comportamentul sau reacția oricărei persoane? Ce a învățat acest grup din experiență, înainte, în timpul și după etapa de votare?

În timpul sondajului celorlalte grupuri, cereți elevilor să noteze feedbackul non-verbal sau verbal (pozitiv sau negativ) pentru a evalua reacțiile lor. Elevii care fac sondajul sunt implicați în observație și analiză atentă, în timp ce ceilalți elevi sunt absorbiți în mod conștient de reflecție, comunicare și discurs.

5. Simulare și lucru în echipă prin interacțiune

Prin această strategie, obiectivul este de a încuraja elevii să aplice imediat cunoștințele pe care le-au dobândit pentru a adopta diferite comportamente culturale: cu cât sunt mai neașteptate, cu atât mai bine. Acest lucru se face pentru a-și testa colegii de clasă și pentru a vedea ce se întâmplă în jurul lor. Cereți fiecărui grup de elevi să găsească acte similare non-verbale sau verbale, care reflectă codurile comportamentale culturale. Această strategie se bazează pe ideea că elevii trebuie să arate modul în care cultura poate influența așteptările și comportamentul oamenilor. Un elev din fiecare grupă își va asuma rolul de secretar și observator, notând în același timp reacțiile (verbale și non-verbale) ale celorlalți elevi din clasă. Acest rol este foarte important, deoarece este adesea natura umană să emită judecăți unilaterale și să acționeze sau să reacționeze la aceste judecăți. După această activitate, elevii pot raporta la propriul grup sau la clasă.

6. Solicitarea de feedback

Până acum, strategiile propuse reflectă o clasă inversată, un mediu în care timpul de clasă este folosit pentru a aprofunda înțelegerea prin discuții cu colegii și activități de rezolvare a problemelor. În acest mediu, elevii își caută și își dezvoltă activ cunoștințele și abilitățile, în timp ce profesorul adoptă un rol secundar de mediator, consultant.

Când și dacă apare o problemă, elevii pot avea nevoie sau solicita informații de la profesorul care răspunde oferind îndrumare sau instruire și apoi revine la rolul de observare și supraveghere a activității. În solicitarea asistenței, grupul trebuie să-și prioritizeze problemele, să-și folosească raționamentul și să aplice abilități de analiză critică pentru depanare pentru a solicita sau găsi soluții alternative.

7. Comunicare interculturală prin joc de rol

Dacă elevii au dobândit o experiență și informații mai aprofundate bazate pe cercetare și interacțiune cu colegii de clasă, ei pot proceda la pregătirea unei activități de instruire. În grupurile lor, elevii își pot rezuma experiența cu simulări și pot crea un joc de rol inovator bazat pe comunicarea interculturală. Folosind cercetarea și reacțiile sau feedbackul primit, aceștia pot proceda la pregătirea unui scenariu și a unui dialog pentru a ilustra diferențele culturale. Bazată pe colaborare, această strategie promovează utilizarea și împărtășirea cunoștințelor dobândite (cercetare și experiență personală sau profesională) pentru a instrui și informa pe alții. De asemenea, implică un proces complex de gândire reflexivă care necesită dezvoltarea și utilizarea abilităților metacognitive (judecata, brainstorming, gândire critică și analitică), deoarece elevii nu numai că vor aduna și structura informații, ci și le vor pregăti, împacheta și livra în cadrul acestora. limitele unui joc de rol, astfel încât să illustreze problemele interculturale și să educe pe alții. Mai mult, un proiect ca acesta necesită ca elevii să interacționeze în cadrul unui grup mic pentru a-și negocia sugestiile, opiniile și prioritățile. În practică, procesul de negociere necesită o conștientizare sporită de sine, întrucât diverșii participanți trebuie să fie dispuși să-și exploreze propriile întrebări și soluții diferite. În cele din urmă, pentru a avea succes, grupul trebuie să lucreze ca o unitate pentru a examina diferite moduri de a gândi și de a face.

Această strategie de predare este implementată pentru a-i convinge pe elevi să înțeleagă modul în care cultura poate influența gândirea și comportamentul. În plus, va oferi un forum pentru ca aceștia să recunoască anumite coduri de comportament cultural și să utilizeze diferențele culturale ca resursă pentru învățarea activă și pentru proiectarea de strategii eficiente de învățare activă în contexte interculturale. În plus, prin intermediul acestei strategii, studenții vor învăța prin experiență comună și își vor extinde repertoriul intercultural făcându-i pe ceilalți conștienți de interpretări în formă culturală și răspunsuri (stereotipice, acceptabile sau inacceptabile) la o situație dată.

Trebuie de remarcat că fiecare dintre aceste strategii poate fi utilizată singură sau în combinație cu celelalte. Fiecare dintre ei îi angajează pe elevi să-și dezvolte competența interculturală într-o manieră inovatoare.

8. Language portrait

Scrieți portretul „limbajului personal” în care vă prezentați multilingvismul interior și exterior prin imagine și culori.

1. Deschideți aplicația <https://padlet.com/oxanachira/haw4rsufksaibkzu>
2. Schițați prin aplicația „Padlet desenează” în corpul tău limbile vorbite de tine.

3. Indicați limbile, poziția lor în corp, totodată identificându-le printr-un semn caracteristic, simbol, culoare etc., ce determină și caracterizează trăsături specifice unei limbi.
4. Prezentați desenul în Padlet colegilor.
5. Comentați unul din desenele colegilor de pe Padlet.

9. Internaționalismele sportului - cuvinte împrumutate

Multitudinea de termeni internaționali provin din domeniul sportului și sunt utilizați și în limba română.

1. Accesați linkul de mai jos și combinați imaginea și cuvântul internațional <https://learningapps.org/display?v=pn87apnzj20>
2. Completați lista internaționalismelor utilizate în domeniul sportului.
3. Alcătuiți un exercițiu pe aplicația *Learningapps* și utilizați internaționalismele din domeniul preferat.

10. Colind-Karaoke

Vin sărbătorile de iarnă. Tradițiile și obiceiurile sunt respectate de toate generațiile. Acest Karaoke poate fi exersat atât individual, cât și colectiv pentru a învăța un colind de Crăciun.

1. Completați spațiile libere din Colindul interpretat de Fuego propus pentru audiere.
2. Selectați oportunitatea „logarea mai târziu” (*maybe later*) și pentru „începători” (*beginner*).
3. Accesați linkul:
https://lyricstraining.com/play/HMdGuRFN2M?preview=on#!ruxanda_chira

11. Curcubeul de cuvinte din bucătăria internațională

Notați cuvinte din bucătăria interculturală în nourașul creat.

1. Creați propriul nouraș din 10-15 cuvinte la tema „bucătăria internațională“.
2. Utilizați cuvintele care provin din diferite culturi: de ex. pizza.
3. Accesați site-ul <https://wordart.com/> apoi clic pe create now.
3. Adăugați cuvintele selectate în “norul” de cuvinte.
4. Setări dimensiunea, culoarea și fontul pentru fiecare cuvânt.
5. Faceți clic pe *Shapes* pentru a alege forma norului de cuvinte.
6. Comparați nourașul Dvs. cu al meu.
Nourașul meu este aici: <https://wordart.com/ahv16c6neoyw/word-art-5>

12. Test -Quizlet

Testați cunoștințele și definiți termenii interculturali din glosarul cursului cu ajutorul *Quizlet*-ului.

1. Accesați linkul și verificați cunoștințele interculturale:
<https://quizlet.com/550696479/test>
2. Reveniți la Glosarul din Methodological guide and course support. Intercultural Education for future teachers.

https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_eic_balti_en.pdf și alcătuiți un exercițiu asemănător pentru colegul/colega Dvs.

13. Cartea virtuală „Costumul popular”

Cartea virtuală „Costumul popular” este o încercare de a valorifica portul și dansul popular.

1. Descrieți portul și dansul popular dintr-o țară selectată de Dvs. după acest model <https://read.bookcreator.com/HwI7C7PxCrMd6RERcXYvX1W06Og1/EK96fls0R3-kkwr8CoWxXQ>,
2. Cartea va conține imagini, video, audio, linkurile utilizate etc.
3. Expediați cartea online colegilor Dvs.
4. Scrieți un aviz la cartea unui coleg sau a unei colege.
5. Salvați cartea și avizul Dvs. pe platforma Padlet.

14. Karaoke și PPT

În data de 31 august este marcată „Ziua limbii române”, sărbătoare tradițională în Republica Moldova. Cu această ocazie sunt organizate diverse evenimente culturale și sunt interpretate cântecele cuplului Ion și Doina Aldea Teodorovici.

1. Completați spațiile libere din cântecul „Pentru ea”, interpretat de Ion și Doina Aldea Teodorovici propus pentru audiere. https://lyricstraining.com/play/ion-si-doina-aldea-teodorovici/pentru-ea/HYNA9pBNVY#!ruxanda_chira
2. Documentați-vă din sursele online care a fost aportul soților Ion și Doina Teodorovici la consolidarea societății noastre și din ce motiv ocupă un loc aparte în istoria națională.
3. În programul Power Point salvați informația pe platforma Moodle.

15. Dialog intercultural despre patrimoniu

Completați „harta” intelectuală și veți fi provocați să cunoașteți mai multe monumente, prin intermediul unui tur virtual prin Europa. Necesitatea respectării valorilor culturale, imaginile din diferite culturi, monumentele descoperite azi vă vor motiva să descoperiți noi monumente mâine. Cuvântul „patrimoniu” se află în strânsă legătură cu un alt termen, de multe ori folosit ca sinonim, și anume: „moștenire”. Știați că în mai multe limbi europene, echivalentul cuvântului „moștenire” este folosit pentru a desemna conceptul de patrimoniu cultural de exemplu în engleză - „heritage”, franceză – „héritage”, germană – „Erbe”, poloneză – „dziedzictwo”, maghiară – „örökség”, ucraineană „спадкування”, rusă – „наследование”!

Testați-Vă cunoștințele! În acest exercițiu virtual veți reuși să identificați și să localizați monumentele moștenite nu doar pe conturul hărții Republicii Moldova. Răspundeți provocărilor și întrebărilor:

<https://www.learningsnacks.de/share/114763/>

16. Wordart - Cuvinte de salut

1. Notați cuvintele de salut din diferite culturi prin intermediul aplicației Wordart <https://wordart.com>.
2. Expediați linkul pe aplicația Padlet.
3. Scrieți în comentariu limbile utilizate în lucrarea Dvs.
4. Identificați limbile utilizate în următoarea lucrare:

17. Carte poștală- Canva

O carte poștală este un promotor al culturii

1. Scrieți unei prietene sau unui prieten, care nu locuiește în Republica Moldova, o carte poștală de sărbători.
2. Utilizați programul CANVA.
3. Țineți cont de autenticitatea textului, de limba vorbită și de cultura țării în care va ajunge cartea poștală.
4. Cum credeți, în care țară/țări va ajunge această carte poștală? Argumentați răspunsul.

18. Akinator joc- descoperă personalități notorii

„Akinator” este un joc francez care pune până la 40 de întrebări.

1. Alegeți limba în care veți accesa jocul intelectual.
2. Vă gândiți la un personaj celebru fie din cultura națională sau internațională și răspundeți la întrebările jocului prin: „Da ”, „ Poate parțial ”, „ Nu știu ”, „ Probabil că nu, nu chiar ”, „ Nu ”.
3. Înainte de aceasta ar fi necesar să vă documentați foarte bine din surse de internet și să posedați informația despre acest personaj. Este rândul tău acum să verifici dacă e așa!

- Limba română, din păcate, nu poate fi aleasă, dar aveți engleza, germana, franceza, rusa, spaniola, italiana etc. Vă îndemnăm să antrenați limbile străine studiate de Dvs.
4. Am decis să verific dacă cunoaște Akinator cine este Angela Merkel, totodată să verific cunoștințele mele nu doar din domeniul politicii externe, dar și din limba germană. Acum este rândul Dvs. <https://de.akinator.com>
 5. Povestește colegului despre personalitatea ghicită de Akinator.

19. Interpretarea filmului Hârtie sau plastic

Un imigrant vine într-o țară pentru a picta o pictură murală pe cel mai înalt turn. El încearcă să se adapteze noii realități, dar xenofobia și regulile ciudate îl obligă să se întoarcă acasă. Filmul este dedicat tuturor imigranților care sunt blocați între lumi, subiect discutat în Republica Moldova - „lumi paralele”: nu se integrează în noua țară pe deplin și devin străini în patria lor.

1. Vizionați filmulețul <https://vimeo.com/319979381>

2. Formulați impresii și întrebări spontane pe tabla online: https://zumpad.zum.de/p/Film_„Hârtie_sau_plastic”
3. Rezumați conținutul filmului în 5 propoziții.
4. Citiți opiniile despre subiectul filmului ale altor colegi pe Zumpad.
5. Notați dificultățile imigranților de a se integra în altă societate și cultură.
6. Analizați și interpretați designul artistic (inclusiv colorarea, sunetul) a scurtmetrajului și explicați modul în care acest lucru subliniază dificultățile imigranților la sosirea lor în altă țară.
8. Formați grupuri mici (maximum patru elevi) în care vă prezentați rezultatele reciproc.
9. În plen, veniți cu ipoteze care să explice de ce filmul se numește „Hârtie sau plastic” - „Paper or Plastic” și discutați-le în plen.

20. Gender-Dilema: discriminarea femeilor pe piața muncii

1. Citiți știrea <https://www.dw.com/ro/în-germania-femeile-câștigă-mult-mai-puțin-decât-bărbații/a-15790726>
2. Documentați-vă care este situația în Republica Moldova.
3. Înscrieți pe <https://vocaroo.com> comentariile Dvs. vizavi de „discriminarea gender pe piața muncii” (salarizare, angajare etc.). Faceți clic pe <Click to Record> pentru a începe înregistrarea. Când ați terminat înregistrarea, faceți clic pe <Click to Stop> pentru a opri înregistrarea. Faceți clic pe <Liste> pentru a asculta înregistrarea dvs. Dacă nu sunteți mulțumit de rezultatul înregistrării dvs., puteți începe o nouă înregistrare dând clic pe <Retry>. Dacă sunteți mulțumit de înregistrare, îl puteți partaja printr-un link. Pentru a face acest lucru, faceți clic pe <Click here to save> Puteți găsi linkul către fișierul dvs. audio în <Sharing Options> . Puteți trimite acest link prin e-mail sau pe platforma de studiere Padlet/ Moodle Forum.
4. Audiați părerile colegilor Dvs. și scrieți două comentarii: Pro și Contra.

21. Casa tradițională - Mozaweb

1. Pe pagina mozaweb selectați limba română în dreapta sus și căutați cuvântul cheie: casa. <https://www.mozaweb.com/ro/Search/global?search=casa>
2. Selectați filmulețul 3D Casa din Grecia Antică și click pe fereastra Deschidere 3D.
3. Vizitați Casa din Grecia Antică (a se vedea mai jos imaginea), selectând pe banda albastră de jos: casa, secțiunea casei, camera de oaspeți, bucătăria, camera pentru femei, plimbare, străzi din așezările grecești.
4. Testați cunoștințele Dvs. cu ajutorul tastei „Test” și răspundeți la cele 5 întrebări.
5. După acest model, desenați Casa din Republica Moldova și puneți 5 întrebări.
6. Transmiteți colegului/colegei Dvs. imaginea și întrebările. Evaluați reciproc răspunsurile.
7. Sunteți curioși cum arată Casa arabă, Casa din Egiptul antic, Casa tradițională japoneză, Casa țărănească din Evul Mediu? Le puteți accesa pe Mozaik Education „Mozaweb” gratis până la 5 filmulețe 3D pe săptămână.

22. Tradițiile nunții- Mindmap

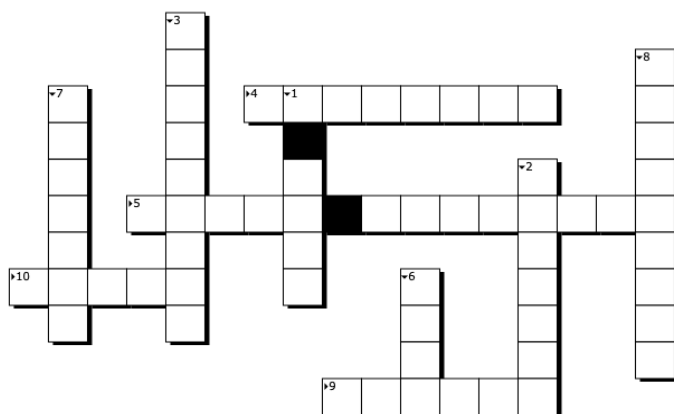
1. Priviți trailerul Nunta în Basarabia
<https://www.youtube.com/watch?v=RFX1BVh9RMo>
2. Salvați aplicația <https://simplemind.eu> pe telefonul mobil.
3. Utilizați aplicația Simple Mind (IOS, Android) de pe dispozitivul dvs. mobil pentru a crea un MindMap și înregistrați 8-10 cuvinte asociative (adjective, substantive sau verbe) pe tema scurtmetrajului popular.
3. Faceți un *screenshot* a Mindmap-ului completat și salvați fotografia pe smartphone și trimiteți-o pe Padlet (sau prin e-mail) pentru a fi discutată în grup.
5. Identificați cuvintele cel mai des utilizate de colegii/colegele Dvs în Mindmap. Discutați tradițiile nunții din Basarabia utilizând aceste cuvinte asociative din Mindmap.
6. Comparați tradițiile nunții în alte culturi citind articolul <https://www.descopera.ro/cultura/3668438-traditiile-de-nunta-in-jurul-lumii>.

23. Memory: Istoria și cultura

1. Ordonati imaginile persoanei sau monumentului istoric. Verificați cunoștințele din istoria interculturală prin intermediul aplicației:
<https://learningapps.org/display?v=p61t5tmmk21>
2. Ați identificat monumentele și persoanele? Studiați informație despre aceste personalități și monumente istorice cu ajutorul internetului.
3. Răspundeți la trei întrebări de autoevaluare: Ce am știut? Ce am învățat? Ce voi mai studia?

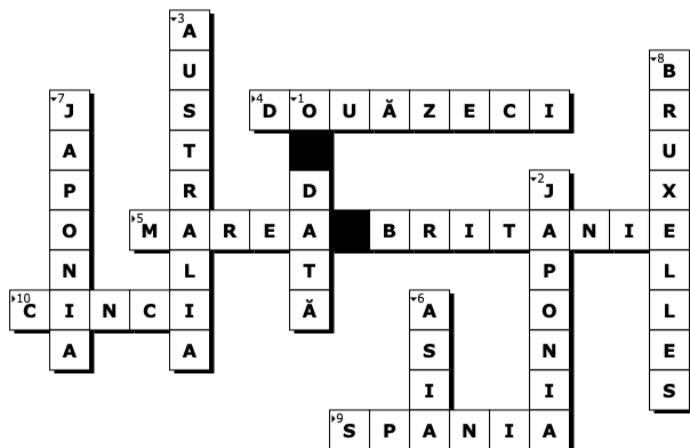
24. Integrame interculturale

1. Testați cunoștințele de cultură generală prin intermediul integramei:

1. De câte ori se sărută oamenii în Franța?
2. În care țară nu este respectos să râzi tare și să zâmbești la străini?
3. Unde se mănâncă carne de cangur?
4. Câte procente din sumă se lasă bacșiș în SUA?
5. În care țară se poate bea ceai cu lapte?
6. Unde se poartă alb la înmormântare?
7. În care țară este respectată tradiția de a se dăruia pe 14 februarie ciocolată bărbăților din partea femeilor?
8. Unde se află pacul Mini-Europa?
9. În care țară se dansează Flamenco?
10. În câte limbi sunt oficializate slujbe pe muntele Athos?

2. Verificați dacă răspunsurile Dvs. sunt corecte aici:

1. De câte ori se sărută oamenii în Franța?
2. În care țară nu este respectos să râzi tare și să zâmbești la străini?
3. Unde se mănâncă carne de cangur?
4. Câte procente din sumă se lasă bacșiș în SUA?
5. În care țară se poate bea ceai cu lapte?
6. Unde se poartă alb la înmormântare?
7. În care țară este respectată tradiția de a se dăruia pe 14 februarie ciocolată bărbăților din partea femeilor?
8. Unde se află pacul Mini-Europa?
9. În care țară se dansează Flamenco?
10. În câte limbi sunt oficializate slujbe pe muntele Athos?

Erstellt mit XWords - dem kostenlosen Online-Kreuzworträtsel-Generator
<https://www.xwords-generator.de/de>

3. Alcătuiți un rebus asemănător pentru colegul sau colega de bancă care să conțină cel puțin 10 întrebări de cultură generală prin aplicația <https://www.xwords-generator.de/en>.

4. Nu ezitați să vă documentați, aveți nevoie de răspunsuri corecte.

25. Holocaustul uitat din Transnistria - edpuzzle

1. Deportarea evreilor din Bucovina a fost un fenomen sinistru care a condus la multe drame. Mărturiile oamenilor, care au copilărit alături de alte naționalități, care s-au trezit într-o zi numiți „copii altfel”, care au frecventat școli separate, care au purtat simboluri galbene și care au fost nevoiți să plece în Transnistria, vor fi prezentate în episodul difuzat la TVR Internațional.

Răspundeți la următoarele întrebări:

- Ce culoare avea steaua pe care o purtau evreii?
- Unde au fost adunați evreii în ghetouri?
- Care au fost limbile, în care vorbeau evreii în anii 1941-1945?
- Când au fost deportați evreii din Cernăuți în Transnistria?
- De cine a fost făcut cadou lui Antonescu „Transnistria”?
- Ce meserii aveau evreii în perioada interbelică?
 - a. Vizionați și ascultați cu mare atenție informația difuzată în secvența video.
 - b. Răspundeți la întrebările pregătite de noi pe platforma Edpuzzle în următorul exercițiu online: <https://edpuzzle.com/media/5ffcb4271dda50423b668703>.

2. Care din aceste mărturii v-au sensibilizat mai mult? De ce? Argumentați răspunsul.

3. Cunoașteți alte deportări ale populației din Basarabia sau Bucovina? Aduceți mărturii din familia Dvs. sau a rudelor Dvs.

III. Jocuri didactice

Jocurile sunt o modalitate distractivă și eficientă de a prezenta elevilor probleme de conștientizare culturală și de comunicare interculturală.

Jocurile cu tematică interculturală sunt definite ca activități de instruire care implică și provoacă participanții cu anumite experiențe. Din punct de vedere metodologic, activitatea de joc poate cuprinde diverse tipuri de comunicare în clasă, după cum urmează:

- *Interactiv/Dialog*: Atât profesorul, cât și elevii participă la explorarea de idei noi, punând și răspunzând la întrebări, în timp ce lucrează la puncte de vedere diferite;
- *Non-Interactiv/Dialog*: Profesorul rezumă diverse puncte de vedere și explorează sau lucrează pe diferite perspective;
- *Interactiv/Autoritar*: Profesorul se concentrează pe un punct de vedere, folosind o secvență simplificată de întrebări cu scopul de a consolida un anumit punct de vedere;
- *Non-Interactiv/Autoritar*: Doar profesorul prezintă un punct de vedere specific și nu interacționează cu elevii.

Cadrul de mai sus poate ajuta profesorii în atingerea obiectivelor pedagogice de învățare. Fiecare abordare corespunde anumitor roluri și responsabilități asociate cu diferite relații dintre profesor și elev sau cu contracte de predare și învățare. Există multe avantaje asociate cu planificarea lecțiilor care eliberează elevii și profesorii de rolurile și setările mai tradiționale din clasă. În general, adăugarea de activități creative, cum ar fi jocul, care necesită participarea activă a elevilor, este o schimbare revigorantă pentru elevi (și profesori) care salută pauza de la tehnicile de predare comune.

Jocul „Cine vrea să fie în grup cu el? - Excepția”

Vârsta jucătorilor: de la 8 ani în sus

Durata: 10 - 15 minute

Numărul copiilor: Jocul se joacă cu de la 10 jucători în sus. Este potrivit și pentru grupuri mai mari.

Obiective:

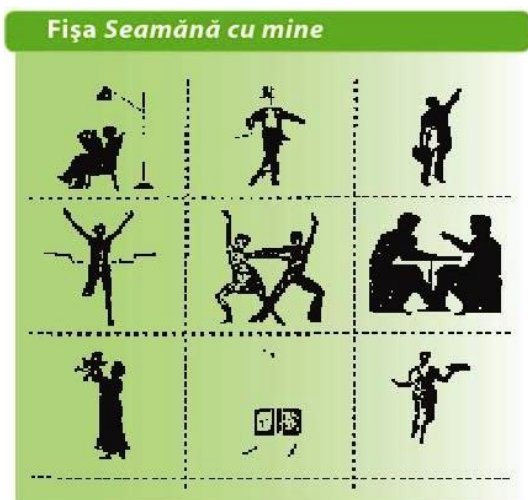
- determinarea relației majoritate-minoritate;
- argumentarea relațiilor dintre diferite grupuri din societate;
- conștientizarea necesității excluderii prejudecăților și discriminării;
- educarea empatiei, toleranței și a egalității șanselor.

Spațiul de joacă: în interior, la masă

Materiale necesare. Foi colorate/stikere. De exemplu, pentru un grup de 25 de elevi vom avea nevoie de 5 albastre, 5 roșii, 5 galbene, 5 verzi, 4 gri și 1 albă.

Pregătirea jocului: Le spunem elevilor regulile de joc cât mai clar.

Regulile jocului: **prima fază** a jocului profesorul lipește o foaie pe frunte/ piept/ mâna fiecărui elev. Acestea trebuie să știe ce culoare au. Apoi elevii sunt

încurajați să intre într-un grup cu ceilalți care au aceeași culoare. Nimeni nu trebuie să vorbească, pot comunica nonverbal.

Partea a doua a activității: profesorul ajută elevii să exploreze sentimentele, reflecțiile despre cele realizate și învățate folosind întrebări de tipul:

1. Ce-ai simțit în momentul în care te-ai întâlnit cu cel care are aceeași culoare ca tine?

2. Ce a simțit persoana cu foaia albă?

3. I-ai ajutat să se organizeze în grupuri?

Explicați elevilor importanța acceptării și colaborării cu cei diferiți de noi, încurajați elevii de a cunoaște diversitatea, dezvoltați simțul empatiei între elevi.

Surse:

<https://jocuripentrucopiimarismici.blogspot.com/search/label/jocuri%20educative>

Jocul „Seamănă cu mine”

Vârsta jucătorilor: de la 12 ani în sus

Durata: 10 - 15 minute

Numărul copiilor: Jocul se organizează cu de la 10 jucători în sus. Este potrivit și pentru grupuri mai mari.

Obiective:

- identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre oameni;
- educarea sentimentelor de acceptare a diversității culturale și interculturale.

Spațiul de joacă: în interior, la masă.

Materiale necesare: fișe *Seamănă cu mine* în funcție de numărul elevilor.

Pregătirea jocului: Le anunțăm elevilor regulile de joc cât mai clar.

Regulile jocului: Distribuți fiecărui elev câte o copie a fișei *Seamănă cu mine*. Cereți să examineze imaginile din fișă și să le însemne pe acelea care par a se potrivi cu ceea ce sunt ei. Apoi propuneți-le să împărtășească această informație cu ceilalți, explicându-le de ce au ales anume acele imagini și ascultând explicațiile altora. La fel, puteți distribui fiecărui elev câte o imagine din fișă, rugându-i apoi să formeze grupuri cu cei care dețin imagini identice sau diferite, să analizeze asemănările și deosebirile. Urmează să discutați diferențele dintre oameni: limba, rasa, profesia, etnia, religia/confesiunea, sexul. Profesorul va explica necesitatea și importanța toleranței și conduitei anti-discriminatorii.

Surse:

https://drepturilecopilului.md/files/publications/Carteamare_jocuri.pdf

Jocul Ce faci când? - Expresii faciale

Vârsta jucătorilor: de la 8 ani în sus.

Durata: 10 - 20 de minute.

Numărul copiilor: Jocul se organizează cu de la 2 jucători în sus.

Obiective:

- dezvoltarea empatiei

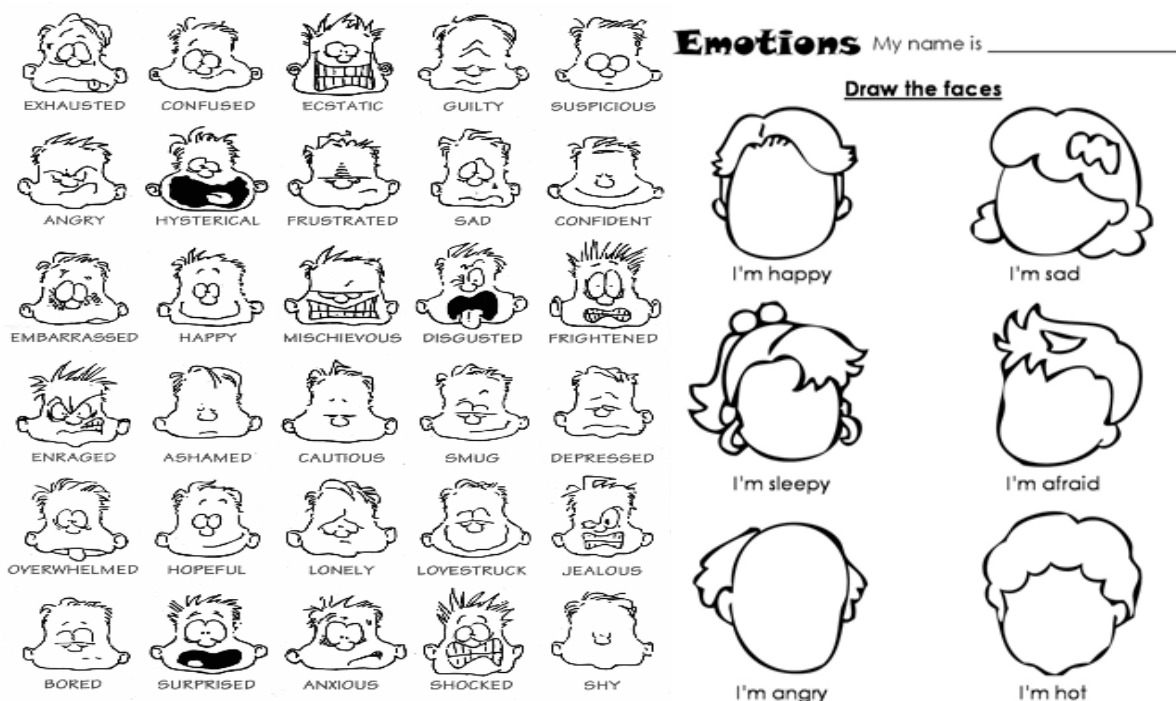
Spațiul de joacă: în interior.

Materiale necesare: Câteva imagini/ ilustrate/ colaje, creioane colorate/ carioci.

Pregătirea jocului: le anunțăm elevilor regulile de joc cât mai clar.

Regulile jocului: Fiecare participant primește o fișă cu chipuri care arată diferite expresii emoționale ale feței. Ei trebuie să vină cu cât mai multe motive inedite care să explice situația care a dus la acea trăire, oferind răspunsuri la întrebările similare celor propuse:

1. Ce faci când ești discriminat?
2. Ce simți când ești discriminat?
3. Ce faci când cineva este discriminat?

Provocați elevii la discuție privind consecințele discriminării pentru un copil/grup, să aducă exemple (din desene animate, filme, jocuri), apoi în continuarea exercițiului le putem da elevilor o imagine cu conturul fețelor a trei personaje fără expresie facială pe care să le folosească pentru a descrie unui coleg ce simte personajul discriminat și cel nediscriminat. Elevii desenează mai întâi expresia personajelor. Pe urmă colegul ghicește expresia, sau ei pot să discute despre cum s-a simțit personajul.

Surse:

<https://jocuripentrucopiiimarisimici.blogspot.com/search/label/jocuri%20didactice>
<https://pinterest.com>

Jocul Zidul urlător

Vârsta jucătorilor: de la 8 ani în sus.

Durata: 10 - 20 de minute.

Numărul copiilor: activitate potrivită pentru grupuri mari.

Obiective:

- dezvoltarea abilităților de cooperare în echipă;
- conștientizarea importanței surselor de informare și a obiectivității.

Spațiul de joacă: în interior sau exterior.

Materiale necesare: nu sunt.

Pregătirea jocului: li se prezintă elevilor regulile de joc.

Regulile jocului: Grupul de participanți se împarte în trei șiruri paralele, așezate la o distanță de un metru între ele. Primul șir trebuie să transmită un anumit mesaj, propunem să fie în contextul unui stereotip/prejudecăți, celor din al treilea șir. Șirul din mijloc trebuie să facă tot posibilul ca mesajul să nu fie recepționat corect, emițând zgomote ce vor duce la schimbarea conținutului mesajului. După aproximativ două minute jocul se întrerupe și se constată dacă mesajul a fost recepționat. Șirurile se schimbă astfel încât fiecare dintre acestea să fie pe rând emițătorul, receptorul și elementul perturbator al mesajului. După ce fiecare echipă a trecut prin cele trei roluri putem avea o discuție prin care să tragem concluzii despre stereotipuri și prejudecăți (rolul realizat de șirul gălăgios), rolul acestora în formarea unor atitudini față de specificul cultural.

Surse:

<https://jocuripentrucopiiimarisimici.blogspot.com/search/label/jocuri%20educative>

Jocuri intelectuale: Learningapps

Inițial, e nevoie să vă înregistrați pe site learningapps.org. Deschideți aplicația <https://padlet.com/liliatrinca/fu7jeq59lp958y9v>, găsiți jocurile indicate:

1. Tipul jocului: Ordonează perechi

- **Jocul Cărți de vizită ale diferitelor țări**

Patrimoniul arhitectural al unei țări constituie una dintre cele mai reprezentative distincții ale moștenirii culturale umane. Țările se pot mândri, în acest sens, cu o serie de clădiri-monumente arhitecturale de o importanță majoră.

Sarcina: Potrivirea imaginilor ce reprezintă monumente arhitecturale simbolice ale unui stat cu denumirea statului.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pa4hui1in20>

- **Jocul Simboluri culturale**

Omul contemporan se confruntă cu nenumărate simboluri, fiecare dintre acestea având de transmis diferite idei. Simbolurile sunt obiecte, reprezentări grafice ori cromatice, acte, evenimente, formule, animale etc., care se asociază cu o anumită cultură, bunăoară cangurul cu Australia, Drapelul ce are o frunză de arțar cu Canada, Sakura cu Japonia etc.

Sarcina: Potrivirea imaginilor ce reprezintă simbolul statului cu denumirea statului.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=p9ab3apqn20>

- **Jocul Anglicisme**

Sarcina: a găsi echivalente românești pentru o serie de împrumuturi din limba engleză

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pbhigf2e220>

- **Jocul Dansuri naționale**

Sarcina: Elevilor li se propune să împerecheze 6 fișiere video ce reprezintă dansuri populare cu 6 imagini reprezentând drapelul statului unde locuiesc, ca populație majoritară, etniile respective.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pgxzm7ata20>

- **Jocul Rasele umane**

Sarcina: elevilor li se propun 4 melodii populare (audio în format mp3, interpretate de artiști cunoscuți aparținând celor 4 rase umane. Elevii trebuie să identifice rasa căreia îi aparține artistul dat și s-o descrie.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pshzw4o3t20>

- **Jocul Etnostereotipuri**

Sarcina: Elevilor li se propune descrierea diverselor stereotipuri culturale privitor la etnie, iar ei vor trebui să identifice cărei culturi le aparțin acestea.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pzcjbxqfk21>

2. Tipul jocului: Cursă de cai

- **Jocul Religiiile lumii**

Succesul unei lumi globalizate rezidă în capacitatea de a respecta statele membre a căror istorie este strâns legată de religie, căutând să împărtășească norme care garantează pacea, credința, solidaritatea și stabilitatea, precum și bogăția imensă a patrimoniului cultural bisericesc și conservarea monumentelor ecleziale.

Sarcina: a răspunde corect la întrebările legate de modul cum definește fiecare religie relația omului cu natura, în ce constă specificul fiecărei confesiuni religioase, ce semnificație are postul și câte posturi există, alimentația recomandată de fiecare religie, sau diverse simboluri religioase etc.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pf5a9djha21>

- **Jocul Salutul în culturile lumii**

Forma de salut este influențată, peste tot în lume, de varietatea de culturi, salutul având diferite semnificații. De exemplu, dacă japonezii se înclină, iar britanicii spun doar „bună ziua” și își dau mâna, în Tibet, este foarte politicos să scoți limba atunci când întâlnești pe cineva pentru prima dată. Francezii, în schimb, pe lângă strânsul mâinii, se sărută pe ambii obraji, atât la sosire, cât și la plecare. Ziua mondială a salutului, marcată la 21 noiembrie, este un îndemn la comunicare, un instrument pentru menținerea liniștii și a păcii în lume. Salutul este o formă elementară de acțiune interumană, un pas important spre realizarea înțelegerii între oamenii de rase, de naționalități sau de religii diferite.

Sarcina: Elevilor li se propun 15 întrebări referitor la formele de salut din diferite țări. Elevii trebuie să aleagă forma de salut potrivită selectând una din 4 imagini propuse pentru fiecare întrebare.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pnzzqy97520>

3. Tipul jocului: Milionarii

- **Jocul Curiozități culturale**

Acesta este un exercițiu ce are menirea de a stimula dorința de a cunoaște amănunțit ceva nou sau neobișnuit despre diverse culturi, bunăoară: țara în care e acceptat somnul la locul de muncă, cel mai lung cuvânt din lume, dramaturg român care a emigrat și și-a schimbat numele, țara în care vârsta copilului se numără de când e în burta mamei, și nu de la naștere, țara în care femeile dețin 11% din aurul de pe glob etc.

Sarcina: alegeți varianta corectă de răspuns.

Jocul 1. *Disponibil:* <https://learningapps.org/display?v=pwi8s86da20>

Jocul 2. *Disponibil:* <https://learningapps.org/display?v=piuszw2o520>

- **Jocul Cuvinte împrumutate**

Limba reprezintă un fenomen lingvistic și social, de aceea interferențele lingvistice, sociale și culturale produc nenumărate modificări (împrumuturi de cuvinte/unități frazeologice, calcuri lingvistice etc.) în sistemul limbilor, văzut într-o continuă mișcare, reconstrucție și inovație. A devenit axiomatică afirmația că nu există limbi complet izolate: contactul dintre limbi există din cele mai vechi timpuri și se soldează cu împrumuturi masive.

Sarcina: a stabili originea cuvintelor general cunoscute și utilizate din abundență azi (multe dintre ele fiind internaționalisme), a explica cauza acestor împrumuturi în limba română: contactul direct, cel indirect, cultural etc.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pb2531q7t20>

- **Jocul Identitatea culturală**

Sarcina: Elevii sunt rugați să răspundă la o serie de întrebări legate de aspecte identitare

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pzgb9syx221>

4. Tipul jocului: Text spații goale

- **Jocul Competența interculturală**

Sarcina: Testați cunoștințele la tema *Competența interculturală*, inserând în spațiile libere unul din termenii la tema respectivă, propuși între paranteze, ce corespunde contextual.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pwucz1brt20>

- **Jocul Noțiuni: recapitulare**

Sarcina: completați spațiile libere cu cuvintele ce lipsesc

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pakxqun0n20>

5. Tipul jocului: Tabla interactivă

- **Jocul Diversitatea culturală în Republica Moldova în baza exemplului orașului Soroca**

În ciuda bogatului său mozaic cultural, în Republica Moldova mai persistă o îndelungată tradiție a fricii de interculturalitate, de aceea acest lucru rămâne un punct vulnerabil în dezvoltarea tuturor elementelor din sistemul nostru social. În acest exercițiu ne propunem să analizăm aspectul intercultural în orașul Soroca, unde conviețuiesc mai multe minorități naționale: obiceiurile, tradițiile, cutumele, modul în care își păstrează identitatea etnică.

Sarcini: Pe tabla interactivă sunt acroșate mai multe sarcini. Astfel, elevii vor viziona un video sugestiv, pe care îl vor supune analizei; vor releva rolul organizațiilor obștești (analizând lista acestora pentru Republica Moldova), care minorități naționale conviețuiesc la Soroca etc. La tablă sunt expuse actele în baza cărora se vor purta discuțiile privind dinamica valorilor socioculturale, specifice unei societăți deschise și democratice, evitând formula etnocentristă, fără o conformare la modelul mental al majorității. La fel, elevii vor putea să depună la tablă stikere cu propriile idei vizând problematica discutată. Vor putea crea cărți digitale, cărți poștale etc. pe care le vor acroșa la table interactivă.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=ps2wgqgoj20>

6. Tipul jocului: Spânzurătoarea

- **Jocul Etimologia cuvintelor:**

Sarcina. Se oferă mai multe grupuri de cuvinte, pentru care se propune a identifica limba de origine a acestora. Elevii au posibilitatea să ghicească, selectând câte o literă (din denumirea limbii de origine, asemănător jocului *Roata norocului*)

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pw0e5wui220>

- **Jocul Discriminarea**

Sarcina. Se propun mai multe definiții ale termenilor la tema *Discriminare*. Elevii vor înscrie selectând câte o literă termenul cunoscut sau vor avea posibilitatea să ghicească, selectând câte o literă. În așa mod, ei își vor testa cunoștințele privind termenii interculturali din glosarul cursului.

Disponibil: <https://learningapps.org/display?v=pxs6i4v7c20>

Jocul „Cărți digitale”

Costumul național - element distinct al culturii naționale

Sarcini:

1. Analizați cartea digitală *Costumul național - element distinct al culturii naționale*
2. Descrieți costumul național al românilor.
3. Creați o carte digitală despre portul național/ dansul popular/cântecul popular românesc (obiceiuri și tradiții populare etc.) din diferite zone ale României.
4. Scrieți un aviz la cartea creată de un coleg.

Disponibil: <https://www.storyjumper.com/book/read/93113496/Costumul-naional--element-distinct-al-culturii-naionale>

Jocul „Karaoke”

Exerciții Lyricstraining. Inițial, este nevoie a se înregistra pe platforma *lyricstraining.com*. Cunoașterea și interpretarea cântecului românesc implică incursiuni în cultură și realitățile etnografice românești tradiționale. Exercițiul tip Karaoke permite însușirea cântecului, prin inserarea în spațiile libere a cuvintelor lipsă din cadrul versurilor, prin exersarea repetată, ori de câte ori este nevoie, atât în mod individual, cât și colectiv.

- *Moldovenii s-au născut*, interpretat de formația Zdob și Zdub https://lyricstraining.com/play/zdob-si-zdub/moldovenii-sau-nscut-official-video/H3ymUHgNW3#!trinca_lilia
- *Moldova mea*, interpretat de Amelia și Valentin Uzun https://lyricstraining.com/play/amelia-valentin-uzun-tharmis/moldova-mea-official-video/H5ofqYNNb5#!trinca_lilia
- *A venit Crăciunul* (artiștii români, 2021) https://lyricstraining.com/play/kiss-fm-all-stars/a-venit-crciunul/HUHq21SN8U#!trinca_lilia

Jocuri „QUIZZ”

Sarcina: Testați cunoștințele și definiți termenii ce țin de comunicarea interculturală din glosarul cursului cu ajutorul QUIZZ

- *Noțiuni la tema Comunicare Interculturală Disponibil:* <https://quizizz.com/admin/quiz/5fdf79f026b97f001cd2a281/educa%C5%A3ie-intercultural%C4%83>
- *Educație interculturală Disponibil:* <https://quizizz.com/admin/quiz/5fdf79f026b97f001cd2a281/educa%C5%A3ie-intercultural%C4%83>

Jocuri „KAHOOT”

Sarcina: Testați cunoștințele și definiți termenii ce țin de comunicarea interculturală din glosarul cursului cu ajutorul Kahoot-ului. Accesarea jocului, implică înregistrarea pe platforma respectivă. **Jocul *Noțiuni-cheie: comunicare interculturală***

Canva: fotocolaj, carte poștala, prezentare video

Sarcini:

1. Creați un cont pe platforma *Canva*
2. Creați un PPT, care să reprezinte noțiuni relevante din cursul *Comunicare interculturală* în viziunea dvs. (urmăriți un model: <https://padlet.com/liliatrinca/fu7jeq59lp958y9v>)
3. Creați un fotocolaj, utilizând poze realizate personal, care să reprezinte diverse valori umane: *prietenia, familia, respectul, iubirea, bunătatea, încrederea* etc. Argumentați selecția făcută.
4. Creați o felicitare personalizată cu ocazia unei sărbători pentru un prieten/o prietenă din altă țară în care să inserați elemente din cultura română. Motivați alegerea.

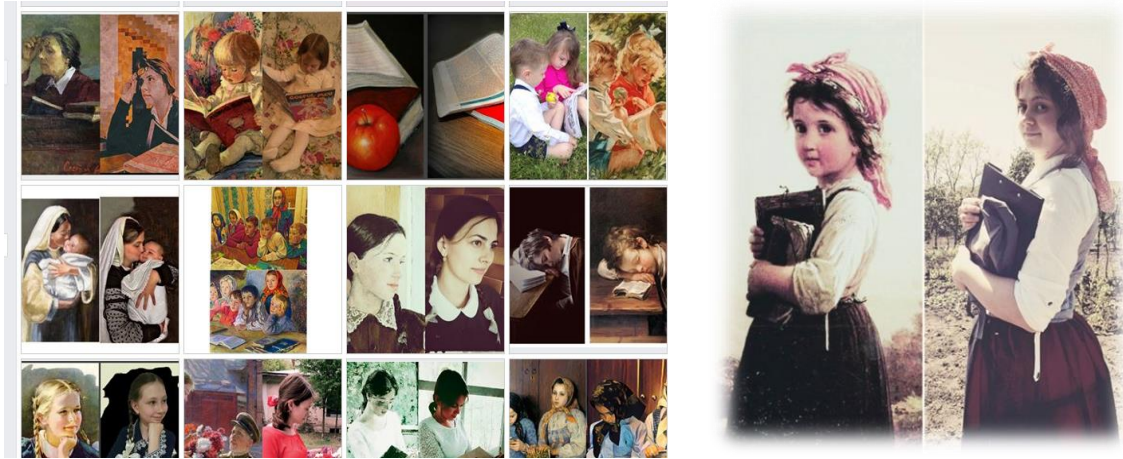
Disponibil: <https://padlet.com/liliatrinca/fu7jeq59lp958y9v>

Proiectul Art-izoleta

Scop: promovarea inițiativelor creative ale elevilor, studenților de a-și manifesta magia imaginației și a fanteziei. Izolarea are cel puțin un efect secundar pozitiv, iar creativitatea oamenilor este unul dintre ele. Proiectul „Art-Izoleta” include lucrări clasice și moderne de artă adaptate zilelor noastre. Pe lângă umorul și inventivitatea elevilor, studenților, aceste ilustrații sunt deosebite pentru că reflectă tema educației, actuală pentru toate timpurile și pentru toate popoarele.

Realizare: Alegeți imagini din tablourile pictorilor, ar fi de dorit tema educației, școlii, copiilor și reconstruiți această realitate utilizând materiale, obiecte pe care le aveți acasă, adaptând funcția acestora, apoi fotografiați respectiva imagine, o montați alăturat cu originalul, descrieți lucrarea montată și o postați în grupul Art-Izoleta.

Disponibil: <https://www.facebook.com/groups/866913183829462>

IV. Filme educative

Într-o lume aflată într-o permanentă și rapidă schimbare, copilul este nevoit să facă față multiplelor provocări sociale și să se redefinească pe sine în raport cu lumea din jurul său și cu solicitările externe. Procesul de raportare la aceste solicitări implică creativitatea, care după cum se știe joacă un rol important, susținându-l pe copil la etapa de adaptare flexibilă la mediu, minimalizând riscul de a-și pierde sensul identității personale.

Arta cinematografică este puntea de legătură între personaje, lumea imaginară și lumea reală, liant care poate constitui o bază în procesul cunoașterii umane, al intercunoașterii, al educației și al dezvoltării personale. Filmul este o formă de artă care, re-creând realitatea ne învață nu doar să ne uităm la imagini, la scene, secvențe, pentru a trăi desfășurarea, ci mai cu seamă pentru a vedea dincolo de ele...dincolo de noi înșine. Mai mult e vorba nu doar de acea regăsire în film, cât mai ales de o redescoperire a lumii din tine, dar și a realității obiective, exterioare, ce presupune totodată o experiență alchimică de transfigurare, de transformare în bine, în frumos, o perpetuare sau o re-creare a virtuților, a valorilor umane, sociale.

Filmul este un comentariu despre evenimente și viață. Prin comentariul exprimat într-un mod convingător cu ajutorul mijloacelor sonore și vizuale, cinematografia i-ar putea răpi elevului libertatea să gândească asupra gradului de adevăr al celor constatate. Rostul educației cinematografice este acela de a-l învăța pe elev să emită judecăți de valoare, într-un mod pro-activ avizat științific și măsurabil. Prin încărcătura emoțională pe care o poartă cu sine, filmul îl face și pe cel mai refractar dintre elevi să aibă dorința de a se exprima, așa încât să uite inhibițiile intelectuale sau afective.

Vizionarea unui film îi încurajează pe participanți să își pună întrebări legate de realitatea din alte colțuri ale lumii, să fie expuși problemelor legate de drepturile omului și să învețe despre alternativele nonviolente pentru rezolvarea conflictelor.

Filmele sunt parte a culturii populare și joacă un rol important ca formă de divertisment în viața tinerilor, prin urmare, putând aduce copiii și tinerii mai aproape de o temă, într-o manieră interesantă și inspirată. Dezbaterăa unui film îi poate ajuta pe participanți să își exprime temerile, gândurile, sentimentele și să înțeleagă diferitele situații. Un aspect în plus este discutarea rolului pe care îl are media într-o cultură bazată pe consum.

Câțiva pași pentru utilizarea filmului în procesul educațional:

- 1) Selectați un film care să ilustreze un concept sau o problemă cu care doriți să-i familiarizați pe elevi, studenți.
- 2) Faceți clar subiectul filmului vizionat. Pregătiți anumite instrucțiuni-repere, astfel încât aceștia să știe la ce vor atrage atenție.
- 3) Prezentați filmul pe scurt, pentru a întări scopul vizionării acestuia.
- 4) Redați filmul.
- 5) Opriti filmul la anumite secvențe, pentru a evidenția anumite lucruri sau reluați filmul sau anumite secvențe pentru un anumit exercițiu în clasă.

- 6) Oferiți un timp pentru reflecție în legătură cu materialul vizionat.
- 7) Dezvoltați o activitate de învățare activă în cadrul căreia participanții vor interacționa unii cu alții, vor răspunde la întrebări și dezbate probleme și concepte prezentate în film.
- 8) Structurați o discuție în jurul acestor întrebări-problematici în micro-grupuri sau cu toată clasa.

Întrebările ce urmează după vizionarea filmului pot fi de tipul:

- *Care sunt lucrurile esențiale care s-au petrecut?*
- *Ce ai trăit vizionând acest material?*
- *Ce experiențe personale îmi evocă acest film?*
- *Valorile și credințele mele corespund cu valorile personajelor din materialul vizionat?*
- *Ce pot învăța de la protagonistul filmului?*
- *Ce pot face diferit?*
- *Ce am învățat din experiența personajelor?*
- *Ce relevanță are pentru mine ceea ce tocmai am vizionat?*
- *Am avut contact cu experiențe similare ale mele sau a altora, ori care abordează aceeași problematică?*
- *Cum pot utiliza informația descoperită în viața mea personală sau în relațiile cu colegii, părinții?*

Următoarea listă de filme a fost selectată pentru a-i ajuta pe studenții practicanți să utilizeze filme legate de drepturile omului, educație despre pace, educație interculturală și interreligioasă.

Denumirea filmului	Scurtă descriere	Link-de acces
CRATIȚA MICĂ A LUI ANATOLE, <i>regizor Jean-Pierre Lemouland, Franța, 2014.</i>	Anatole nu-și mai amintește de unde provine o mică cratiță, pe care o poartă întotdeauna în jurul lui pe o funie. Ea intervine în mod semnificativ în viața lui, astfel îl blochează constant unde nu ar merge, împiedicând mișcările lui. În una din zile, Anatole simte că e tare obosit și decide să se ascundă de cratița și de toți, să devină invizibil, astfel încât nimeni să nu-l mai găsească. Cu toate acestea, și poate că e și spre bine, acest lucru nu e atât de ușor să-l faci.	https://www.youtube.com/watch?v=objjK5oO9-Y
CUM SĂ-L ATRAGI PE SAMUEL, <i>regizor Dan Habib, SUA, 58 min</i>	Până la apariția pe lume a fiului său Samuel, Dan Habib evita persoanele cu invaliditate și punea semne de întrebare asupra capacităților intelectuale ale acestora. Acum el zilnic se gândește cum să-și ajute fiul, diagnosticat cu paralizie cerebrală, pentru ca acesta să devină membru deplin al societății. În film sunt incluse încă patru istorii asemănătoare ale persoanelor cu aceleași probleme și trăiri.	https://iod.unh.edu/projects/including-samuel
FRATELE MEU MIC DE PE LUNĂ, <i>regizor Frederic Filiba, Franța, 15 min.</i>	Acest film animat reprezintă trăirile profunde ale unei fetițe față de fratele său, care are autism. Ea încearcă să înțeleagă de ce fratele ei nu seamănă cu alți copii. Cu spontaneitatea și naivitatea copilărească, îi cheamă pe adulți la manifestare de înțelegere și răbdare.	https://www.youtube.com/watch?v=yG14uAtVNl0
SĂ FIM ÎMPREUNĂ, <i>regizor Olga</i>	Cum să locuiești într-un oraș atât de mare, cum ar fi Moscova, în care nu poți ajunge în transportul public, nu ai acces la clădiri? Cum să locuiești în acest oraș, dacă ești în cărucior? Dacă ești orb	https://ruskino.ru/mov/8413

<i>Aralauscas, Rusia, 25 min.</i>	sau cu probleme de auz? Dacă ai autism sau paralizie cerebrală? De trăit. Visaiți, iubiți și credeți în tot ce-i mai bun, în ciuda tuturor obstacolelor.	
CREDULUL	O explorare a călătoriei personale a unui student evreu din New York în căutarea sensului iudaismului în viața lui. Cercetează teme legate de religie și familie. E o examinare psihologică a forțelor intoleranței, atât asupra individului, cât și a societății ca întreg.	https://filmehd.se/the-believer-2001-filme-online.html
SOCIETATEA POETILOR PIERDUȚI	O poveste a unor indivizi care își găsesc curajul de a-și alege propriul drum. Profesorul Keating, un nou profesor de engleză, inspiră băieții de la o școală americană de prestigiu să lupte împotriva status quo-ului. Fiecare, în felul lui, face asta și se schimbă pe viață.	http://baskino.me/films/dramy/5767-obschestvo-mertvyh-poetov.html
THE KITE RUNNER	Filmul este realizat după romanul lui Khaled Hosseini. Este povestea lui Amir, care este bântuit de sentimentul de vină de a-și fi trădat prietenul din copilărie Hassan, ful servitorului tatălui său. El se întoarce în Afghanistan și speră să fie iertat pentru alegerile făcute în tinerețe. Dar Afghanistanul în care se întoarce este acum controlat de talibani.	https://www.youtube.com/watch?v=sLtavGjA QJY
KOLYA	Franta Louka, un violoncelist din Cehoslovacia ocupată de sovietici, și-a pierdut locul din orchestra de stat. El s-a îndatorat peste măsura și când prietenul lui îi sugerează să se însoare cu o rusoaică, pentru ca să obțină documente cehe, acceptă împotriva voinței sale. Ea profită de situație și emigrează la iubitul ei din Germania de vest lăsându-și ful în grija bunicii. Când bunica moare, Kolya rămâne în grija tatălui său vitreg - Louka.	https://www.youtube.com/watch?v=xY33g6tu QsU
YENTL	Yentl, o femeie evreică tânără, se deghizează în băiat ca să fie admisă la Yeshiva, să studieze Tora, Talmudul etc. Dramatizare după „Yentl, băiatul Yeshiva „, de Isaac Singer (1902-1903).	https://www.youtube.com/watch?v=v3OeBLaK Ynl
AU REVOIR, LES ENFANTS (LA REVEDERE, COPII!)	Are loc în timpul celui de-al doilea război mondial, într-o școală franceză catolică, despre doi băieți, unul evreu, ascuns de naziști de către preoții care conduceau școala. Acest film se bazează pe experiența personală a lui Malle.	https://filmehd.se/au-revoir-les-enfants-la-revedere-copii-1987-filme-online.html
DIAMANTUL ÎNSĂNGERAT	În timpul războiului civil și al haosului din Sierra Leone din anii 1990, doi africani: Danny Archer, un ex-mercenar din Zimbabwe și Solomon Vandy, un pescar, s-au hotărât să recupereze un diamant roz rar pe care Solomon l-a găsit și l-a ascuns. Asistați de jurnalistul Maddy Bowen, cei doi se apucă de o călătorie periculoasă care ar putea salva familia lui Solomon și i-ar reda libertatea lui Archer.	https://www.filmonline.biz/diamantul-sangeriu-2006-online-subtitrat.html
HOTEL RWANDA	În Rwanda, 1994, au avut loc genocide la dimensiuni nemaîntâlnite de la holocaust. În numai trei luni, un milion de oameni au fost uciși cu brutalitate. Inspirat de dragostea lui pentru familie, un om obișnuit salvează viețile a peste mii de refugiați fără ajutor, oferindu-le adăpost în hotelul pe care îl conducea.	https://vezionline.net/hotel-rwanda-2004.html

Interpretarea filmului *Exemplu de comunicare interculturală*

Sarcini:

- 1) Vizionați filmul video
- 2) Rezumați conținutul filmului în 5 propoziții.

Este un video de scurt metraj ce relatează despre experiența a trei tineri din Sudan, care aterizează pe un aeroport din SUA, sunt întâlniți și conduși de către angajatul companiei la care au venit. Filmul relevă o multitudine de detalii vizând specificul cultural american și african.

- 3) Identificați detaliile privitoare la cultura africană, americană, aspectul globalizării. Explicați ce șocuri culturale trăiesc tinerii veniți din Sudan, scoțând în evidență discrepanțele dintre cele două culturi intrate în contact.

Puncte de reper: relația dintre sexe; familie, alimentație (fast food), atitudinea față de femei, copii, persoane cu dizabilități, căsătorie, vestimentație, bagaj, ospitalitate, amenajarea casei, etc.

- 4) Relevați dificultățile cu care se confruntă emigranții din RM în alte state pentru a se integra în altă societate și cultură (în baza experienței rudelor plecate peste hotare).
- 5) Amintiți-vă despre șocurile culturale pe care le-ați trăit în experiența dvs.
- 6) Formulați câteva concluzii-sinteză.

V. Studii de caz

Metoda studiului de caz, inițiată în Franța, în 1926, de către Andre Siegfried, se află la baza formelor de învățământ propuse de către Graduate School of Business Administration of Harvard. Un studiu de caz poate fi considerat o situație umană complexă unică, de exemplu, o decizie majoră cu consecințele ei, un proiect ce se implementează, un eveniment important etc., care urmează să fie investigate în contextul lor concret. Indiscutabil că în context școlar există situații unice, nerepetitive, situații rare sau extreme, chiar critice, destul de problematice, care pot fi analizate, investigate într-un studiu de caz singular sau multiplu.

Studentii practicieni pot folosi studiile de caz bazate pe fapte și elevi reali pentru a le furniza ca bază de discuții pentru situații sau teme etice referitoare la demnitatea elevilor și la drepturile copilului. Studiile de caz bine structurate pot transpune elevii, studenții într-o altă lume care este prezentată din punctul de vedere al subiectului. Ele pot prezenta teme familiare, care pot favoriza participanții să reflecteze asupra propriilor situații, dar fără a le personaliza.

Care sunt avantajele unui studiu de caz?

- se dezvoltă empatia, deoarece informația este prezentată din punct de vedere subiectiv, mai degrabă decât ca un „raport de știri”;
- se dezvoltă capacitatea elevilor de a pune întrebări și de a dezbate;
- ajută la construirea unei identificări puternice cu subiectul;
- se încurajează gândirea critică și talentul analitic;
- ajută copiii și tinerii să-și examineze atitudinile și comportamentul propriu prin viața altora.

Dacă se apelează la această metodă, propunem în continuare structura unui studiului de caz.

Tipologia problemei	⇒ Actori implicați	⇒ Contextul apariției, descrierea situației	⇒ Analiza situației
Se face referire la aria în care apare problema respectivă	Se pot detalia persoanele implicate, atât în mod direct, cât și indirect, punând accentul pe protagonist.	Când și care au fost motivele pentru care a apărut problema respectivă	Ce s-a întâmplat? Ce se întâmplă? Care sunt acțiunile actorilor implicați? Cum ar fi procedat altfel?

Studiu de caz 1. Dimineața „cu ghinion” a lui Marius

Era luni dimineață și Marius nu dorea să se trezească și să meargă la școală. Patul era cald și confortabil, iar afară era frig. Și mai știa că nu-și făcuse toate temele, care trebuiau predate chiar în dimineața aceea. A deschis ochii încet și l-a observat pe Tim, câinele lui, întins pe podea și rozându-i adidașii nou-nouți. „Tim, ieși afară!” a țipat el supărat, strecurându-se din pat. Tim a fugit și s-a ascuns într-un colț.

Dacă tot s-a sculat, s-a îmbrăcat încet, s-a spălat pe dinți și a coborât. Era de două ori furios, deoarece unul din adidașii lui era stricat și, în plus, trebuia să se ducă la școală. „De ce nu este încă weekend?”, gândi el.

Marius și-a servit micul-dejun, și-a luat ghiozdanul și s-a îndreptat spre stația de autobuz. Băieții jucau fotbal. În timp ce se apleca să-și pună ghiozdanul jos, mingea a zburat și l-a lovit în cap. „Au!” a țipat el, „Cine a făcut asta?. Mihai a strigat vinovat: „Nu am vrut, jur!” și, în timp ce ceilalți copii râdeau, Marius a explodat. „Ba da, ai vrut, prostule! Ia să vezi dacă ție îți place asta!” și a ridicat mingea aruncând-o spre Mihai, lovindu-l în stomac.

Mihai a țipat: „Hei, nu e corect! Mingea te-a lovit din greșală, dar tu ai făcut-o intenționat! Ești rău!”. De data asta, Mihai a aruncat mingea cu putere spre piciorul lui Marius. Marius s-a îndreptat spre Mihai și i-a dat un ghiont. Dacă ceilalți prieteni nu ar fi intervenit, s-ar fi transformat într-o bătaie cruntă din care unul ar fi ieșit rănit.

Tipologia problemei	Actori implicați	Contextul apariției, descrierea situației	Analiza situației
Conflict elev-elev	Elevul Marius Câinele Tim Elevul Mihai Alți elevi	Conflict pe terenul de joacă între doi elevi; Reacția agresivă imediată a unui elev.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ce credeți că ar explica reacția lui Marius, când a fost lovit cu mingea? ✓ Ar fi putut Marius reacționa altfel? ✓ Cum ar fi putut evitată situația? ✓ Ce ar fi trebuit să facă Marius mai târziu în acea zi, când s-ar fi calmat?

Studiu de caz 2. Singuratic sau proscris?

Ștefan este elev în clasa a șaptea în școala ta. Îți place de el pentru că este prietenos și spune: „Bună”. Aceasta vioiciune îl face popular tuturor și se consideră a avea talent de conducător.

Totuși, ți-ai dat seama că Ștefan are probleme cu unul dintre colegii lui, Ahmad. Ahmad este din Iordania și tatăl lui și-a adus familia în orașul tău unde are o slujbă temporară.

Ahmad este mai tot timpul singur și se pare că nu-i place să studieze cu ceilalți colegi.

Ștefan crede că Ahmad nu vrea să-și facă prieteni și că se consideră mai bun decât ceilalți din clasa lui.

Este adevărat că Ahmad a fost foarte rău cu Ștefan de câteva ori, ceea ce l-a determinat să facă remarci negative despre Ahmad, deseori legate de limba vorbită și de religia lui.

Nu sunt prea mulți copii din țările arabe în școala ta și unii copii fac glume pe seama lor. Desigur, asta i s-a întâmplat și lui Ahmad de multe ori. Săptămâna trecută, tatăl lui Ahmad a trebuit să plece la Amman, pentru o întâlnire de afaceri. Acolo a fost ucis de o bombă aruncată asupra hotelului unde se cazase. Aceasta situație e cunoscută în toată școala și profesorii au transmis condoleanțe lui Ahmad și familiei lui Ahmad. Ahmad s-a întors la școală, dar nici unul dintre colegii lui nu i-a vorbit. Întrucât nu are prieteni la școală, el este singur cu necazul lui.

Tipologia problemei	Actori implicați	Contextul apariției, descrierea situației	Analiza situației
Conflict elev-elev. Clasă de elevi-elev	Elevul Ștefan Elevul Ahmad Alți elevi	Conflict elev-elev din cauza religiei și limbii vorbite;	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Cum credeți că se simte Ahmad? ✓ Ce simțiți pentru situația lui Ahmad? ✓ Ce credeți că ar trebui să facă Ștefan? ✓ Ce ați face dacă ați fi în locul lui Ștefan?

		Reacția agresivă a elevilor față de un elev din altă țară; Izolarea unui elev în mediul școlar.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Care este rolul lui Ștefan ca și coleg al lui Ahmad și ca lider în școală? ✓ Credeți că Ahmad ar vrea să vorbească cu cineva? ✓ Ce credeți că ar fi făcut Ahmad dacă ar fi fost în locul lui Ștefan? ✓ Ce credeți că ar trebui să facă profesorii și școala ca să-l ajute pe Ahmad?
--	--	--	--

Studiu de caz 3. Povestea elenei

Elena, acum în vârstă de 15 ani, are un tată vitreg violent. Înainte să o lovească pe Elena, îl auzise lovind-o pe mama ei. Elena și mama ei sunt vorbitoare de limba rusă. Când a împlinit opt ani, el a întrebat-o cât este ceasul și ea i-a spus ora greșit. Elena spune: „M-a lovit atât de tare, că am căzut și m-am lovit cu capul de sofa. Apoi a început să mă pocnească. Mi-era așa de frică, încât am făcut pe mine.”

Violența a continuat, dar Elena nu putea spune nimănui. „Nu vreau să vorbesc cu nimeni la școală sau să-i spun mamei, căci are multe alte probleme. Îmi era așa de frică să spun cuiva ce mi se întâmplase, de teamă că ar fi aflat tatăl meu vitreg și ar fi luat-o de la capăt cu mine și cu mama mea.”

Violența a afectat toate aspectele vieții Elenei, iar pregătirea ei școlară a avut de suferit. „Am pierdut trei ani de instrucție, deoarece eram îngrijorată să o las pe mama singură cu el. Mi-a afectat și stima de sine; le-am permis celorlalți copii să mă agreseze și să mă calce în picioare. Nu voiam să vorbesc cu nimeni la școală sau cu mama mea, deoarece avea și așa destule probleme.”

În cele din urmă, școala s-a sesizat și când Elena a ajuns în al nouălea an de școală, având 13 ani, ei i-au adus un psiholog. La început, Elena simțea că nu poate să-i vorbească psihologului, dar, în final, s-a deschis către ea.

„La început nu aveam încredere în ea, dar, după un an, i-am spus tot ce mi se întâmplase.

„Mi-a devenit cea mai bună prietenă și simțeam că aș putea să-i spun tot, pentru că ținea totul secret”.

Dar, deși se vedea cu psihologul, Elena a luat o supradoză și a fost spitalizată timp de o săptămână. Ea spune: „Renunșasem la viața reală și simțeam că nu mai aveam nici un motiv să merg înainte.” Elena a fost referită unui alt psiholog și a fost tratată de un psihiatru și de un medic ca să se recupereze. Elena a spus: „Psihologul, ajutorul psihiatrului și al medicului m-au ajutat într-adevăr. De asemenea, am citit cărți și reviste și mi-am dat seama că nu eram singura care aveam această problemă. Gândul că nu eram singura care mă confruntam cu această problemă m-a alinat.”

Tipologia problemei	Actori implicați	Contextul apariției, descrierea situației	Analiza situației
Violență părinte - elev	Eleva Elena Tatăl vitreg	Violența fizică și morală asupra elevei din partea tatălui vitreg; Izolarea unui elev în mediul școlar.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ce ați fi făcut dacă erați în locul Elenei? ✓ Cum credeți că va fi afectată viața ei de ceea ce i s-a întâmplat? ✓ Cum pot fi copii protejați de violența în familie? ✓ Care este cadrul legal în țara ta în ceea ce privește copiii care trăiesc într-un mediu violent, incluzând și familiile lor?

Mama Elenei		✓ Cum și de către cine ar trebui copiii protejați de violența din familie?
Colegii din clasă		✓ Ai prieteni în clasa ta care suferă de violență și abuz familial?
		✓ Ce poți face să-i ajuți și să le oferi un minim de suport?
		✓ Crezi că fetele sunt mai expuse violenței decât băieții? De ce?
		✓ Cunoști cazuri de abuz la școală? Cum poți opri asta?

Alte studii de caz

Aesha

Aesha este o fată de 17 ani. Ea locuiește cu tata, mama și 2 frați. Fiind singura fată, părinții o protejează mult și nu-i permit să aibă un prieten. Familia ei este foarte conservatoare și respectă toate obiceiurile culturale și religioase. Aesha îl cunoaște pe Matthew, fratele celei mai bune prietene și începe să se întâlnească cu el fără știrea părinților și a fraților. Matthew nu aparține religiei lui Aesha și nici nu este din aceeași țară.

Într-o zi unul din frații ei o vede pe stradă de mână cu Matthew și le spune părinților. Ei se supără pe ea și așteaptă să vină acasă. Când a ajuns acasă, mama a început să țipe la ea, spunând că era o rușine pentru ei și nu merită să mai fie fata ei. Frații sugerează s-o închidă în așa ca să nu-l mai poată vedea pe Matthew. Tatăl foarte supărat se repede la ea și o pălmuește, ea fuge în cealaltă cameră, dar frații o urmăresc și o aduc înapoi la părinți.

Prietenim?

Amara, Lina și Lucy sunt cele mai bune prietene la școală. Sunt mereu împreună și le place să râdă de fetele timide sau care fac lucruri care nu le plac lor. Farzina și Laura sunt nou venite la școală. Ele nu au mulți prieteni, dar sunt prietenoase cu ceilalți elevi. Într-o zi, Farzina și Laura jucau baschet pe teren când s-au apropiat Amara, Lina și Lucy.

Le-au cerut celor două să plece de pe teren, deoarece doreau să joace și ele. Farzina a spus că de abia au început să joace și mai durează. Sarah s-a supărat și a împins-o, Farzina a împins-o înapoi pe Amara, apoi Lina și Lucy au intervenit și ele în bătaie. Laurei i-a fost frică că o rănesc pe Farzina și a aruncat cu putere mingea în capul lui Amara care a căzut. Amara s-a supărat, s-a ridicat și s-a dus direct la Laura s-o lovească.

Robert și ciondăneala cu Vladimir

Când în prima săptămână de practică pasivă am stat, de regulă, în ultima bancă, am putut observa, chiar în fața mea, un conflict între doi băieți în timpul orei care, la pauză, s-a transformat în ceartă! Robert striga la colegul său Vladimir, un băiat de naționalitate rus. De ce? Pentru că acesta tot umbla cu lucrurile lui și îl zgândărea în timp ce el stătea cu nasul în telefon. Atunci de ce v-ați așezat împreună în aceeași bancă dacă nu vă înțelegeți? Inițiativa fusese însă unilaterală: Vladimir se așezase neinvitat lângă Robert!

A fost momentul în care să îi propun lui Robert o altă perspectivă: poate că Vladimir voia să vorbești împreună, să relaționați, sau, măcar să îl lași și pe el să vadă cum te joci pe telefon! Dar Robert îl tratase mereu cu spatele! Era probabil ca Vladimir să fi încercat prin zgândăreala lui să-i atragă atenția colegului lui, dar fără succes!

Poate, Robert, data viitoare îi vei oferi lui Vladimir o șansă de a vă împrieteni cu adevărat, și vei lăsa telefonul să fie doar un aparat util și nu unul indispensabil! Ei, ce zici? Îți vezi partea ta în această dispută! Și răspunsul a fost pozitiv! (*Studiu de caz prezentat de studenta gr. RO41Z, V.O.*)

Anatolii și playerul

Tolea nu este premiantul clasei, dar este sigur unul din lideri, cel puțin între băieți. El este cel care arată cele mai interesante exerciții de body building, care nu se sfiește să arate ce poate în această privință, și tot el este cel ce aduce muzica! Și ce muzică! Heavy Metal!

Auzind preferințele lui, am avut ocazia să stau de vorbă cu el pe tema aceasta. Crezând că sunt o neinițiată mi-a spus cu mândrie despre tipul de muzică iar eu l-am rugat să mai diversifice gusturile deoarece nu mereu este bine să te fixezi în ceva. Există o mulțime de alte tipuri de muzică bune, pe când influența rockului „greu” a fost demonstrată a fi nocivă.

Și, uimitor!, zilele care au urmat, au sunat altfel! Apoi am avut un cântec ca warming up la lecția de engleză, un altul, la altă lecție, apoi am început repetițiile pentru activitatea extracurriculară unde am cântat un cântec preferat de toată clasa, și așa, tipurile de muzică s-au diversificat! Majoritatea clasei și-a arătat deci clar preferința spre alte genuri decât ale lui Anatolie! Iar el s-a adaptat clasei.

Că Anatolie încearcă să exprime o revoltă specifică vârstei prin acest tip de muzică este foarte probabil. Dar relațiile bune și intersecția cu alții pot ajuta un adolescent să-și găsească sinele și echilibrul. O experiență de relaționare pozitivă, din care, sper că va ieși cu mai multă încredere în el și în ceilalți! (*Studiu de caz prezentat de studenta gr. RF41Z, D.I.*)

VI. Povești educative

Rolul poveștilor este unul ce greu poate fi măsurat și explicat în câteva rânduri - ele ajută comunicarea, relaționarea copil-adult, sprijină exprimarea emoțiilor, oferă posibile soluții problemelor, prezintă modele de comportament și multe alte beneficii. Copilul, prin poveste, se deschide mai ușor, comunică ceea ce simte mai bine, recunoaște în personajele poveștilor propriile trăsături și în dificultăților lor, propriile probleme.

Poveștile au o tematică variată, cu subiecte frecvente în viața copilului și preadolescentului, cuprinși în mediul școlar. Unele se concentrează pe aspecte negative ale vieții de școlar cum ar fi furia, agresivitatea, lenea, iar altele pe aspecte pozitive care pot produce anxietate, relațiile din mediul social etc. Obstacolele pe care personajele din poveste se luptă să le depășească devin ocazii favorabile în găsirea unor modalități creative de a ajuta școlarul să găsească strategii de adaptare potrivite.

Prin identificarea cu personaje sau aspecte asemănătoare celor din viața sa, elevul conștientizează problemele cu care se confruntă și găsește răspunsuri și soluții favorabile în scopul ameliorării problemei sau în cel al alinării suferinței. Drept urmare, acesta se simte înțeles și observă că și alții s-au confruntat cu situații asemănătoare. Elevul nu se simte evaluat sau criticat, totul îmbracă haine de poveste, iar influența educațională se petrece în sfera lui mentală și emoțională.

Povestea 1. Marioneta

Probleme vizate: copiii care permit altora să îi manipuleze în așa fel încât ajungă într-un final să se manifeste total nepotrivit, chiar cu accese de furie.

A fost odată un băiat inteligent pe nume Traian. El s-ar fi descurcat foarte bine la școală, dacă nu ar fi avut o problemă de control a mâniei. Zi după zi Traian trecea de la o stare de calm la una de furie cât ai clipi. În acele momente el devenea agresiv: își lovea colegii, îi jignează și înjură.

De aceea, intra în conflict cu profesoara, dar nu îi păsa deloc. Iar când era pedepsit, zâmbea. Traian credea că deținea controlul asupra furiei sale. "Eu mă manifest exact așa cum vreau eu", bolborosea pentru el atunci când era din nou trimis în biroul directorului. "Nimeni nu îmi spune mie ce să fac!" Și zâmbea, pe când aștepta să fie poftit în birou. Traian se convinsese că furia era de fapt dorința lui. Credea că toată lumea îl considera puternic și independent. Pe când aștepta în-afara biroului directorului, băiatul a început să tragă cu urechea la discuția ce răzbătea din interior. Numele lui a fost rostit și asta i-a atras atenția.

- Traian este o marionetă! cineva a spus directorului. Era vocea profesorului lui de educației fizică.

- Ai dreptate, a replicat directorul. Oricare elev din clasa lui îl poate controla cu ușurință în orice moment. Iar Traian acționează exact după cum este dorința colegului său. De exemplu, dacă ei îl jignesc, Traian-marioneta răspunde prin lovituri. Ei știu exact ce ar trebui să îi spună pentru ca băiatul să se înfurie. Rezultatul obținut este

buclucul pentru el și întâlnirea cu mine. Când se întâmplă una ca asta toți elevii râd de el pe la spate, bucuroși că i-au mânuit sforile corect.

Traian crede că este independent, când de fapt este doar o marionetă. Băiatului nu i-a plăcut deloc să audă așa ceva. El se considera un elev puternic, pe care îl admirau toți ceilalți. Iar a afla că se râdea de el pe la spate ca de o marionetă, nu era deloc plăcut. Se înfurie la culme. Își aminti povestea lui Pinocchio. Își putu imagina cum cineva trăgea de sforile acelei păpuși de lemn. A văzut doar spectacole cu marionete în sala de spectacole a școlii și acolo erau păpuși cu sfori atașate de mâini, de palme, de picioare și de cap. Persoana care trăgea sforile deținea control absolut asupra oricărei mișcări de-a marionetei.

- „Eu nu sunt o marionetă!” și-a spus el atunci. Dar lacrimile din ochi sugerează altceva. Anume, faptul că nu era sigur de ceea ce spunea.

Tot așteptând să intre la director, Traian a adormit. A visat că era într-adevăr o marionetă de ale cărei sfori trăgeau ceilalți elevi. A tresărit și s-a trezit. Nu se mai simțea atât de puternic ca până atunci.

- Este înspăimântător! Nu vreau să fiu o marionetă!

După ce a vorbit cu directorul, Traian s-a întors în sala lui de curs. S-a tot gândit cum să facă să oprească influența colegilor. „Trebuie să mă schimb astfel încât nimeni să nu mă mai poată controla! Sunt în stare să găesc o soluție!” și-a spus el. A doua zi, câțiva elevi l-au jignit. Vechiul Traian i-ar fi lovit cu pumnul. Dar noul Traian era complet schimbat.

- Nu sunt o marionetă! a spus el cu fermitate și a plecat fără să lovească pe cineva.

- Ce tot spune acolo? s-au întrebat elevii.

De aceea, au început să îl jignească și mai urât decât de obicei. Începeau să îl supere. Iar când Traian nu a reacționat așa cum voiau, ei au fost cei care s-au înfuriat.

- „Acum că nu mai sunt marioneta lor, ei se supără iar eu câștig. Poate că vor deveni marionetele mele ... ” și-a spus băiatul.

Timp de multe zile elevii au încercat tehnici din cele mai felurite pentru a-l enerva pe Traian. Voiau să îl bage în bucluc și să fie trimis la director. Dar, nu au avut sorti de izbândă. Băiatul tăiase sforile care îl țineau legat de ei. Colegii nu îl mai puteau influența. Traian renunțase la acele sfori. Atunci când a conștientizat că era manipulat de colegii lui doar pentru a-i face probleme, el s-a deșteptat.

După un timp elevii au renunțat. Și-au dat seama că se schimbaseră. Nu mai era marioneta nimănui. Mai mult, pentru că reacționase altfel, Traian a început să își facă prieteni. A început să îi placă la școală și se descurca bine.

Într-una din zile profesoara a anunțat o temă a întregii clase. Era vorba despre o reprezentație cu marionete pusă în scenă pentru toată școala. Traian s-a oferit voluntar. Trebuia să manevreze o marionetă. Atunci a concluzionat că doar păpușile-marionetă ar fi trebuit să aibă sfori. Voia să se asigure că nu avea să mai fie marioneta nimănui.

Discuție: Atunci când reacționezi la ironia și provocările altora, le permiți de fapt să te controleze!

Povestea 2. Țestoasa și șoricelul

Probleme vizate: lipsa dorinței de a învăța, abilități sărace de rezolvare a problemelor (inclusiv a celor sociale)

A fost odată ca niciodată o broască țestoasă și un șoricel. Ei erau foarte buni prieteni. Erau animale foarte diferite. Dar, uneori tocmai diferențele sunt cele care întăresc prietenia, mai ales atunci când unul dintre cei doi are probleme. Șoricelul era o creatură foarte prietenoasă și curioasă. Ii plăcea să încerce experiențe noi și situații neobișnuite. Era mereu într-o continuă explorare. De aceea, a învățat multe despre lumea în care trăia. Rozătorul cel blănos întâlnea multe animale și și-a făcut o mulțime de prieteni. Fiecare zi anunța pentru el o nouă aventură.

Pe de altă parte, țestoasa era un animal liniștit și temător. Atunci când avea vreo problemă, se ascundea în carapace și aștepta să se rezolve de la sine. Nu o înfrunta niciodată. De aceea, nu a învățat prea multe. Iar faptul că avea acea carapace atașată de spate, permițându-i oricând să se ascundă, nu o ajuta deloc să caute rezolvarea situațiilor noi. Stilul ei de a-și rezolva problemele nu putea fi ușor schimbat.

Totuși, șoricelul a încercat. El o provoca mereu să iasă din carapace și să caute soluții. Însă, de fiecare dată țestoasa se retrăgea în ascunzătoare și îl ignora. Ea nu voia deloc să vadă pericolul cauzat de fuga ei din fața problemelor.

În ciuda eșecurilor, șoricelul nu a renunțat. El continua să aibă încredere în prietena lui. Continua să bată în carapace, chemând-o afară, într-o lume total diferită. Ii reamintea că era timpul să iasă afară și să înfrunte viața.

I-a vorbit, i-a dus mâncare și a încercat să o învețe câte ceva din ceea ce aflase și el la început despre lume. Astfel, i-a spus despre acele animale care vânau cum aceștia trebuiau să fie mai inteligente decât vânătorii lor, ca să poată supraviețui.

- Dacă ai avea o carapace, i-a spus țestoasa într-o zi, nu ai avea de ce să te temi de toate acele animale rele. Te-ai retrage doar în interiorul ei și ai fi în siguranță. În schimb, eu am ascunzătoarea mea proprie de la natură.

- Dar faptul că te ascunzi nu înseamnă că ești în siguranță, i-a răspuns șoricelul. În schimb, cunoștințele pe care le dețin reprezintă cea mai bună protecție! Știi de ce?

Pentru că pot găsi cea mai bună soluție pentru a mă feri de pericol sau pentru a ieși din el. Pe când, tu stai atât de mult încât nu mai ai ce altceva să faci...

Totuși, țestoasa nu era convinsă. A continuat să stea ascunsă în carapace chiar și când șoricelul a invitat-o în pădure să exploreze și să cunoască noi prieteni.

„Nu trebuie să știi nimic. Nu am nevoie de cunoștințe noi. Singurul lucru pe care trebuie să îl cunosc este siguranța carapacei mele!” și-a spus ea.

Într-o zi țestoasa se afla pe un deal. Era dealul pe care urca în fiecare dimineață pentru a bea apă dintr-un pârâu ce se afla acolo. Dar, pentru că nu dăduse atenție lumii în care trăia, ea nu a observat mizeria de pe marginea dealului. Era acolo de pe timpul unei furtuni. Și iată cum țestoasa intră direct în noroi, se rostogolește pe deal în jos și aterizează la baza lui, dar cu susul în jos.

O țestoasă răsturnată este una în pericol! Picioarele îi erau prea scurte pentru a se putea răsturna la loc. Pericolul era mare, deoarece putea ușor muri de foame sau de sete. Prietenii nu a văzut-o căzând. Știa că avea foarte puțini prieteni, încât

nu i se va simți lipsa. Și ca situația să fie și mai rea, căzuse în iarbă înaltă, așa că un animal care ar fi trecut pe acolo cu greu ar fi putut-o remarca.

Singurul lucru pe care îl știa face era să se retragă în carapace. Asta a și făcut, ca să uite de problemă. Numai așa știa ea să își rezolve problemele: ignorându-le. „Nu mă voi gândi la ce am pățit!” și-a spus și s-a culcat.

- Dar, după câteva ore, țestoasa s-a trezit înfometată și însetată. Încă era răsturnată și singură. A încercat să se retragă în carapace, dar nu mai putea. Stomacul era gol și nu o lăsa să îl ignore. Atunci i s-a făcut teamă. Și-a dat seama că era prinsă într-o capcană din care nu putea ieși singură. Și totuși, nu știa altă soluție decât să se retragă din nou în carapace.

A venit noaptea. Apoi s-a făcut dimineață, fără ca ceva să se schimbe. Țestoasa a încercat să găsească o soluție, dar nu avea nici una în minte. Și-a amintit de prietenul ei șoarecele, care i-a spus că învățătura însemna putere. Dar l-a ignorat de atâtea ori...

Fără apă, gura i s-a uscat. Nu se mai gândea decât la cum să ajungă la pârâu și să soarbă o înghițitură de apă.

Degeaba intra și ieșea din carapace, încercând să nu bage în seamă problema pe care o avea. Dacă în trecut tehnica aceea de a evita problemele se dovedise eficace, acum nu o ajuta deloc. Senzația de sete era tot acolo.

Deodată, simți un ghiont în carapace. Spre surprinderea ei, îl văzu pe șoricel. Prietenul ei încerca să o răstoarne.

- De câtă vreme stai aici? a întrebat-o el. Te-am căutat peste tot!

- Nu știu, a răspuns cu greu țestoasa. Nu am învățat să număr sau să spun cât este ora.

Șoricelul nu era destul de puternic ca să o poată răsturna. Dar a studiat-o un timp, căutând soluții la acea problemă delicată. Deodată, șoricelul a apucat un băț lung și gros. A așezat un capăt sub broască și apoi peste o piatră. După aceea, a sărit pe capătul celălalt. Țestoasa s-a balansat, după care s-a răsturnat. Era din nou pe propriile picioare. Șoricelul a ajutat-o să ajungă la pârâu, ca să bea mult râvnita apă.

- Cum m-ai găsit? a vrut să știe țestoasa.

- Când mi-am dat seama cu nu mai erai, am cercetat cărările pe care obișnuiai să te plimbi. Te-am tot căutat, iar când nu te-am găsit, m-am abătut de la ele și am cercetat copacii și iarba. Așa te-am găsit...

Țestoasa era atât de recunoscătoare, încât nu îi putea mulțumi îndeajuns. Dar prietenul ei a spus:

- Îți vei arăta recunoștința atunci când vei sta afară din carapace și vei învăța despre lumea în care trăiești... Dacă eu m-aș fi pierdut, tu te-ai fi retras în carapacea ta și nu m-ai fi căutat. Și eu am nevoie de un prieten care să mă facă să mă simt în siguranță. Deci, a venit timpul să nu te mai ascunzi!

Deci, țestoasa a învățat din acea experiență. S-a răsturnat și s-a pierdut, dar a tras învățăminte din ceea ce a pățit. De atunci, îl însoțea pe șoricel în expedițiile lui, învățând multe lucruri despre lumea în care trăia. A învățat cum să își rezolve problemele și cum să își facă prieteni. A învățat să aștepte cu nerăbdare orice aventură și să gândească, în loc să aibă mintea goală. În concluzie, a învățat să se bucure de viață, în loc să se ascundă de ea.

Într-o zi țestoasa s-a pierdut în iarba înaltă, pe când își căuta prietenul, șoricelul. În trecut s-ar fi ascuns în carapace și ar fi ignorat problema, s-ar fi prefăcut că nu se întâmplase nimic. Dar pentru că învățase atât de multe lucruri folositoare de la șoricel, țestoasa nu s-a mai retras din fața problemei ivite. În schimb, a folosit câteva tehnici învățate și și-a croit drum afară din iarba cea înaltă.

După puțin timp, îi povestea cu mândrie șoricelului cum a reușit să își rezolve singură problema. Țestoasa a descoperit că dacă te ascunzi de probleme nu te ajută să găsești soluții.

Discuție: Informația înseamnă putere și siguranță. Lipsa cunoștințelor și a prietenilor este plină de risc! Retragera în carapace = retragere, inerție; rostogolirea = orice fel de problemă dificilă; întoarcerea cu susul în jos = orice problemă care strică armonia.

Povestea 3. Povestea ariciului pogonici

Probleme vizate: agresivitate interpersonală

Într-o pădure trăia un arici care obișnuia să rupă flori și să le strivească. Într-o zi, o căprioară îl văzu rupând flori și-l întrebă de ce face acest lucru. Pogonici simți cum îl cuprinde supărarea:

- Vezi-ți de treaba ta, că mă superi, zise ariciul.
- Dar nu e bine să rupi flori degeaba, că nu ți-au făcut nici un rău, îi răspunse căprioara.

Ariciul plecă mai departe. La marginea lacului văzu un iepuraș care dormea. Ariciul începu să fluiera tare:

- Hei, nu vezi că dorm? strigă iepurașul supărat.
- Puțin îmi pasă, zise ariciul și plecă mai departe.

Zilele care urmară trecură la fel. Cu fiecare zi, ariciul se simțea tot mai singur pentru că nimeni nu mai voia să se joace cu el.

Într-o seară, în timp ce se întorcea acasă, ariciul căzu într-o groapă. Zadarnic strigă după ajutor, pentru că nimeni nu veni.

Discuție: comportament certăreț; iritabilitate.

Povestea 4. Frunza de nisip

Problemele vizate: acceptarea, integrarea în grup

Lucia e buna mea prietenă. O știu de când aduna castane toamna și-mi aducea frunze de nisip.

- De unde?
- Nu-ți spun! și mă prinse de mâini.

Mă uitam la ochii ei ca albastrelele și mă întrebam de ce mă pedepsește oare? Și-am început:

- Dar dacă...
- Chiar vrei să știi? și Lucia mă înconjură sărind de trei ori într-un picior. Ei, bine, atunci ascultă: „Într-o seară n-am vrut să adorm fără poveste. Și-atunci, Buna-bună s-a așezat pe marginea patului și-a început să-mi spună că, odată, tare demult, era un copac bătrân. Atât de bătrân, ce începuse să se facă de piatră. Crengile-i semănau cu

drumurile, iar florile erau de stâncă. Treceau peste ele și vânturile și ploile, dar nimic nu-l făcea să zâmbească. Oare pietrele nu râd niciodată?

Și-atunci, soarele se sfătui cu luna să-l lase mai mult pe cer. Poate așa, de atâta lumină, copacul va începe să se facă iar tânăr. Și nu știu cum se întâmplă, dar o frunză prinse drag de ...soare. Și începu să se facă tot mai mică și mai mică, să se împartă și despartă.

- Până când? murmurai eu.

- Așa, se pomeni iar Lucia privindu-mă, până când începu să se facă din piatră ... nisip. Se desprinse ușor și porni spre soare. Atunci, copacul se smulse din pietrele lui și vru s-o prindă. Dar ea, se lăsă dusă de lumină și se prefăcu în boabă aurie. -Și copacul?

- Copacul! De supărare, se spune că începu să fie iar tânăr și cu flori. Vezi, doar umbra frunzei de nisip mi-a mai rămas în palmă. Așa a făcut și Buna-bună. Mi-a arătat palma ei. Numai eu știam urma”.

Și Lucia-mi lăsă urma frunzei de nisip în palmă. Doar, numai noi știam, adică noi și ...frunza de nisip.

Discuție: relații cu colegii, acceptarea, integrarea în grup.

Povestea 5. Cei doi lupi din tine

Problemele vizate: relația cu sine; diferențierea bine și rău.

Într-o seară, un Cherokee bătrân i-a povestit nepotului lui de o bătălie care a avut loc înăuntrul lui. El a spus: „Fiul meu, bătălia este între doi lupi. Unul este răul: plin de furie, invidios, plin de tristețe, regret, lăcomie, aroganță, compătimire de sine, resentiment, minciuni, falsă mândrie, superioritate și egoism. Celălalt este bun: plin de bucurie, pace, liniște, umilință, bunătate, bunăvoință, empatie, generozitate, adevăr, compasiune și fidelitate. Nepotul s-a gândit un minut, apoi și-a întrebat bunicul: „Care lup câștigă?” Bătrânul Cherokee a răspuns: „Cel pe care îl hrănesc”.

Discuție: comportament negativ.

Povestea 6. Povestea celor două femei

Problemele vizate: diferențierea bine și rău.

O femeie a plecat să locuiască într-un alt oraș și când a sosit la poartă, portarul a întrebat-o: „Cum erau oamenii din orașul din care vii?” Ea a răspuns: „Erau prost dispuși, certăreți, bârfitori și, în general, neplăcuți.” Portarul i-a spus apoi: „Oamenii de aici sunt la fel de răi, așa că îți sugerez să mergi mai departe.”

O a doua femeie a sosit și portarul i-a pus aceeași întrebare, la care ea a răspuns: „Oamenii din orașul din care vin erau buni și binevoitori. Erau curajoși în vreme de restriște și gata să mă ajute și primitori cu străinii.” Portarul a spus: „Intră, oamenii de aici sunt la fel de primitori și de îndatoritori.”

Discuție: acceptare în grup, integrare.

VII. Strategii de evaluare a competenței interculturale

Mediile educaționale furnizează o mare varietate de contexte în care competențele interculturale pot fi mobilizate, dezvoltate și manifestate. Competențele pot fi exprimate în diferite moduri, în diferite contexte. De aceea, realizarea unei singure evaluări a competențelor într-un singur context nu este suficientă. Cadrele didactice trebuie să observe competențele în momente și situații diferite, să ia în considerare faptul că o sarcină specifică sau un mediu educațional specific activează o combinație de competențe care nu pot fi evaluate individual. Acest lucru înseamnă că, în loc să genereze o evaluare de ansamblu, sau chiar evaluări repetate a elementelor competenței interculturale, cadrele didactice trebuie să aibă în vedere construirea unor profiluri de competențe ale elevilor în contexte multiple.

Evaluarea trebuie întotdeauna să se bazeze pe metode valide, fidele, echitabile, transparente și practice. Dar, în cazul evaluării competenței interculturale, este de asemenea vital ca metodele folosite să respecte demnitatea și drepturile elevilor. Este importantă corectitudinea și transparența. Orice practică de evaluare care deviază de la aceste principii ar contrazice standardele și valorile unei educații care are scopul de a consolida și promova valorile democratice și respectul pentru demnitatea umană și drepturile omului.

În literatura de specialitate pot fi identificate multe metode de evaluare disponibile pentru evaluarea valorilor, atitudinilor, abilităților, cunoștințelor și înțelegerii critice ale elevilor. Acestea includ liste de verificare, sarcini de clasificare și ordonare, scale Likert, întrebări cu variante multiple de răspuns, întrebări cu răspuns deschis, teste de analiză situațională, evaluări computerizate, jurnale deschise, jurnale de reflecție, reflecții autobiografice structurate, evaluare pe bază de observare, evaluare dinamică, evaluare pe bază de proiecte și evaluare de portofolii. Alegerea unor abordări și metode de evaluare potrivite necesită o atenție deosebită. Unele metode de evaluare, deși utile în ceea ce privește măsurarea realizărilor elevilor în alte domenii, nu sunt neapărat compatibile cu procesul de predare și învățare care are în centru practicile democratice și respectul pentru drepturile omului. De asemenea, unele metode pot fi lipsite de transparență, de respect (sau pot fi percepute ca fiind lipsite de respect) față de elevi și pot leza integritate personală și perspectivele viitoare ale elevilor.

În cele ce urmează sunt descrise unele instrumente care pot fi utilizate pentru evaluarea competenței interculturale a elevilor.

Evaluarea prin jurnale de reflecție și reflecții autobiografice structurate Jurnalul „Autobiografia întâlnirilor interculturale”

Jurnalul este un instrument internațional elaborat de Consiliul Europei și constă dintr-o serie de întrebări care sunt concepute pentru a ajuta elevul să-și amintească în detaliu una dintre întâlnirile sale cu reprezentanți ai altei culturi. Această metodă permite elevului să analizeze o situație de comunicare cu un reprezentant al unei altei culturi și să reflecteze asupra experienței obținute. Recomandările metodice pentru

cadrele didactice pot fi accesate pe acest link: <https://rm.coe.int/-/168089fbf1>,
jurnalul poate fi accesat pe următorul link: <https://rm.coe.int/-/168089f4dc>.

Jurnalul conține următoarele elemente.

Nume, Prenume: _____

Denumirea: _____

Întâlnirea cu: _____

Ce îți amintești despre locul întâlnirii cu această persoană?:

Scrive tot ce îți amintești despre persoana pe care ai întâlnit-o, cum arăta, cu ce era îmbrăcat/ă?

Va fost ușor să vă înțelegeți? Cum comunicați unul cu celălalt?

La ce tu te-ai gândit, la acel moment, despre întâlnirea voastră?

Cum crezi, ce crede cealaltă persoană despre întâlnirea voastră?

Cum consideri, este ceva ce ați putea învăța unul de la celălalt?

Ce ai învățat și ce nou ai descoperit pentru tine în urma acestei întâlniri?

Dacă ai întâlni din nou această persoană, ce ai vrea să-l întrebi sau ce ai vrea să îi spui tu despre tine?

Evaluarea prin instrumente de autor

Scala distanței sociale a lui Bogardus

Pentru evaluarea nivelului de acceptare relațiilor interetnice și interrasiale poate fi aplicată *Scala distanței sociale a lui Bogardus*. Scala lui Bogardus include 7 nivele, fiecare din ele prezentând un anumit grad de apropiere socială. Subiectului i se propune să-și exprime acceptarea sau inacceptarea unei persoane din grupul, distanța față de care trebuie de măsurat, la diferite grade de apropiere (relații de rudenie prin căsătorie, în club ca prieten, pe strada mea ca vecin, ca angajat în profesia mea, ca cetățean în țara mea, doar ca vizitator în țara mea, l-aș expulza). Indicele distanței sociale (IDS) prezintă o medie a punctajelor, atribuite fiecărei poziții în dependență de gradul de „respingere” (acceptării în calitate de membru de familie i se atribuie 0 puncte - distanța cea mai mică, dorinței de a expulza persoana din țară 6 puncte). Astfel indicele egal cu 0 înseamnă acceptare în toate pozițiile, indicele egal cu 6 înseamnă inacceptarea în toate pozițiile. În această cercetare, Scala distanței sociale a fost adaptată pentru a măsura nivelul de acceptare a persoanelor vorbitoare de diferite limbi, atitudinile față de care au constituit obiectul de cercetare.

Etnia	Cu cine vrei să fii?						
	Membru al familiei	Prieten	Vecin	Coleg de clasă	Cetățean al RM	Vizitator al RM	Excludere din RM
Ruși							
Români							
Găgăuzi							
Ucraineni							
Evrei							
Romi							
Englezi							
Bulgari							
Alte etnii _____							

Chestionarul expres „Indexul toleranței”

Pentru a diagnostica nivelul general de toleranță, un grup de psihologi de la centrul „Gratis” a elaborat un chestionar expres „Index de toleranță”. S-a bazat pe experiența internă și străină în acest domeniu (G.U.Soldatova, O.A. Kravtsova, O.E. Khukhlaev, L.A. Shaigerova), 2002). Materialul de stimulare al chestionarului a fost alcătuit din afirmații care reflectă atât atitudinea generală față de lumea din jur și alte persoane, cât și atitudinile sociale în diferite sfere de interacțiune, unde se manifestă toleranța și intoleranța unei persoane. Metodologia include afirmații care dezvăluie atitudini față de anumite grupuri sociale (minorități, bolnavi mintali, cerșetori), atitudini comunicative (respectarea opiniilor oponentilor, disponibilitatea de a rezolva în mod constructiv conflictele și cooperarea productivă). O atenție deosebită este acordată toleranței și intoleranței etnice (atitudinea față de oameni de altă rasă și grup etnic, față de propriul grup etnic, evaluarea distanței culturale). Trei subscale ale chestionarului vizează diagnosticarea unor aspecte de toleranță precum toleranța etnică, toleranța socială și toleranța ca trăsătură de personalitate.

Instrucțiuni: Vă rugăm să evaluați cât de mult sunteți de acord sau nu cu declarațiile de mai sus și, în conformitate cu aceasta, bifați caseta sau orice altă pictogramă de lângă fiecare declarație:

Nr.	Afirmații	Dezacord total	Dezacord	Dezacord parțial	Acord parțial	De acord	Acord total
1.	Orice opinie poate fi prezentată în mass-media						
2.	Căsătoriile mixte au de obicei mai multe probleme decât căsătoriile dintre persoane de aceeași naționalitate.						
3.	Dacă un prieten a trădat, trebuie să te răzbuni pe el						
4.	Caucazienii vor fi tratați mai bine dacă își schimbă comportamentul						
5.	Într-o dispută, un singur punct de vedere poate fi corect.						
6.	Cerșetorii și vagabonzii sunt vinovați pentru propriile lor probleme						

7.	Este în regulă să crezi că oamenii tăi sunt mai buni decât toți ceilalți.						
8.	Este neplăcut să comunici cu persoane neîngrijite						
9.	Chiar dacă am propria mea părere, sunt gata să ascult și alte puncte de vedere.						
10.	Toți bolnavii mintal trebuie să fie izolați de societate						
11.	Sunt gata să accept ca membru al familiei mele o persoană de orice naționalitate						
12.	Refugiații nu au nevoie de mai mult ajutor decât toți ceilalți, deoarece au mai puține probleme locale						
13.	Dacă cineva este nepolitic cu mine, eu răspund în mod natural						
14.	Vreau oameni de diferite naționalități printre prietenii mei						
15.	Pentru a restabili ordinea în țară aveți nevoie de o „mână puternică”						
16.	Vizitatorii ar trebui să aibă aceleași drepturi ca și rezidenții locali						
17.	O persoană care gândește diferit de mine, mă enervează						
18.	Unele națiuni și popoare sunt greu de tratat bine						
19.	Mizeria este foarte enervantă pentru mine						
20.	Orice mișcare religioasă are dreptul să existe						
21.	Pot să prezint un bărbat de culoare ca prietenul meu apropiat						
22.	Aș vrea să devin o persoană mai tolerantă față de ceilalți						

Rezultatele procesării

Pentru analiza *cantitativă*, rezultatul total este calculat, fără a se împărți în subscale. Fiecărui răspuns la o afirmație directă i se atribuie un scor de la 1 la 6 („puternic în dezacord” - 1 punct, „foarte de acord” - 6 puncte). Punctele inverse sunt atribuite răspunsurilor la afirmațiile opuse („absolut dezacord” - 6 puncte, „de acord” - 1 punct). Apoi punctele primite sunt însumate.

Numere de declarații directe: 1, 9, 11, 14, 16, 20, 21, 22.

Numere inversate: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 19.

O evaluare individuală sau de grup a nivelului de toleranță identificat se efectuează în conformitate cu următorii pași:

- 22-60 - *nivel scăzut de toleranță*. Astfel de rezultate indică o intoleranță ridicată a unei persoane și prezența unor atitudini pronunțate de intoleranță în raport cu lumea din jur și cu oamenii.

- 61-99 - *nivel intermediar de toleranță*. Astfel de rezultate sunt prezentate de respondenții care se caracterizează printr-o combinație de trăsături tolerante și intolerante. În unele situații sociale, se comportă tolerant, în altele pot manifesta intoleranță.
- 100-132 - *nivel ridicat de toleranță*. Reprezentanții acestui grup au trăsături pronunțate ale unei personalități tolerante.

În același timp, este necesar să înțelegem că rezultatele care se apropie de limita superioară (mai mult de 115 puncte) pot indica o estompare a „limitelor toleranței” la o persoană, asociată, de exemplu, cu infantilismul psihologic, tendințele spre conivență, condescendență sau indiferență. De asemenea, este important să se ia în considerare faptul că respondenții care se încadrează în acest domeniu pot demonstra un grad ridicat de dezirabilitate socială (mai ales dacă au o idee despre opiniile cercetătorului și obiectivele cercetării).

Pentru o analiză *calitativă* a aspectelor toleranței, se poate utiliza divizarea sub escală:

1. Toleranța etnică: 2, 4, 7, 11, 14, 18, 21.
 2. Toleranța socială: 1, 6, 8, 10, 12, 15, 16, 20.
 3. Toleranța ca trăsătură de personalitate: 3, 5, 9, 13, 17, 19, 22.
- Sub-scala „toleranța etnică” relevă atitudinea unei persoane față de reprezentanții altor grupuri etnice și atitudini în domeniul interacțiunii interculturale.
 - Sub-scala „toleranța socială” ne permite să studiem manifestările tolerante și intolerante în raport cu diferite grupuri sociale (minorități, infractori, bolnavi mintali), precum și să studiem atitudinile individului în raport cu anumite procese sociale.
 - Sub-scala „toleranța ca trăsătură de personalitate” include elemente care diagnostichează trăsături de personalitate, atitudini și credințe care determină în mare măsură atitudinea unei persoane față de lumea din jur.

Chestionarul INTOL (intoleranță - toleranță)

Tehnica a fost dezvoltată de L. G. Pochebut în conformitate cu procedura propusă de Likert și este destinată studierii nivelului de toleranță a personalității. În acest caz, toleranța este înțeleasă ca o stare emoțională a unui individ, în care calitățile personale sau comportamentul altei persoane pe care nu-i place, este inacceptabil din punct de vedere emoțional. Cu toate acestea, individul dă dovadă de răbdare și respect pentru opinia celuilalt, rămâne rezistent la influențe inacceptabile sau manipulative. Tehnica constă din 16 afirmații, dintre care jumătate dezvăluie o atitudine tolerantă, iar cealaltă jumătate - una intolerantă.

Instrucțiuni. Vă rugăm să citiți declarațiile propuse și să evaluați acordul cu acestea. Scrieți-vă părerea pe foaia de răspuns. Evaluează după cum urmează:

- „Complet de acord” - +2;
- „De acord” - +1;
- „Greu de spus” - 0;
- „Nu sunt de acord” - 1;
- „Total dezacord” - 2.

1. Sunt mulțumit dacă aş putea arăta respect pentru părerea altei persoane, chiar dacă nu sunt de acord fundamental cu aceasta.
2. Condamn o persoană dacă, după părerea mea, a comis un act imoral.
3. Nu-mi place să fiu criticat, dar ascult comentarii corecte.
4. Mă enervează când trebuie să vorbesc cu o persoană care nu știe bine limba rusă.
5. Îmi fac griji dacă am jignit sau grosolan o altă persoană.
6. Urăsc să stau lângă oameni de altă rasă sau naționalitate și să îi ating.
7. Știu să mă controlez: să vorbesc cu rețineră și binevoitor cu oamenii chiar și într-o situație conflictuală.
8. Nu voi avea încredere în oamenii care, după cum știu, au înșelat pe cineva.
9. Îmi apăr drepturile în mod constant și principial, fără a încălca drepturile altor persoane.
10. Sunt alarmat când alți oameni încearcă să-și apere ideile, valorile, credința.
11. Aș vrea să fiu mai tolerant și mai condescendent față de acțiunile altor oameni.
12. Mă bucur când oamenii din jurul meu sunt de acord cu părerea mea fără a-și exprima propria opinie sau a insista.
13. Încerc să nu încălc tradițiile și normele culturale ale oamenilor printre care trăiesc.
14. Sunt îngrijorat de faptul că alții îmi respectă drepturile.
15. Sunt îngrijorat dacă nu a fost posibil să construim o relație de respect reciproc, toleranță, încredere cu o persoană.
16. Sunt indignat când oamenii mă înșală și mă mint pe față.

Prelucrarea matematică. Se calculează suma răspunsurilor pe scara de toleranță (ținând cont de semn) și se calculează suma răspunsurilor pe scara de intoleranță (ținând cont de semn). Apoi sumele sunt adăugate fără a lua în considerare semnul.

Suma maximă pe scara toleranței este de +16 puncte.

Suma maximă pe scara intoleranței este de -16 puncte.

Indicele maxim „INTOL” este de +32 puncte.

Indicele minim „INTOL” este de -32 puncte.

Cheie

Scară	Numerele întrebărilor							
Toleranță	1	3	5	7	9	11	13	15
Intoleranță	2	4	6	8	10	12	14	16

Evaluarea prin descriptori

În cadrul evaluării în funcție de criteriu, performanța elevilor este măsurată prin raportare la un set de criterii prestabilite. Rezultatul este determinat doar pe baza propriei performanțe a elevului/elevei și nu prin raportare la performanța altor elevi în cadrul activității de evaluare. Raportarea la criteriu în evaluarea nivelului de competență necesită descrierea diferitelor niveluri de competență și definirea unor criterii clare și explicite pentru fiecare nivel în parte. Nivelul de competență poate fi descris holistic sau poate fi împărțit în mai multe elemente diferite.

Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică (vezi <https://rm.coe.int/cdc-vol3/168097e755>) oferă un set de 135 de descriptori cheie, pot fi folosiți pentru a sprijini evaluarea nivelului actual de competență al elevilor pentru

a identifica arii de dezvoltare ulterioară sau pentru a sprijini evaluarea nivelului la care s-a ajuns după o perioadă de învățare. Descriptorii reprezintă o resursă esențială, deoarece aceștia contribuie la operaționalizarea competențelor în ceea ce privește comportamentele concrete pe care le-ar putea manifesta elevii.

Este important să se evite utilizarea greșită a descriptorilor pentru evaluare. Lista de descriptori nu trebuie folosită ca o listă de verificare pe care să se bifeze comportamentele manifestate de elevi sau pentru a calcula un scor general pe baza lor. Scopul în sine nu este ca elevii să fie puși în situația de a manifesta un număr maxim de comportamente specificate de descriptori. Mai degrabă, descriptorii trebuie folosiți pentru a evalua nivelul de competență și progresul elevilor folosind metode care pot capta profiluri ale unor grupuri de competențe pe măsură ce acestea sunt mobilizate, aplicate și ajustate în mod dinamic în diferite contexte.

Valori

1. Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului

1. Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate	De bază
2. Susține că drepturile specifice ale copiilor trebuie respectate și protejate de societate	De bază
3. Apără ideea că nimeni nu va fi supus torturii, unei pedepse sau unui tratament inuman sau degradant	Intermediar
4. Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului	Intermediar
5. Apără ideea că persoanele aflate la închisoare, deși sunt supuse unor restricții, nu înseamnă că merită mai puțin respect sau demnitate decât oricare altă persoană	Avansat
6. Exprimă părerea că toate legile trebuie să fie compatibile cu standardele și normele internaționale privind drepturile omului	Avansat

2. Valorizarea diversității culturale

7. Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite pe care le au alte persoane în societate	De bază
8. Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele	De bază
9. Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată și apreciată	Intermediar
10. Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale	Avansat
11. Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a dezvolta respectul și o cultură a „conviețuirii”	Avansat

3. Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și statului de drept

12. Susține că școlile trebuie să îi învețe pe elevi despre democrație și cum să acționeze ca cetățeni democratici	De bază
13. Exprimă părerea că toți cetățenii trebuie să fie tratați în mod egal și imparțial în fața legii	De bază
14. Susține că legile trebuie întotdeauna să fie aplicate și îndeplinite în mod echitabil	De bază
15. Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect, conform standardelor internaționale și legislației naționale și fără nici un fel de fraudă	Intermediar
16. Exprimă părerea că, atunci când un funcționar public își exercită puterea, acesta nu trebuie să abuzeze de acea putere și să depășească limitele autorității sale legale	Intermediar

17. Exprimă sprijin pentru ideea că instanțele judecătorești trebuie să fie accesibile tuturor astfel încât oamenilor să nu le fie negată șansa de a iniția o acțiune în justiție pentru că e prea scump, complicat sau anevoios	Intermediar
18. Exprimă sprijin pentru ideea că cei cărora le e încredințată puterea legislativă trebuie să se supună legii și unei supravegheri constituționale corespunzătoare	Avansat
19. Exprimă părerea că publicul trebuie să aibă acces la informațiile despre politicile publice și implementarea lor	Avansat
20. Susține că trebuie să existe măsuri eficiente împotriva acțiunilor autorităților publice care încalcă drepturile civile	Avansat

Atitudini

4. Deschidere spre alteritate culturală

21. Manifestă interes pentru a învăța despre credințele, valorile, tradițiile și viziunile asupra lumii ale altor persoane	De bază
22. Exprimă interes pentru călătoriile în alte țări	De bază
23. Exprimă curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale	Intermediar
24. Exprimă apreciere pentru oportunitatea de a avea experiența altor culturi	Intermediar
25. Caută și acceptă oportunități de a întâlni oameni cu valori, obiceiuri și comportamente diferite	Avansat
26. Caută să aibă contact cu alte persoane pentru a învăța despre cultura lor	Avansat

5. Respect

27. Oferă spațiu celorlalți pentru a se putea exprima	De bază
28. Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale	De bază
29. Îi tratează pe toți oamenii cu respect indiferent de mediul cultural din care provin	Intermediar
30. Exprimă respect pentru persoanele care au statut socio-economic diferit de cel propriu	Intermediar
31. Exprimă respect pentru diferențele religioase	Avansat
32. Exprimă respect pentru persoanele care au opinii politice diferite de cele proprii	Avansat

6. Spirit civic

33. Exprimă că este dispus(ă) să coopereze și să lucreze cu ceilalți	De bază
34. Colaborează cu alte persoane pentru cauze de interes comun	De bază
35. Exprimă angajament de a nu rămâne un spectator atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate	Intermediar
36. Discută despre ceea ce se poate face pentru a îmbunătăți situația comunității	Intermediar
37. Exerciți obligațiile și responsabilitățile aferente cetățeniei active la nivel local, național sau global	Avansat
38. Se menține informat(ă) în ceea ce privește chestiunile civice	Avansat

7. Responsabilitate

39. Arată că acceptă responsabilitatea pentru propriile acțiuni	De bază
40. Dacă rănește sentimentele unei persoane, își cere scuze	De bază
41. Își face treaba la timp	Intermediar
42. Dă dovadă că își asumă responsabilitatea pentru propriile greșeli	Intermediar
43. Își respectă angajamentele față de alții în mod constant	Avansat

8. Autoeficacitate

44. Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri	De bază
45. Exprimă încredere că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat	De bază
46. Exprimă încredere în propria abilitate de a naviga printre obstacole atunci când urmărește un scop	Intermediar
47. Dacă dorește să se schimbe, exprimă încrederea că poate să o facă	Intermediar
48. Dă dovadă de siguranță în ceea ce privește abilitățile sale de a face față provocărilor vieții	Avansat

49. Dă dovadă de încredere că știe cum să gestioneze situații neprevăzute datorită ingeniozității sale	
--	--

9. Toleranță la ambiguitate

50. Interacționează bine cu alte persoane care au o varietate de puncte de vedere diferite	De bază
51. Dă dovadă că își poate suspenda temporar judecățile referitoare la alte persoane	De bază
52. Se simte confortabil în situații noi	Intermediar
53. Abordează incertitudinea într-un mod pozitiv și constructiv	Intermediar
54. Lucrează bine în circumstanțe imprevizibile	Intermediar
55. Exprimă dorința ca propriile idei și valori să fie puse la îndoială	Avansat
56. Îi plac provocările legate de abordarea problemelor ambigue	Avansat
57. Exprimă plăcerea de a aborda situații care sunt complicate	Avansat

Abilități

10. Abilități de învățare autonomă

58. Dă dovadă că are abilitatea de a identifica resurse pentru învățare (de ex. oameni, cărți, internet etc.)	De bază
59. Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane atunci când e nevoie	De bază
60. Poate învăța despre subiecte noi cu supervizare minimă	Intermediar
61. Poate evalua calitatea muncii sale	Intermediar
62. Poate alege cele mai de încredere surse de informații sau sfaturi dintr-o gamă largă pe care o are la dispoziție	Avansat
63. Dă dovadă că are abilitatea de a monitoriza, defini, organiza în ordinea priorităților și realiza sarcini fără supraveghere directă	Avansat

11. Abilități de gândire critică și analitică

64. Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut	De bază
65. Folosește dovezi pentru a-și susține părerile	De bază
66. Poate evalua riscurile asociate cu diferite opțiuni	Intermediar
67. Dă dovadă că se gândește dacă informațiile pe care le folosește sunt corecte	Intermediar
68. Poate identifica orice discrepanțe, neconcordanțe sau divergențe în materialele analizate	Avansat
69. Poate utiliza principii sau valori explicite și specificabile pentru a emite judecăți	Avansat

12. Abilități de ascultare și învățare

70. Ascultă cu atenție diferite păreri	De bază
71. Ascultă cu atenție alte persoane	De bază
72. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor pentru a-și putea da seama de sensul a ceea ce spun	Intermediar
73. Poate asculta în mod eficace pentru a descifra sensurile și intențiile altei persoane	Intermediar
74. Este atent(ă) la ceea ce insinuează dar nu spun celelalte persoane	Avansat
75. Observă cum persoanele din alte culturi reacționează în moduri diferite la aceeași situație	Avansat

13. Empatie

76. Poate recunoaște când o persoană din jurul său are nevoie de ajutorul său	De bază
77. Exprimă compasiune când vede lucruri rele care li se întâmplă altor persoane	De bază
78. Încearcă să-și înțeleagă prietenii mai bine imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor	Intermediar
79. Ia în considerare sentimentele celorlalte persoane atunci când ia decizii	Intermediar
80. Exprimă ideea că, atunci când se gândește la persoanele din alte țări, împărtășește bucuriile și tristețile acestora	Avansat
81. Identifică cu acuratețe sentimentele celorlalți, chiar și atunci când aceștia nu doresc să le arate	Avansat

14. Flexibilitate și adaptabilitate

82. Își modifică părerea dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar	De bază
83. Poate schimba deciziile pe care le-a luat în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar	De bază
84. Se adaptează la situații noi folosind o nouă abilitate	Intermediar
85. Se adaptează la situații noi aplicând cunoștințele în mod diferit	Intermediar
86. Adoptă normele socioculturale ale altor grupuri culturale țintă atunci când interacționează cu membrii acelor grupuri	Avansat
87. Își poate modifica propriul comportament pentru a corespunde altor culturi	Avansat

15. Abilități lingvistice, de comunicare și plurilingve

88. Își poate exprima gândurile în ceea ce privește o problemă	De bază
89. Le cere vorbitorilor să repete ce au spus dacă nu îi este clar	De bază
90. Pune întrebări care arată că înțelege pozițiile altor persoane	Intermediar
91. Poate adopta diferite modalități de exprimare a politeții într-o altă limbă	Intermediar
92. Poate face mediere lingvistică în cadrul schimburilor interculturale traducând, interpretând sau explicând	Avansat
93. Poate evita cu succes neînțelegerile interculturale	Avansat

16. Abilități de cooperare

94. Construiește relații pozitive cu alte persoane dintr-un grup	De bază
95. Când lucrează ca membru al/membră a unui grup, își face partea de treabă din cadrul grupului	De bază
96. Lucrează pentru a construi un consens în vederea atingerii scopurilor grupului	Intermediar
97. Când lucrează ca membru al/membră a unui grup, îi ține pe ceilalți la curent cu privire la orice informații relevante sau utile	Intermediar
98. Generează entuziasm printre membrii grupului pentru atingerea scopurilor comune	Avansat
99. Când lucrează cu alte persoane, le sprijină în ciuda diferențelor de opinii	Avansat

17. Abilități de gestionare a conflictelor

100. Poate comunica cu părțile conflictuale în mod respectuos	De bază
101. Poate identifica opțiuni de gestionare a conflictelor	De bază
102. Îi poate asista pe ceilalți în gestionarea conflictelor sporind înțelegerea acestora cu privire la opțiunile disponibile	Intermediar
103. Poate încuraja părțile implicate în conflicte să se asculte activ una pe cealaltă și să-și împărtășească problemele și grijile	Intermediar
104. Inițiază comunicarea în mod regulat pentru a ajuta la soluționarea conflictelor interpersonale	Avansat
105. Poate gestiona în mod eficace stresul emoțional, anxietatea și nesiguranța celorlalte persoane în situații de conflict	Avansat

18. Cunoștințe și înțelegere critică referitoare la sine

106. Poate descrie propriile sale motivații	De bază
107. Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul	De bază
108. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe	Intermediar
109. Poate reflecta în mod critic asupra propriei persoane dintr-o gamă de perspective diferite	Intermediar
110. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor sale prejudecăți și stereotipuri și asupra a ceea ce stă la baza lor	Avansat
111. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor sale emoții și sentimente într-o gamă largă de situații	Avansat

19. Cunoștințe și înțelegere critică referitoare la limbă și comunicare

112. Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea	De bază
113. Poate descrie efectele și impactul social ale diferitelor stiluri de comunicare asupra celorlalți	Intermediar
114. Poate explica felul în care relațiile sociale sunt uneori codate în formele lingvistice care sunt folosite în conversații (de ex., în saluturi, forme de adresare, folosirea înjurăturilor etc.)	Intermediar
115. Poate explica de ce persoanele aparținând altor culturi pot urma norme de comunicare verbală și nonverbală diferite, care au sens din propria lor perspectivă	Avansat
116. Poate reflecta în mod critic asupra diferitelor norme de comunicare care sunt folosite în cel puțin o altă cultură sau un alt grup social	Avansat

20. Cunoștințe și înțelegere critică referitoare la lume: politică, legi, drepturile omului, cultură, culturi, religii, istorie, media, economie, mediu și sustenabilitate

117. Poate explica înțelesul unor concepte politice de bază, incluzând democrație, libertate, cetățenie, drepturi și responsabilități	De bază
118. Poate explica de ce toată lumea are responsabilitatea de a respecta drepturile omului	De bază
119. Poate descrie practici culturale de bază (de ex. obiceiuri la masă, practici legate de salut, moduri de adresare, politețe etc.) dintr-o altă cultură	De bază
120. Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii	De bază
121. Poate evalua impactul societății asupra lumii naturale, de exemplu, în ceea ce privește creșterea populației, dezvoltarea populației, consumarea resurselor etc	De bază
122. Poate reflecta în mod critic asupra riscurilor asociate cu deteriorarea mediului înconjurător	De bază
123. Poate explica faptul că drepturile omului au un caracter universal	Intermediar
124. Poate reflecta în mod critic asupra relației dintre drepturile omului, democrație, pace și securitate, într-o lume globalizată	Intermediar
125. Poate reflecta în mod critic asupra cauzelor care stau la baza încălcării drepturilor omului, incluzând rolul stereotipurilor și prejudecăților în procesele care duc la încălcări ale drepturilor omului	Intermediar
126. Poate explica pericolul generalizării de la comportamente individuale la o întreagă cultură	Intermediar
127. Poate reflecta în mod critic asupra simbolurilor religioase, ritualurilor religioase și asupra utilizărilor religioase ale limbajului	Intermediar
128. Poate descrie efectele pe care le are propaganda în lumea contemporană	Intermediar
129. Poate explica felul în care oamenii se pot proteja și apăra de propagandă	Intermediar
130. Poate descrie diferitele modalități prin care cetățenii pot influența politicile	Avansat
131. Poate reflecta în mod critic asupra caracterului evolutiv al cadrului drepturilor omului și asupra dezvoltării continue a drepturilor omului în diferite regiuni	Avansat
132. Poate explica de ce nu există nici un grup cultural care să aibă caracteristici inerente fixe	Avansat
133. Poate explica de ce toate grupurile religioase evoluează și se schimbă constant	Avansat
134. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care istoriile sunt deseori prezentate și predate dintr-o perspectivă etnocentrică	Avansat
135. Poate explica economiile naționale și felul în care procesele economice și financiare influențează funcționarea societății	Avansat

O listă mai dezvoltată de 447 descriptori poate fi consultată pe următorul link:
<https://rm.coe.int/cdc-vol2/168097e5d2>

VIII. Modele de proiecte didactice

PROIECT DIDACTIC la Dezvoltarea personală

Metodist la practica pedagogică: Tatiana ȘOVA, conf. univ., dr.

Clasa: a II-a

Unitatea de conținut: Arta cunoașterii de sine și a celuilalt

Subiectul lecției: Drepturile și responsabilitățile copiilor. „Convenția privind drepturile copilului” pe înțelesul celor mici.

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

1.2. Corelarea drepturilor și a responsabilităților elevilor în contexte școlare și cotidiene.

1.3. Solicitarea ajutorului în cazurile când sunt victime sau martori ai abuzului.

Obiectivele lecției:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1. Să definească noțiunea de „drept”;

O2. Să identifice factorii care influențează respectarea/ nerespectarea drepturilor copiilor;

O3. Să argumenteze necesitatea respectării drepturilor copilului.

Strategii didactice:

- **Forme de organizare:** frontal, individual, pe grupe;
- **Metode și procedee:** Brainstorming, explicația, expunerea, studiul de caz, jocul didactic, asocieri;
- **Mijloace didactice:** foi de flipchart, figuri din hârtie decupate; creioane colorate, cartonașe decupate cu „Drepturile copilului”.

Strategii de evaluare: evaluare formativă interactivă, autoevaluare.

SCENARIUL DIDACTIC AL LECȚIEI

EVOCARE

Copiii vor fi așezați, pe scaune, într-un cerc.

- **Brainstorming**
 - Ce înțelegeți prin noțiunea de „drept”?
 - Amintiți-vă și enumerați drepturile pe care le au copiii.
Toate ideile vor fi notate pe o foaie de flipchart.
- **Explicația**

Profesorul le spune că în urmă cu peste 50 de ani, au fost redactate niște drepturi speciale care se referă la viața și la situația copiilor. În acest moment, recomandam lectura Declarației Drepturilor Copilului (1959), pe care profesorul o poate adapta și prescurta, după cum consideră necesar.

Elevii trebuie să înțeleagă:

- a) există drepturi ale copilului;
- b) aceste drepturi sunt valabile pentru orice copil, chiar și în țara noastră,
- c) obiectivul lor este ca fiecare copil să crească într-un mod sănătos (include dezvoltarea fizică, morală, spiritual și social);
- d) libertatea și demnitatea personală ale copilului trebuie respectate.

REALIZAREA SENSULUI

- *Activitate de învățare în grup*

Profesorul aranjează circa 20 de figuri de băieți și fete pe care el/ ea sau elevii le-au decupat dinainte. Împarte figurile în patru grupuri, pe podea. Profesorul le spune copiilor că fiecare grup are o problemă diferită:

1. *Grupul 1* s-a confruntat cu factori care le afectau starea de bine (hrană, sănătate);
2. *Grupul 2* s-a confruntat cu factori care le afectau dezvoltarea spirituală (discriminare, dreptul la viață privată etc.);
3. *Grupul 3* s-a confruntat cu factori care le afectau oportunitățile de educație (dreptul de acces la informații, educație etc.);
4. *Grupul 4* s-a confruntat cu factori care le afectau mediul social (familie, prieteni).

După aceste explicații, clasa este împărțită în patru grupuri, fiecare fiind responsabil de un grup de figuri de hârtie.

Instrucțiuni: luați cele patru figuri și scrieți pe fiecare o propoziție prin care spuneți ce le lipsește și ce-i face nefericiți. Folosiți persoana I. De exemplu, pentru „dezvoltare spirituală” puteți scrie ceva de genul: „Oamenii râd de mine pentru că sunt străin”, „Sufăr pentru că nu am prieteni”, „Sunt trist, oamenii râd de felul în care vorbesc” etc. Elevii lucrează în cele patru grupuri, prezintă unii altora ce au lucrat și discută exemple suplimentare pentru setul lor de figuri. (de ex., „la ce altceva ne putem gândi?”) -pot scrie pe mai multe figuri.

- Analizați situația fiecăruia dintre copii și încercați să aflați de ce suferă aceștia.
- Ce am putea face astfel încât copiii să se simtă mai bine și mâine, și poimâine?
- Ce ar putea face un copil pentru ca să se simtă mai bine?
- Ce pot face oamenii obișnuiți ca să ajute un copil să se simtă mai bine?

REFLECȚIE

Se formează grupuri a câte 3 persoane. Fiecare echipă își va alege câte un drept prioritar. Timp de 5 minute, echipele vor avea ca sarcină să găsească cât mai multe argumente ale necesității respectării dreptului respectiv. Câte un reprezentant al fiecărei echipe va prezenta în fața grupului mare răspunsurile formulate.

- *Feed-back*

- De ce este important ca copiii să-și cunoască drepturile?
- Cine ar trebui să vegheze în societate pentru respectarea drepturilor copilului?
- Câte din motivele identificate sunt inspirate din experiențele personale?
- Credeți că nerespectarea drepturilor copilului o perioadă îndelungată de timp îi afectează existența ulterioară? Argumentați.

EXTENSIE

Să ilustreze/deseneze un drept al copilului.

PROIECT DIDACTIC la Dezvoltarea personală

Metodist la practica pedagogică: Tatiana ȘOVA, conf. univ., dr.

Clasa: a III-a

Unitatea de conținut: Arta cunoașterii de sine și a celuilalt

Subiectul lecției: Comunicarea și conflictele. Cauzele conflictelor între semeni. Emoțiile în situații de conflict. Modalități de soluționare a conflictelor la școală (compromisul, evitarea, aplanarea).

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

- 1.1. Recunoașterea situațiilor de umilire, tachinare, hărțuire, în baza caracteristicilor oferite.
- 1.3. Aplicarea unor tehnici de soluționare a conflictelor prin comunicare și control al emoțiilor.

Obiectivele lecției:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1. să analizeze situații conflictuale întâlnite în clasă;
- O2. să propună modalități de soluționare a conflictelor într-un proces de cooperare;
- O3. să elaboreze un algoritm simplu de soluționare a unui conflict.

Strategii didactice:

- **Forme de organizare:** frontal, individual, pe grupe.
- **Metode și procedee:** brainstorming, joc de rol, studiu de caz.
- **Mijloace didactice:** fișe de lucru, creioane, flipchart, marchere, foi de desen.

Strategii de evaluare: evaluare formativă interactivă, autoevaluare.

SCENARIUL DIDACTIC AL LECȚIEI

EVOCARÉ

- *Jocul „Transmite un zâmbet, transmite o încruntare”*

Aranjați copiii în cerc.

Etapa I. Propuneți să transmiteți colegului din stânga un zâmbet, care va trece apoi la următorul copil. Acțiunea se va repeta în jurul cercului.

Etapa II. Propuneți elevilor să transmită o încruntare sau orice alt tip de expresie a feței.

Întrebări pentru reflecție:

- Cum v-ați simțit în prima situație?
- Dar în a II-a situație?
- Dar colegul?
- Ce v-a ajutat să depășiți starea de încruntare?
Explicați elevilor că veți discuta situații care pot duce la conflict.

REALIZAREA SENSULUI

- *Jocul „Creioanele”*

Împărțiți participanților fișe cu instrucțiuni:

Fișa 1. Aranjează toate creioanele pe o masă din fața clasei.

Fișa 2. Aranjează toate creioanele pe o masă din spatele clasei.

Fișa 3. Aranjează toate creioanele în cutia de pe dulapul de lângă tablă.

Solicitați să țină în secret instrucțiunea.

Anunțați începerea jocului și urmarea instrucțiunilor fără a discuta sau a se consulta cu colegii.

Întrebări pentru reflecție:

- De ce n-ați realizat sarcina?
- Ce obstacole ați întâmpinat în realizarea sarcinii?
- Care era reacția colegilor la acțiunea voastră?
- Ce ați schimba în timpul jocului pentru a realiza instrucțiunea?
- Ce v-a învățat acest joc?
- Ce situații puteau apărea? (agresivitate, conflict etc.)
- Vi s-a întâmplat în viață să trăiți asemenea situații de conflict?

Cum le-ați soluționat?

- *Activitatea „Istoria măgărușilor”*

Propuneți elevilor fișe decupate ale etapelor acțiunii din „Istoria măgărușilor”.

Solicitați elevilor să dea câte un nume măgărușilor, apoi rugați-i să ordoneze acțiunile măgărușilor pentru a rezolva problema.

Întrebări pentru reflecție:

- Care idee a soluționat problema măgărușilor?
- Vă amintiți un moment când ați lucrat în echipă? Cum v-ați simțit?
- Vă amintiți un moment când ați fost parte a unui grup care n-a funcționat bine împreună? Cum v-ați simțit?

Propuneți elevilor să formeze grupuri a câte 4 persoane. Solicitați elevilor să elaboreze 3 pași/etape/acțiuni de soluționare a unei situații/ neînțelegeri/ conflict.

Rugați elevii să prezinte răspunsul în grupul mare.

Elaborați, împreună cu elevii, o listă de acțiuni.

REFLECȚIE

- *Jocul „Zidul prietenilor”*

Formați perechi dintre copiii care, de obicei, nu lucrează sau nu se joacă împreună.

Fiecare copil va primi câte o fișă pentru „cărămida” din peretele prieteniei.

Pe o parte a cărămizii copiii vor scrie sau desena numele lor.

Apoi vor face schimb de „cărămizi” cu partenerul lor, care va scrie pe cealaltă parte a cărămizii cuvinte sau expresii despre prieteni.

Copiii pot schimba din nou cărămizile pentru a citi ceea ce a fost scris pe ele.

Se vor fixa pe un poster toate „cărămizile”, astfel va fi construit „Zidul prieteniei”.

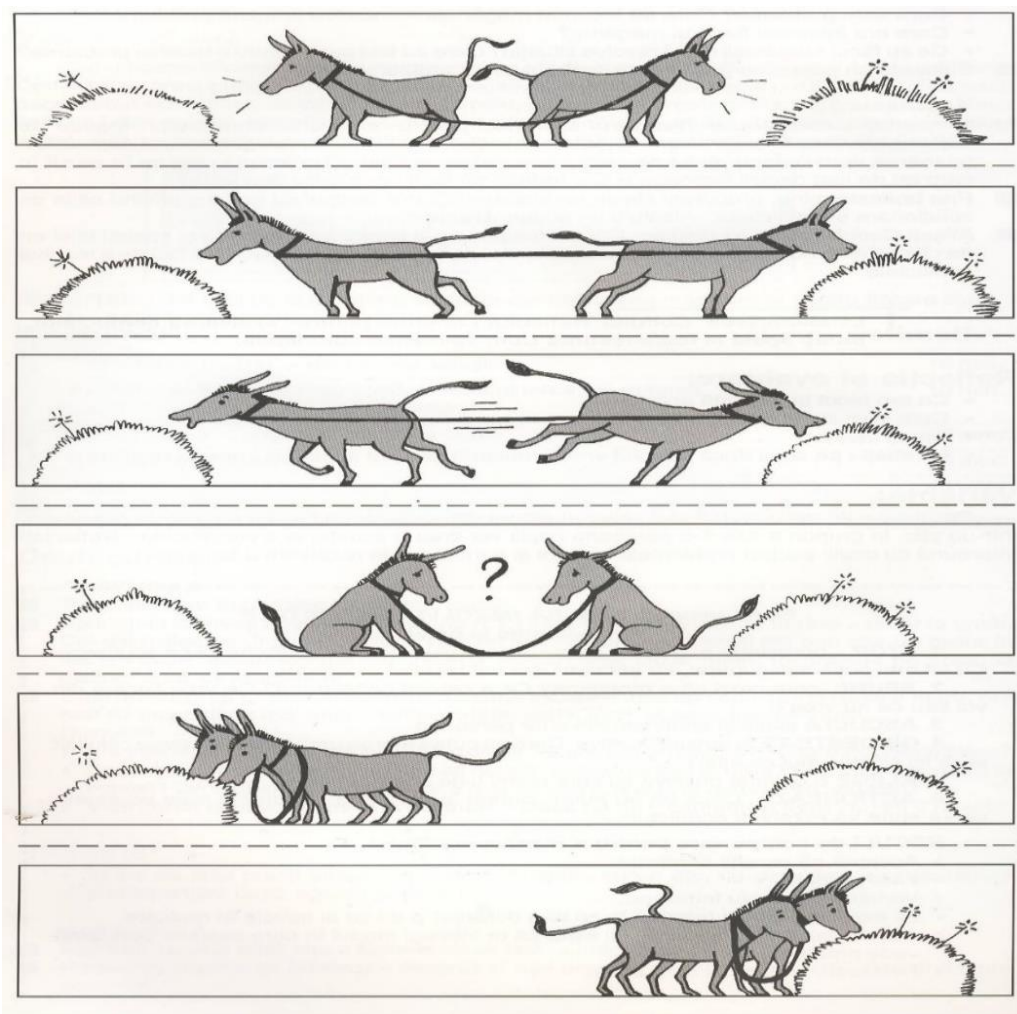
EXTENSIE

Afișați posterul „Zidul prieteniei” în clasă.

Folosiți „Zidul prieteniei” la anumite intervale de timp pentru a reaminti copiilor despre abilitățile individuale și combinate.

ANEXE

Anexa 1. Istoria măgărușilor

Anexa 2. Model de etape de soluționare a conflictului

1. **Separați problema de persoană**, încercați să nu fiți orbiți de furie, ci să căutați motivele pentru care cineva se comportă astfel. Aceasta vă va ajuta să înțelegeți necesitățile celeilalte persoane și să le expuneți pe ale dvs.
2. **Străduiți-vă să înțelegeți necesitățile celeilalte persoane**, astfel ca ea să înțeleagă că doriți să o ajutați. Ca reacție de răspuns va apărea dorința reciprocă de a vă ajuta. În acest fel ambii veți fi mai dispuși să soluționați conflictul apărut.
3. Odată ce ambii sunteți predispuși să soluționați conflictul, nu rămîne decît să **găsiți modalitatea prin care o veți face**.

PROIECT DIDACTIC La Dezvoltarea personală

Metodist la practica pedagogică: Aurelia BEȚIVU, lect. univ., dr.

Clasa: a III-a

Disciplina: Dezvoltarea personală

Nr. lecției: 3 (I)

Subiectul lecției: Comunicarea și conflictele

Tipul lecției: mixtă

Unități de competență:

1.3. Aplicarea unor tehnici de soluționare a conflictelor prin comunicare și control al emoțiilor.

Obiectivele lecției:

La sfârșitul lecției elevul va fi capabil:

01. să identifice propriile emoții;

02. să realizeze legături logice între imagini și cuvinte întâmplătoare;

03. să descifreze mesajul textului propus;

04. să valorifice propriile calități în soluționarea unor conflicte.

Strategii didactice:

- **metode și procedee:** conversația, explicația, metoda Cubului, cuvântul Taboo, asocieri întâmplătoare, lectura în lanț;
- **mijloace de învățământ:** notebook, proiector, monitor, hârtie color, imagini, planșă „Roata emoțiilor”, cub, textul;
- **forme de organizare:** grup mare frontal, independent, grupuri de nivel omogen.

Strategii de evaluare: autoevaluare; evaluare formativă interactivă (EFI).

Bibliografie:

1. Curriculum Național: Învățământul primar. Chișinău, 2018 Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf.
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău, 2018. Disponibil: <https://mecc.gov.md>.

	Evenimentul instrucțional	Conținutul activității	T'	Resurse strategice		
				Metode	Mijloace	Forme
EVOCARE						
1.	Moment organizatoric	Managementul sălii de clasă, pregătirea materialelor, verificarea prezenței.	2'			
2.	Captarea atenției	<p>Copiii li se propune să răspundă la o întrebare prin a evita a da răspunsul direct la întrebare, ci caracterizând, descriind răspunsul presupus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Care este anotimpul în care ne aflăm? - Ce emoții trăiți în legătură cu acest anotimp? - Cum vă simțiți azi? Alegeți răspunsul indicând imaginea corespunzătoare și argumentând răspunsul: 	5'	cuvântul TABOO explicația conversația	planșă: Roata emoțiilor	independent
REALIZAREA SENSULUI						
3.	Reactualizarea structurilor învățate anterior	<p>Propun elevilor să facă legături logice între două imagini, două cuvinte alese la întâmplare:</p> <p>EMOȚIE ȘCOALĂ</p>	10'	asocieri întâmplătoare explicația	imagini	Frontal
4.	Verificarea temei de acasă	<p>Întrucât subiectul discutat anterior a fost "Controlul și exprimarea emoțiilor", le-am propus elevilor ca temă pentru acasă să realizeze un desen - "Inima cu emoții". Sarcina a fost de a localiza 6-7 emoții în desenul inimii, fiecare emoție având culoarea ei și dimensiunea ei.</p> <p>Elevii prezintă desenele și explică de ce așa au amplasat emoțiile și de ce au ales culorile respective. E.g:</p> 			tabla, creta	

5. 6.	Anunțarea subiectului, enunțarea obiectivelor Prezentarea / învățarea conținutului nou	<p>Subiectul: Comunicarea și conflictele Ziduri sau poduri?</p> <p>Doi frați care trăiau în gospodării alăturate au avut un conflict. A început cu o mică neînțelegere și a luat amploare până când s-a produs dezbinare între cei doi. Totul a culminat cu un schimb de cuvinte dure, urmate de săptămâni de liniște...Într-o dimineață, cineva a bătut la ușa fratelui mai mare. Când a deschis ușa a văzut un bărbat cu unelte de tâmplărie. „Caut de lucru pentru câteva zile, a zis străinul. Poate aveți nevoie de mici reparații aici, în gospodărie, eu v-aș putea ajuta”.</p> <p>„Da, a zis fratele mai mare. Am ceva de lucru pentru dumneata. Vezi acolo, pe partea cealaltă a râului, locuiește vecinul meu. Mă rog, de fapt este fratele meu mai mic. Vreau să construiesc un gard de doi metri înălțime, nu vreau să-l mai văd. Eu plec la câmp, la treburile mele, dar aș vrea ca până mă întorc diseară, dacă se poate, să fie gata”.</p> <p>Tâmplarul a muncit mult, măsurând, tăind, bătând cuie. Aproape de asfințit, când s-a întors de la câmp fratele mai mare, tâmplarul tocmai terminase treaba. Uimit de ceea ce vede, fermierul a făcut ochii mari și a rămas cu gura căscată.</p> <p>Nu era deloc un gard de doi metri. În locul lui era un pod care lega cele două gospodării peste râu. Tocmai în acel moment vecinul lui, fratele cel mic, venea dinspre casa lui și, copleșit de ceea ce vedea, și-a îmbrățișat fratele mai mare și i-a spus: „Ești un om deosebit, să te gândești tu să construiești un pod așa de frumos după tot ce ți-am spus și ți-am făcut! Iartă-mă, frate!” Și s-au iertat. Tâmplarul, văzându-și treaba terminată, începu să-și adune uneltele ca să plece într-ale sale.</p> <p>„Așteaptă, stai, i-a zis fratele cel mare. Mai stai câteva zile. Am mult de lucru pentru dumneata”. „Mi-ar plăcea să mai rămân, a spus tâmplarul, dar mai am multe poduri de construit...”</p>	1 0'	lectura în lanț	text	
7.	Obținerea performanțelor		1 0'	metoda Cubului	cub	lucrul în grup

		<p>Se lucrează asupra mesajului textului prin metoda Cubului.</p> <p>1. ASOCIAZĂ calitățile cu personajul:</p> <p>Fratele mai mic harnic Fratele mai mare respectuos Tâmplarul muncitor ranchiunos binevoitor tolerant</p> <p>2. DESCRIE relația dintre cei doi frați. 3. ARGUMENTEAZĂ necesitatea construirii podului între cei doi frați. 4. COMPARĂ podul cu gardul. 5. ANALIZEAZĂ posibile cauze a conflictului dintre frați. 6. APLICĂ Scrie în 6-7 rânduri un mesaj unui prieten/ cunoscut cu care ești în conflict, dar ai vrea să te împaci.</p>				
REFLECȚIA						
8.	Asigurarea feed-back-ului	Comentați: Motto: „Oamenii construiesc prea multe ziduri și prea puține poduri”. (Isaak NEWTON)	8'		tabla, creta	frontal
9.	Evaluare	Fiecare elev aplică amprenta mâinii sale pe hârtie. Apoi pentru fiecare deget specifică o acțiune de rezolvare a conflictului.		amprenta	hârtie color	independent
EXTINDERE						
10.	Tema pentru acasă	Să realizeze desenul situației descrise în textul „Ziduri sau poduri?”				

PROIECT DIDACTIC la Educația moral-spirituală

Metodist la practica pedagogică: Aurelia BEȚIVU, lect. univ., dr.

Clasa: a II-a

Disciplina: Educația moral-spirituală

Nr. lecției: 2 (III)

Subiectul lecției: Buna vecinătate

Tipul lecției: mixtă

Unități de competență:

3.2. Aprecierea valorică a comportamentelor copiilor în comunitate.

Obiectivele lecției:

La sfârșitul lecției elevul va fi capabil:

O1. să explice ce înseamnă buna vecinătate;

O2. să identifice acțiuni de menținere a bunei vecinătăți;

O3. să alcătuiască un inventar al valorilor conviețuirii în comunitatea locală;

O4. să realizeze un desen cu genericul „Vreau să spun lumii întregi despre Patria mea - Moldova”;

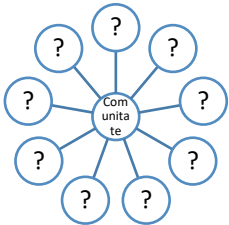

Strategii didactice:

- **metode și procedee:** conversația, explicația, brainstorming, spiderweb, free-writing, lucrul cu manualul;
- **mijloace de învățământ:** notebook, proiector, monitor, imagini, plic, cartele vip, creioane color;
- **forme de organizare:** grup mare frontal, independent, grupuri de nivel omogen.

Strategii de evaluare: autoevaluare; evaluare formativă interactivă.

Bibliografie:

1. Curriculum Național: Învățământul primar. Chișinău, 2018 [citat 12.12.2020]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf.
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău, 2018 [citat 20.03.2020]. Disponibil: <https://mecc.gov.md>.
3. NICULCEA, T., CARA, A., VARTIC, A. *Educația moral-spirituală*. Manual pentru clasa a 2-a. Ch.: Lyceum, 2019. 96 p. ISBN 978-9975-3353-0-0.

	Evenimentul Instrucțional	Conținutul activității	T,	Resurse strategice		
				Metode	Mijloace	Forme
EVOCARÉ						
1.	Moment organizatoric	Managementul sălii de clasă, pregătirea materialelor, verificarea prezenței.	2'			
2.	Captarea atenției	„Întrebare și răspuns” - fiecare scrie pe o cartelă-vip albă o întrebare, iar pe alta colorată- răspunsul. Se amestecă, separat, întrebările, la fel și răspunsurile. Apoi se extrage de fiecare elev o întrebare și un răspuns. Se citesc pe rând de către elevi. Se cere a fi stabilită corespondența: întrebare-răspuns. Întrebările și răspunsurile sunt cu referire al subiectele studiate anterior.	5'	ice-breakin g	cartele- vip	frontal
REALIZAREA SENSULUI						
3.	Reactualizarea structurilor învățate anterior	Prin spiderweb determinați câmpul lexical al cuvântului COMUNITATE. Alcătuți enunțuri cu aceste cuvinte.	3'	spiderweb	tabla, creta, caiete	independent
4.	Anunțarea subiectului, enunțarea obiectivelor	 - Ce reprezintă imaginea? Cu ce o asociați? - Ce simbolizează această imagine? etc. Subiectul: Buna vecinătate - Cunoscând subiectul lecției, să vedem ce așteptări aveți de la oră. (Se înscriu la tablă). Apoi convertim aceste așteptări în obiective ale lecției. - Restabilind ordinea cuvintelor în propoziție, vom descoperi o afirmație, care va fi punctul de plecare al lecției noastre:	5'	asocieri	Imagine	frontal
5.	Prezentarea/ învățarea conținutului nou	„Un vecin bun este ca un frate”. Se comentează afirmația. În continuare se definește noțiunea de bună vecinătate prin <i>scriere liberă</i> , apoi o definim conform manualului: „înseamnă acceptarea celorlalți așa cum sunt. Buna vecinătate presupune manifestarea respectului față de istoria, tradițiile și	5'			

		<p>cultura țării în care locuiești și față de oamenii de alte naționalități și credințe care locuiesc în Moldova.” Observă imaginile (manual, pag. 51).</p> 	10'	lucrul cu manualul	manualul	
6.	Obținerea performanțelor	<ul style="list-style-type: none"> - Ce naționalități recunoști în imagini? - Cum comunică bunii vecini care locuiesc în Moldova? - Ce înseamnă comunicare civilizată? - Ce valori respectăm pentru menținerea păcii? <p>Ex. 3, 4, 5 (pag. 51-52)</p>				
7.	Asigurarea feed-back-ului	<p>Elevii se împart în trei grupuri în dependență de stilul de învățare și primesc următoarele sarcini:</p> <p>GRUPUL I auditiv - În baza piesei „Moldova mea”, determinați valorile naționale. https://www.youtube.com/watch?v=jFziuk5UO6o</p> <p>GRUPUL II vizual- Alcătuiți un inventar al valorilor buneii vecinătăți.</p>	10'		înregistrare, imagini, plic	lucrul în grup
8.	Evaluare	<p>GRUPUL III tactil-chinestezic- Identificați din imaginile pe care le aveți în plic, portul tradițional al diverselor etnii ce locuiesc în Republica Moldova. Prezentarea sarcinilor.</p>	5'	jurnalul reflexiv		independent
9.	Tema pentru acasă	<p>Fiecare dintre voi ați primit două fișe A, B. Pe fișa A scriem o întrebare la care puteți răspunde despre subiectul pe care l-am studiat astăzi, iar pe fișa B înscrieți o întrebare neclară ce o aveți. Lecturați în grup toate întrebările și alegeți cea mai interesantă fișă A și B. Întrebările din fișa B se vor clarifica.</p> <p>Urmează o autoevaluare prin jurnalul reflexiv:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lucrul care mi-a plăcut cel mai mult ... 2. Mi-ar plăcea să învăț mai multe despre.. 3. Doresc să mă perfecționez în ... 4. Pentru a deveni un bun vecin trebuie... 5. Am învățat că aș putea... <p>Confecționați un suvenir care ar reprezenta Republica Moldova sau localitatea voastră și pe care l-ați putea dăruia unui prieten.</p>				

PROIECT DIDACTIC la Dezvoltarea personală

Metodist la practica pedagogică: Oxana CHIRA, conf. univ., dr.

Clasa: a VII-a

Disciplina: Dezvoltare personală

Subiectul lecției: Comportament tolerant și non-discriminatoriu în relații

Tipul lecției: Mixtă

Unități de competențe:

1.3. Modelarea unui comportament tolerant și non-discriminatoriu, manifestând respect față de cei din jur.

1.4. Identificarea elementelor specifice comunicării eficiente și integrarea lor în contextul real și virtual.

Obiectivele lecției:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1. să analizeze propriile experiențe interculturale;

O2. să manifeste empatie față de alte religii și culturi;

O3. să delimiteze specificul cultural și noi hărți mentale;

O4. să conștientizeze diferențele dintre culturi și acceptarea lor necondiționată.

Strategii didactice:

- *Metode și procedee:* Jocul de rol, dialogul dirijat, turul galeriei, quiz.
- *Mijloace didactice:* laptop, postere didactice, harta lumii, carioci, PowerPoint, vatman, microfon, foi A4, puncte de la 1 la 5.
- *Forme de organizare:* frontal și în grup.

Bibliografie:

1. CHIRA O. Zur Entwicklung von religiösen Tabus in der europäischen Kultur. În: *Literature as Mediator. Intersecting Discourses and Dialogues in a Multicultural World*, Tîrgu-Mureș; Arhipelag XXI Press, 2018, p. 542-550. ISBN: 978-606- 8624-14-3.
2. COBIANU, E. *Cultura și valorile morale în procesul de globalizare*. Cluj-Napoca: Editura Grinta, 2008, pp. 21-28.
3. GUIZOT, F., PREDA, C. (trad.), TATARU-CAZABAN, M. (trad.), CRAIUTU A. (introd.) *Istoria civilizației în Europa*, Humanitas, 2000.
4. REARDON, B. A. *Toleranța - calea spre pace*. Chișinău: Editura Arc, 2004.
5. ȘOVA T., RUSOV V., TRINCA L., CHIRA O., JACOTA-DRAGAN O., GAGIM I., BETJIVU A., FOCA E. University Curriculum. Intercultural Education for future teachers. Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020.

SCENARIUL DIDACTIC AL LECȚIEI

EVOCARE

a. *Quiz*. Divizarea clasei în echipe și identificarea căpitanului echipei. Această sarcină constă din 5 întrebări referitoare la toleranță. Din patru variante de răspuns, doar unul alege echipa. Pentru fiecare întrebare se acordă 1 minut. Dacă se cunoaște răspunsul, se ridică mâna. În cazul în care nici o echipă nu a răspuns și a expirat timpul acordat, se vor

accepta răspunsuri de la ambele echipe. În urma acestui quiz se vor analiza răspunsurile frontal (Anexa 1)

b. *Portretul personal vs toleranță*. Desenează o axă de la A la Z, indicând la A „ceea ce se poate tolera”, la M „ceea ce s-ar accepta dacă...”, la Z „ceea ce categoric nu se acceptă”. (A←M→Z)

REALIZAREA SENSULUI

a. *Asaltul de idei*. În lume există o mulțime de religii, față de care suntem cu toții toleranți. Fiecare elev este solicitat să explice simbolul și religia pe harta lumii (Anexa 2).

b. *Joc de rol*. În vizită au sosit două doamne: Doamna Toleranță și Doamna Comunicare. Fiecare echipă extrage o fișă pe care este desenată TOLERANȚA/COMUNICARE (Anexa 3).

1. Desenați doamna TOLERANȚĂ sau COMUNICARE.

2. Numiți vârsta Dnei și naționalitatea.

3. Scrieți în ce limbă vorbește Dna.

4. Descrieți cât de des o întâlniți în viață și în ce situație.

5. Identificați locul unde ați invita-o la o discuție și ce i-ați sugera.

Căpitanul echipei prezintă răspunsurile, argumentează culorile alese, membrii echipei intervin cu răspunsuri.

REFLECȚIE

a. *Interviul*. Această etapă a concursului presupune un interviu cu doi oaspeți din Germania și Marea Britanie. Sarcina echipelor este să alcătuiască zece întrebări oaspeților despre toleranță, anti-discriminare, oamenii în etate, persoane cu dizabilități, migrație masivă, acceptarea altor limbi etc. Să aleagă reporterul echipei, să adreseze întrebări la microfon și să primească răspunsuri.

b. *Consultații în grup*. Relevarea câtorva distincții între toleranță și anti-discriminare în baza filmelor vizionate. Explicarea diferențelor respective și a anumitor aspecte ce țin de religie, limbă, persoane cu dizabilități, ajutor social etc. Vizionarea filmelor tematice cu scop de a promova comunicarea eficientă cu cei din jur, comportament non-discriminatoriu: <https://www.impact360institute.org/videos/tolerancequiz/> (în limba engleză); <https://www.youtube.com/watch?v=V2SoGw76deM> (în limba română).

EXTENSIE

a. *Studiu de caz*: În vacanța de vară elevii pleacă într-o tabără internațională. În tabără vor fi copii din diferite țări și vârste. Vor accepta să locuiască în aceeași cameră cu un copil de altă etnie, culoare, vârstă, religie? Dacă răspunsul va fi pozitiv, atunci desenează o mână verde și primele impresii despre colegul/colega de cameră. Dacă răspunsul va fi negativ, desenează o mână roșie și argumentezi răspunsul negativ. Numărăm mâinile roșii și verzi, recapitulând importanța toleranței și identificăm semnele unui comportament de intimidare și antidiscriminare.

b. *Expoziție*: Organizarea unei expoziții foto dedicate temei „Toleranța în orașul meu mă aștepta la stația din centru”.

ANEXE

Anexa 1. Situații pedagogice

1. Mergem în microbuz. Există doar două locuri libere. Un loc este lângă o doamnă afroamericană. Alt loc este lângă un domn european. Unde veți lua loc?
 - a. Lângă doamnă.
 - b. Lângă domn.
 - c. Îmi este indiferent lângă cine.
 - d. Mai bine rămân în picioare.

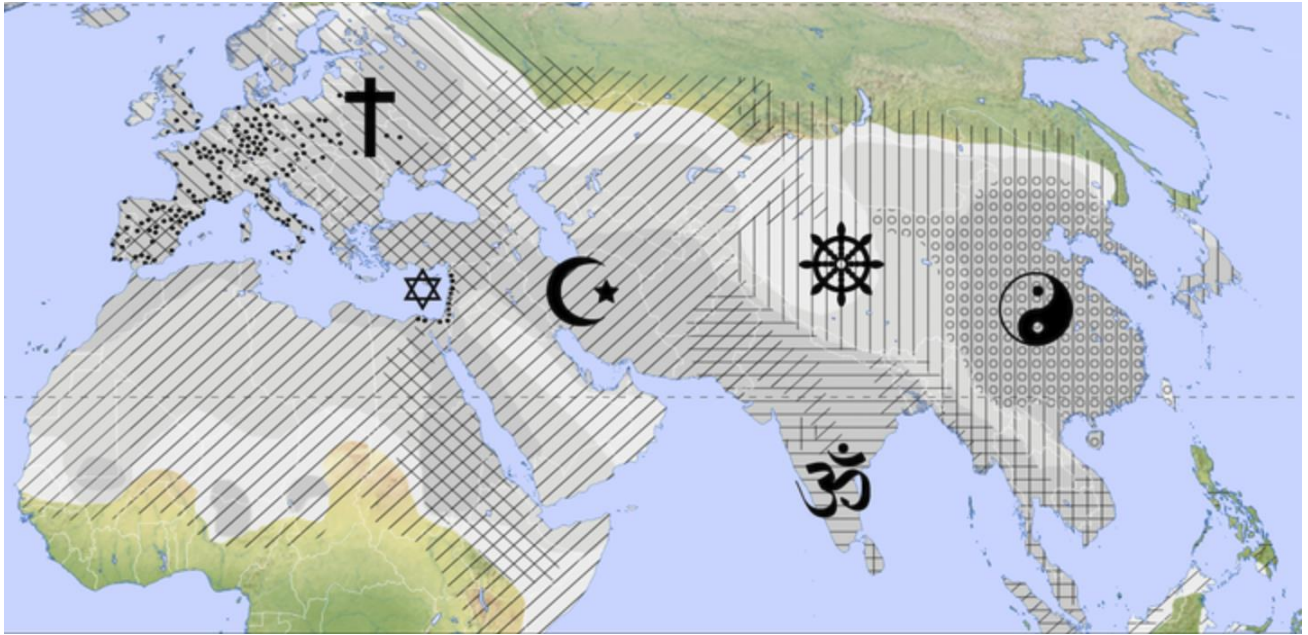
2. Faceți cumpărături, auziți cum vorbesc doi oameni într-o limbă străină. La ce vă gândiți?
 - b. Sper că nu se vor adresa la mine.
 - c. Probabil că nu cunosc ce produs alimentar este acesta și ar trebui să le explic.
 - d. Sună foarte straniu și nu mă simt bine alături.
 - e. De ce nu e posibil ca în Moldova să se vorbească în română?

3. În orașul tău se va construi o moschee cu un minaret. Ce părere ai?
 - a. Consider că fiecare religie are dreptul să existe.
 - b. Moscheea nu ar fi o problemă, dar sunetul probabil ar fi un impediment dimineața.
 - c. Dacă minaretul nu va fi mai înalt decât biserica nu va fi o problemă.
 - d. Islamul este prea prezent în țara noastră deja. Sunt împotrivă.

4. Ce înseamnă să fii tolerant?
 - a. Toți își permit să facă ce vor.
 - b. Eu accept pe toți cum sunt.
 - c. Eu accept părerea fiecăruia, dar insist asupra viziunii mele.
 - d. Trebuie să mă retrag și să permit altora să se expună.

5. Capul acoperit cu voalul islamic în locuri publice v-ar produce disconfort?
 - a. M-ar deranja și aș insista să fie interzise.
 - b. Atunci călugărițele trebuie să nu poarte vestimentația bisericii.
 - c. Respect libertatea religiilor.
 - d. Voalul nu m-ar deranja, dar rochia neagră sau alte elemente din îmbrăcămintea islamică feminină nu aș accepta.

Anexa 2. Fișe de lucru

Anexa 3. Fișă de lucru

PROIECT DIDACTIC la Educație pentru societate

Metodist la practica pedagogică: Olga JACOTA-DRAGAN, asist. univ.

Clasa: a V-a

Unitatea de conținut: Unitatea I. Toți diferiți, toți egali

Subiectul lecției: Asemănări și deosebiri umane

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

- Caracterizarea propriei persoane în baza elementelor ce definesc identitatea.
- Susținerea respectului pentru demnitatea umană, egalitate și echitate.
- Manifestarea respectului în diverse grupuri școlare.

Obiectivele lecției:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 - să descrie ce simt atunci când identifică asemănări și deosebiri cu alți oameni;

O2 - să explice cum pot influența gândurile și emoțiile relațiile dintre oameni;

O3 - să propună situații de valorificare atât a asemănărilor, cât și a diferențelor dintre oameni

Strategii didactice:

- **Forme de organizare:** frontal, în grupuri mici/mari;
- **Metode și procedee:** explicația, expunerea, studiul de caz, asocieri;
- **Mijloace didactice:** notebook, proiector, monitor, marchere, foi de flipchart;

Strategii de evaluare: evaluare formativă interactivă, autoevaluare.

Bibliografie:

1. Curriculum național, Aria curriculară Științe socioumanistice. Disciplina Educație pentru societate. Clasele V-IX. Aprobate la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018). Chișinău. 2018.
2. Ghidul profesorului la Educație pentru societate, clasa a V-a. MECC, Consiliul Europei, 2020. ISBN 978-9975-87-713-8.;
3. Educație pentru societate: Manual: Clasele a 5-a - a 6 - a, Adrian Dolghi, Alina Felea, Chișinău 2019, ISBN 978-9975-3377-8-6;
4. Repere metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplinele școlare Educație pentru societate/ Educație civică în anul de studii 2021-2022.
5. ȘOVA, T.; RUSOV, V.; TRINCA, L. [et al.]. *Educație interculturală: Curriculum universitar pentru viitorii pedagogi*. Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). 64 p. ISBN 978-9975-4027-9-8
https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_eic_balti_ro.pdf

SCENARIUL DIDACTIC AL LECȚIEI

EVOCARE

- **Conversația.** Scriem în mijlocul tablei întrebarea: Oamenii sunt la fel sau diferiți? Elevii notează toate ideile - ca răspuns la întrebare pe foaie de flipchart.

Facilitați o discuție cu toată clasa analizând cele scrise pe flipchart, pentru a găsi împreună răspunsuri la următoarele întrebări:

- Oamenii se aseamănă?
- Prin ce se aseamănă oamenii?
- Prin ce se deosebesc oamenii?
- Asemănările și deosebirile influențează relațiile dintre oameni? Dintre colegi de clasă?
- Asemănările și deosebirile influențează reușita școlară a elevilor?
- Cum apreciem pe cei care sunt diferiți de noi?
- Cum ne apreciază cei față de care suntem diferiți?

Explicați elevilor că fiecare din oameni este diferit și nu e binevenit să judecăm peștele după capacitatea sa de a se urca pe un copac, așa cum a zis renumitul Albert Einstein. (Folosiți imaginea din anexa 1)

- Arătați elevilor una din imaginile din Anexa 2 și dați-le timp, individual sau în perechi, să reflecteze asupra acesteia. Inițiați o discuție în baza următoarelor întrebări:

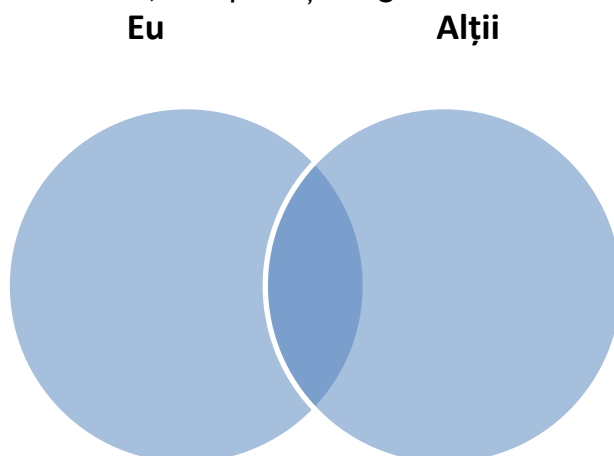
- Ce observați/ simțiți/ credeți în legătură cu situațiile din imagine?
- Ce v-a atras atenția în mod special?
- Cu ce situații din viața noastră asociați ceea ce vedeți?
- Ce poate fi făcut într-o situație similară?
- Care este propunerea voastră?

Concluzionați, împreună cu elevii, care sunt criteriile după care se deosebesc oamenii. Explicați elevilor că diversitatea și competențele oamenilor contribuie la dezvoltarea multilaterală a societății.

- Propuneți elevilor să răspundă la întrebările:

- Prin ce eu mă deosebesc de alții?
- Ce asemănări eu am cu alții?

În paralel cu răspunsurile elevilor, completați diagrama la tablă:

Discutați cu elevii privind specificul fiecărui om de a fi, dreptul de a vorbi altă limbă, de a purta alte haine, de a merge în alte lăcașe sfinte, de a avea alte tradiții și obiceiuri în familie.

REALIZAREA SENSULUI

- *Turul galeriei*

Se formează grupuri a câte 4-6 persoane, se oferă fiecărui grup câte un poster și marchere, sarcina grupului este de a prezenta schematic, desen sau caricatură la una din temele propuse:

1. *Diversitatea culturală;*
2. *Diferențele nu sunt motiv pentru excludere din societate;*
3. *Unicitatea fiecăruia contează;*
4. *Oamenii se deosebesc după mai multe criterii;*
5. *Fiecare persoană este unică.*

Elevii prezintă în fața clasei posterul, explicând semnificația și răspund la întrebările puse de colegi; apoi posterele se expun pe perete/tabla, acolo unde dorește fiecare echipă. La fiecare poster se lipește câte o foaie și se cere grupurilor să facă un tur, cu oprire în fața fiecărui poster unde pe foaia anexată notează comentariile, sugestiile, întrebările lor. Fiecare grup va citi comentariile făcute de celelalte grupe și va răspunde la întrebările scrise de acestea pe foile anexate.

• *Lectură ghidată*

Propuneți elevilor spre lecturare povestea vieții lui Stephen Hawking sau Nick Vujicic (Anexa 3). Sensibilizați elevii la exprimarea opiniilor privind personalitățile menționate. Fiind diferiți de alții, aceasta i-a împiedicat în formarea și dezvoltarea propriei personalități? În ce constă aportul lor adus societății?

REFLECȚIE

Comentați citatul/proverbul la alegere:

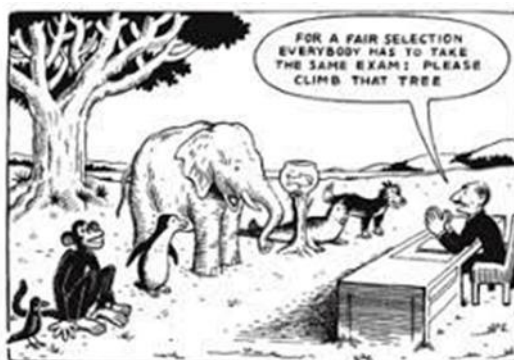
1. „Cred că lucrurile care-i fac pe oameni diferiți sunt acelea care-i fac cei mai frumoși.” (Lindsay Jaylyn Price)
2. „Între cei care stau în picioare, nu sta jos; între cei care stau jos, nu sta în picioare. Între cei care râd, nu plânge; între cei care plâng, nu râde.” (proverb evreiesc)

EXTINDERE

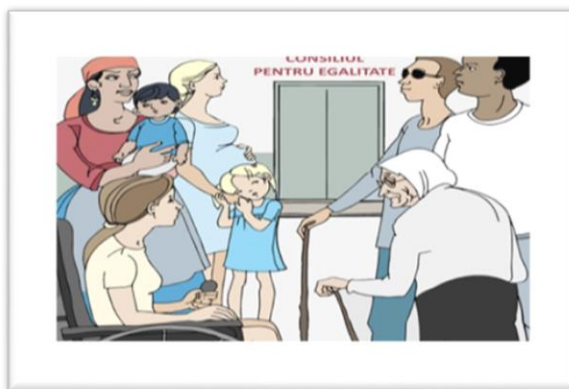
- Propuneți elevilor să elaboreze materiale promoționale (fișă, flyer, desen, poster) de promovare a comportamentului antidiscriminator prin descoperirea frumuseții diversității umane.
- Vizionare de film. Propuneți elevilor spre vizionare individual sau împreună cu prietenii ori părinții filmelor, cum ar fi:
 1. *Țestoasele pot să zboare*, Regia: Bahman Ghobadi - Irak, 2004
 2. *Oblio*, Regia: Fred Wolf - SUA, 1967
 3. *Dă mai departe*, Regia: Mimi Leder - SUA, 2000
 4. *Băiatul în pijama dungată*, Regia: Mark Herman - SUA, 2008

ANEXE

Anexa 1 Citatul lui Albert Einstein

Anexa 2 Toți diferiți

<https://www.facebook.com/pg/justicehasnogenderbuzau/posts/>
https://egalitate.md/ru/curs_e-invatare/

Anexa 3 Istorie de viață

Moartea astrofizicianului Stephen Hawking la vârsta de 76 de ani este o pierdere pentru lumea științifică, dar în același timp este o pildă de curaj și de perseverență în ciuda unui diagnostic sumbru. Fizicianul suferea de boala Lou Gehrig, neputându-se mișca și comunica numai cu ajutorul unui așa-numit sintetizator de voce. Povestea sa este extraordinară încă din tinerețe, mai cu seamă că el nu s-a născut așa.

Născut pe 8 ianuarie 1942, omul de știință Stephen William Hawking și-a canalizat activitatea pe alăturarea relativității - natura spațiului și a timpului - și teoria cuantumului - cum cele mai mici particule s-au născut în Univers - pentru a demonstra crearea și funcționarea Universului. În 1964, la vârsta de 22 de ani, a fost diagnosticat cu o boală progresivă de neuron motor, afecțiune cunoscută sub numele de scleroză laterală amiotrofică. I-a fost prezis că va mai trăi doar câțiva ani. Boala a evoluat gradual și l-a lăsat în imposibilitatea de a se mișca, ținut într-un scaun cu rotile, aproape paralizat și neputând să vorbească decât cu ajutorul unui dispozitiv (sintetizator de voce).

În 1974, la vârsta de 32 de ani, a devenit unul dintre cei mai tineri membri ai prestigiosului for de știință britanic Royal Society. Cinci ani mai târziu, a devenit Lucasian Professor la Universitatea Cambridge, unde se mutase de la Oxford, pentru a studia astronomia teoretică și cosmologia. Acest titlu fusese deținut de Newton ultima dată.

„Scopul meu este simplu”, a spus el la un moment dat. „Este completa înțelegere a universului, de ce este cum este și de ce există”.

Stephen Hawking afirma despre viața lui: „Încerc să duc un trai cât mai normal posibil și să nu mă gândesc la starea mea sau să regret lucrurile pe care mă împiedică să le fac, care nu sunt atât de multe”.

Geniul lui i-a adus celebritate la nivel global. Cartea lui din 1988 a căutat să explice oamenilor din afara zonei științifice teoriile fundamentale ale universului și a devenit un bestseller. A fost urmată de „Universul într-o coajă de nucă”, în 2001.

În 2007, Hawking a publicat cartea pentru copii „George și cheia secretă a universului”, împreună cu fiica lui Lucy, prin care a încercat să explice cum funcționează sistemul solar, asteroizii, găurile negre și alte corpuri cerești.

A avut apariții scurte în „Star Trek: The Next Generation” și „The Simpsons”, iar vocea a apărut pe înregistrări ale trupei Pink Floyd.

Dincolo de știință, Hawking a fost un activist politic. Înainte de cele mai recente alegeri prezidențiale din SUA, l-a descris pe Donald Trump ca „un demagog care pare să conteste cel mai comun numitor”.

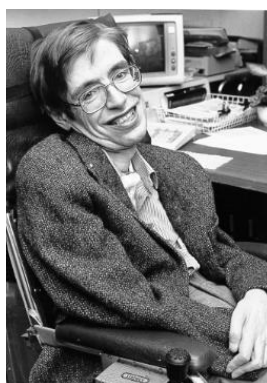
În plus, el a prevenit Marea Britanică - înainte de referendumul din 2016 privind părăsirea Uniunii Europene: „Sunt duse zilele când puteam să stăm singuri împotriva lumii”.

Stephen Hawking s-a căsătorit cu Jane Wilde în 1965, iar împreună au avut trei copii. Cuplul s-a despărțit după 25 de ani, iar el s-a căsătorit cu asistenta sa Elaine Mason. Povestea de dragoste dintre Hawking și Wilde a fost spusă în filmul „The Theory of Everything”, apărut în 2014, care i-a adus actorului britanic Eddie Redmayne un trofeu Oscar la categoria „cel mai bun actor în rol principal”.

Sursa:

<https://www.historia.ro/sectiune/portret/articol/viața-lui-stephen-hawking-omul-care-a-rivalizat-cu-newton-si-albert-eistein>

Nick Vujcic s-a născut în 1982 în Melbourne, Australia, cu o boală rară, sindromul Tetra-Amelia, caracterizată prin lipsa tuturor celor patru membre. Când l-a văzut, în sala de nașteri, tatălui său i s-a făcut rău. Mama sa, care era asistentă medicală și care făcuse totul ca la carte, pe toată perioada sarcinii, s-a învinovățit la început. Pe măsură ce a trecut timpul însă, deși le-a fost greu, părinții lui Nick nu au încetat să-și considere nou-

născutul o binecuvântare, și, în același timp, o provocare. Dar, mai presus de orice, și-au promis că-l vor învăța ceea ce multora li s-ar fi părut imposibil: să fie independent.

Părinții lui Nick au insistat ca fiul lor să urmeze cursurile unei școli obișnuite, iar el, care a obținut mai târziu o diplomă universitară în Planificare Financiară, spune că a fost cea mai bună decizie. Cu toate acestea, drumul lui Nick a fost unul lung și dificil. În copilărie, s-a confruntat cu depresia, dar și cu singurătatea. Ca orice alt copil care ar fi fost în locul său, Nick considera că a fost condamnat să fie diferit. S-a întrebat care este scopul său în viață,

dacă măcar i-a fost dat să aibă unul. Când avea 10 ani, a vrut să se sinucidă, dar încercarea lui a eșuat. Și-a dat seama apoi că nu i-ar putea răni într-un asemenea mod pe cei care îl iubeau, părinții și prietenii lui cei mai buni - sora și fratele. La 15 ani l-a descoperit pe Dumnezeu și spune că de-atunci viața lui a fost o călătorie minunată și că victoria sa, precum și dragostea pe care o are azi față de tot ce-l înconjoară, se datorează credinței lui. A învățat să înoate, să scrie la calculator, folosindu-și micul picior pe care îl are și pe care-l numește *his chicken drumstick*, să joace golf și să facă surfing. Cel mai important lucru însă, este că a învățat să se accepte așa cum e, să se concentreze pe abilitățile sale, și nu pe dizabilități.

La 17 ani, un administrator al liceului l-a îndemnat să le povestească oamenilor despre credința sa și despre depășirea problemelor. În următorii doi ani, a ținut discursuri de 12 ori în fața unor grupuri restrânse. Treptat, a ajuns să vorbească în fața a trei sute de elevi, iar recunoștința unei fete care, l-a sfârșitul discursului său, a venit să-l îmbrățișeze, l-a inspirat să viziteze 44 de țări și să predice de 2000 de ori în fața unor grupuri mari de elevi, profesori, oameni de afaceri. A realizat că este într-o poziție unică, ce-i permite să răspândească iubirea și speranța printre oameni.

După ce și-a creat propria companie, *Attitude is altitude*, Nick a continuat să țină discursuri motivaționale pentru a răspândi în jurul lumii ideile lui despre credință, determinare și voință. Spirit filantropic, a lansat, de asemenea, o organizație non-guvernamentală, *Life without limbs*, prin care ajută școli din țările lumii a treia și sprijină construirea de spitale și orfelinate.

Azi, Nick locuiește în California, cu soția lui, pe care se îndoia profund că o va întâlni vreodată. Este scriitor, muzician, actor, iar printre hobby-urile sale se numără pescuitul, pictura și înotul. (...) Că nu a făcut din viața lui o luptă continuă, ci o bucurie. Și, într-o lume ca cea de azi, e important să te bucuri. E important și să-i faci pe alții să se bucure. Să fii bun, tolerant, prietenos, sensibil. Nu mereu, ci măcar din când în când. Să fii uman. Iar Nick Vujicic la asta se pricepe. Și poți să te gândești că un om ca el nici nu ar fi putut avea un alt destin.

Sursa: <http://societatesicultura.ro/2013/09/nick-vujicic-o-poveste-despre-luptatorii-zilelor-noastre/>

PROIECT DIDACTIC la Educație pentru societate

Metodist la practica pedagogică: Olga JACOTA-DRAGAN, asist. univ.

Clasa: a VI-a

Unitatea de conținut: Unitatea III. Comportamentul social

Subiectul lecției: Reguli de comportament social

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

- Identificarea regulilor comportamentale în contexte diferite sociale.
- Compararea manifestărilor comportamentale de tip prosocial și antisocial, în baza criteriilor stabilite.
- Manifestarea respectului față de persoane și valorile lor în condiții de diversitate.

Obiectivele lecției:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 - să enumere principalele reguli de conviețuire;

O2 - să argumenteze necesitatea respectării regulilor în societate;

O3 - să aprecieze comportamentul persoanelor ce respectă regulile în societate.

Strategii didactice:

- **Forme de organizare:** frontal, individual, în grup;
- **Metode și procedee:** explicația, discuția ghidată, film educativ;
- **Mijloace didactice:** notebook, proiector, monitor, marchere, foi de flipchart;

Strategii de evaluare: evaluare formativă interactivă, autoevaluare.

Bibliografie:

1. Curriculum național, Aria curriculară Științe socioumanistice, Disciplina Educație pentru societate, Clasele V-IX, Chișinău 2018, aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018).
2. Ghidul profesorului la Educație pentru societate, clasa a VI-a, MECC, Consiliul Europei, 2020, ISBN I 978-9975-87-714-5;
3. Educație pentru societate: Manual: Clasele a 5-a - a 6 - a, Adrian Dolghi, Alina Felea, Chișinău 2019, ISBN 978-9975-3377-8-6;
4. Repere metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplinele școlare Educație pentru societate/ Educație civică în anul de studii 2021-2022.
5. ȘOVA, T.; RUSOV, V.; TRINCA, L. [et al.]. Educație interculturală: Curriculum universitar pentru viitorii pedagogi. Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). 64 p. ISBN 978-9975-4027-9-8
https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_eic_balti_ro.pdf

SCENARIUL DIDACTIC AL LECȚIEI

EVOCARE

- *Discuție frontală.*

Elevilor se propune să răspundă la următoarele întrebări:

- Ce sunt normele de comportament social?
- De ce sunt necesare aceste norme?
- Toți membri ai societății respectă regulile de comportament social?
- Ce reguli de comportament cunoașteți?

Profesorul aduce exemple de comportament civilizată, argumente privind importanța acestuia într-o societate/grup social sau profesional.

- *Tehnica lotus- floarea de nufăr.* Elevilor se propune să identifice locurile, situațiile unde este necesară cunoașterea și aplicarea regulilor de comportament (transport public, la masa, bibliotecă, teatru, activitate profesională etc.).

Ideile elevilor se trec în cele 8 "petale", apoi li se propune să identifice regulile de comportament pe care le cunosc specifice situațiilor/locurilor identificate, astfel cele 8 idei deduse vor deveni noi teme centrale pentru alte câte 8 "petale".

REALIZAREA SENSULUI

- *Portretul-robot al omului manierat.* Elevii se împart în grupe a câte 4-6 persoane, primesc marchere, foi A1, sarcina fiecărui grup constă în elaborarea portretului schematic/simbolic/caricatura omului manierat. Apoi fiecare grup prezintă și comentează posterul realizat.

Repere pentru elevi: modalități de salutare; exemple de prezentare; formule de adresare; convorbire telefonică; relații cu membrii familiei/colegii; comportamentul la masă/cantina școlii etc.

- *Filmul educativ:* Vizionarea unei secvențe video din cele propuse:

1. <https://www.youtube.com/watch?v=iwWb9Bblyko>

2. <https://www.youtube.com/watch?v=Mt1vVGmJ-AI>

Propuneți elevilor să noteze toate regulile de comportament civilizată prezentate în video. După vizualizare elevii prezintă cele notate și profesorul le scrie pe tablă (fiecare regulă este analizată și aduse argumente privind importanța acesteia).

REFLECȚIE

- *Lucru în grup.* Elevii se împart în grupe a câte 4-6 persoane, primesc hârtie colorată, lipici, marchere. În baza regulilor identificate anterior fiecărui grup se propune să elaboreze un Pliant privind Bunele maniere în societate.
- *Graficul T.* Completarea tabelului. Argumentarea importanței și eficienței aplicării regulilor de comportament civilizată, identificând normele morale care au devenit norme juridice (calomnia, injuria, furt, șantaj etc.).

Norme morale VS Norme juridice	
ASEMĂNĂRI	DEOSEBIRI

EXTINDERE

- Se propune elaborarea Codului de conduită al elevului în clasă/școală;
- Organizarea unei expoziții ale pliantelor elaborate.

PROIECT DIDACTIC

la unitatea de curs universitară Comunicare interculturală

Titular de curs: Lilia TRINCA, conf. univ., dr.

Subiectul lecției: Stereotipuri și prejudecăți

Obiective:

Studentii vor urma:

- să argumenteze legătura între stereotipuri și prejudecăți;
- să identifice modul în care stereotipurile și prejudecățile pot duce la păreri simplificate și incorecte cu privire la indivizi, grupuri de oameni și țări întregi;
- să explice modul de formare a stereotipurilor și posibilitățile de reprimare/diminuare;
- să explice consecințele prejudecăților și stereotipurilor;
- să propună soluții de evitare a prejudecății și discriminării.

Strategii didactice:

- *Metode și procedee:* brainstorming oral, film educativ, interogare multiprocesuală, eseu reflexiv;
- *Mijloace didactice:* laptop, proiector, fișe distributive, foi A1, marchere;
- *Forme de organizare:* activitate frontală, activitate în grup, activitate individuală.

Bibliografie:

1. CARTALEANU, Tatiana. *Harta culturală a satului meu. Proiect interdisciplinar. Competența interculturală. Auxiliar didactic.* Chișinău: Centrul Educațional Pro Didactica, 2015, pp. 51-59. ISBN 978-9975-61-814-4.
2. HANDRABURA, Loretta, GORAȘ-POSTICĂ, Viorica. *Educație pentru echitate de gen și șanse egale: Auxiliar didactic pentru profesori și elevi.* Centrul Educațional „Pro Didactica”. Ed. a 2-a, rev. Chișinău: Centrul Educațional Pro Didactica, 2016. 166 p. ISBN 978-9975-3013-2-9.
3. OPREA, Ioan. *Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european.* Iași: Institutul european, 2008. 455 p. ISBN: 978-973-611-560-8
4. RĂDULESCU-MOTRU, Constantin. *Etnicul românesc. Naționalismul.* București: Albatros, 1996. 214 p. ISBN 973-24-0389-6
5. TRINCA, Lilia. Imaginea etnică a românului sau etnostereotipuri (în baza experimentului asociativ). In: *Creativitatea lingvală: de la semn la text*, Colocviul Internațional „Filologia secolului al XXI-lea. Ediția a V-a”, Bălți 2014, Editura PIM, p. 255-269 ISBN 978-606-13-2121
6. ȘOVA, T.; RUSOV, V.; TRINCA, L. [et al.]. *Educație interculturală: Curriculum universitar pentru viitorii pedagogi.* Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). 64 p. ISBN 978-9975-4027-9-8
https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_eic_balti_ro.pdf
7. ȘOVA, T.; RUSOV, V.; TRINCA, L. [et al.]. *Intercultural Education: University Curriculum for future teachers.* Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). 60 p. ISBN 978-9975-3259-8-1
https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_eic_balti_en_1.pdf

SCENARIUL DIDACTIC

EVOCARE

Etichete pe frunte

Etichete autocolante, pe fiecare din ele fiind indicat câte un cuvânt și anume: prost; leneș; inteligent; sportiv; onest; drogat; violent; fragil; slab; puternic; bogat; seducător; cleptomani; competent; corupt; înțelept; mincinos; visător; amnezic; religios; alcoolic; trișor ș.a. Sunt admise și alte categorii, în funcție de grupul implicat, printre care: student; director; gardian la închisoare; bucătar; educator; medic; pedagog; director; cerșetor; psiholog; rom ș.a.

Participanții sunt rugați să formeze un cerc mare și, înainte de a-și scoate etichetele, să ghicească ce este scris pe propria etichetă, să-și expună, pe rând, părerile și abia apoi să citească calificativele. Cât de surprinși sunt? Cum s-au simțit pe parcursul jocului? Ce observații au făcut? Ce nou au învățat? Cât de dificil a fost să poarte etichetele? Cum s-au simțit fiind obligați să catalogheze persoanele conform etichetelor pe care le purtau? Cât de dificil a fost să facă abstracție de persoana reală, calificând-o doar după etichetă? Ce paralele au sesizat între acest joc și viața reală?

REALIZAREA SENSULUI

a) *Discuția introductivă:*

- Stereotipurile se pot referi la ...Sex, Naționalitate, Zodie, Religie, Profesie
- De ce folosim stereotipurile
 - „Economia” gândirii
 - Accesarea rapidă de informații despre lumea în care trăim
 - Construirea unei identități sociale, prin a ne defini ca aparținând unui grup caracterizat de anumite calități.
 - Stereotipurile - manuale de „utilizare” și „explicare”
- Cine/ce contribuie la formarea stereotipurilor? Faceți o ierarhizare
 - Experiența directă
 - Mediul social proxim
 - Mass-media

b) **Comentariu în perechi al citatului.** Identificarea cauzelor apariției și propagării gândirii stereotipate: „Noi nu vedem înainte de a defini, ci definim înainte de a vedea” (W. Lippman, „inventatorul” noțiunii de stereotip).

c) **Brainstorming.** Recunoașterea stereotipurilor în mentalul societății românești contemporane și modul de debarasare de acestea. Vizionarea filmului documentar „Clișee de gen în cultura populară și relevarea stereotipurilor de gen. Turul galeriei” la temă. Suport <https://www.youtube.com/watch?v=eFflry4RMBQ&app=desktop>

REFLECȚIE

Discuție la manej. Relevarea rolului literaturii artistice în consolidarea reprezentărilor stereotipice despre identitatea națională. Întrebările profesorului adresate elevilor:

- 1) Care sunt sursele pentru o descriere obiectivă a caracterului național al unei etnii și identificarea etnostereotipurilor? (lucrări științifice; limba națională; folclorul; bancurile internaționale; literatura artistică; jurnalele de călătorie; experimentul).

2) Care este, în opinia dumneavoastră, rolul literaturii artistice în consolidarea reprezentărilor stereotipice despre identitatea națională?

De ce literatura artistică are o importanță atât de semnificativă în formarea identității naționale? Argumentați-vă opinia și exemplificați. Propun elevilor Jocul interactiv *Identitatea culturală* <https://learningapps.org/display?v=pzgb9syx221>

a) Identitate națională

Românii se autodefinesc ca fiind „ospitalieri, veseli, credincioși, sensibili, talentați, hâtri, așezați, molcomi, cumpătați”. „Leneși, săraci, violenți, alcoolici, afemeiați, nespălați, needucați” sunt doar câteva dintre calitățile atribuite românilor de către reprezentanții altor etnii.

Romanul mitic-baladesc *Baltagul* se deschide cu o parabolă despre obârșia popoarelor, un eveniment petrecut *illo tempore*, atunci când Dumnezeu „a pus rânduială și semn fiecărui neam”. Printre cei invitați la „scaunul împărăției”, pe lângă țigan, ungur, jidov, turc ș.a. se aflau și muntenii, care nu-și doreau decât „stăpâniri largi, câmpuri cu holde și ape line”. Dat fiind faptul că ajunseseră ultimii la împărțirea darurilor divine, ei nu au mai apucat nimic din acestea, iar, drept recompensă, Dumnezeu le-a zis că le poate da doar „o inimă ușoară, ca să vă bucurați cu al vostru. Să vă pară toate bune, să vie la voi cel cu cetera, și cel cu băutura, și s-aveți muieri frumoase și iubite” (Sadoveanu, *Baltagul*).

M. Sadoveanu reușește să surprindă realist, obiectiv, fără lirism trăsăturile definitorii pentru români: „Locuitorii aceștia de sub brad sunt niște făpturi de mirare. Iuți și nestatornici ca apele, ca vremea; răbdători în suferințe ca și-n ierni cumplite, fără griji în bucurii [...], plăcându-le dragostea și beția, și datinile lor de la începutul lumii, [...] mai cu samă stau ei în fața soarelui c-o inimă ca din el ruptă: cel mai adesea se dezmiardă și lucește - de cântec, de prietenie” (*ibidem*). (Trinca, *Imaginea etnică a românului sau etnostereotipuri*);

Le voi propune elevilor Jocul interactiv de tip learningapps Etnostereotipuri <https://learningapps.org/display?v=pzcyjbxqfk21>

b) De asemenea, considerăm demnă de a fi luată în seamă și piesa lui Matei Vișniec *Despre sexul femeii - câmp de luptă în războiul din Bosnia*, unde autorul se pronunță în felul următor pe marginea problemei în discuție: „Îmi plac românii. ... Sunt singurul popor latin din regiune ... sunt puțin cam prea fataliști, totuși se dau după cum bate vântul, mereu de partea învingătorilor, și chiar limba lor e împănată de cuvinte slave” (Vișniec).

b) *Argument în patru pași*. Subiectul discuției - rolurile de gen într-o societate influențate de cultură, religie etc., în baza statisticilor furnizate de Trust in Education: „9 numeroase femei afgane mor în timpul sarcinii sau la naștere (460 de morți/100.000 de locuitori); 98% dintre femei sunt analfabete; numărul mediu de nașteri/femeie - 6; speranța de viață pentru femei - 51 de ani. Din păcate, Afganistanul are o lungă istorie de violență împotriva femeilor și de mutilări de onoare. Femeile sunt agresate în baza unui obicei tribal de soluționare a litigiilor cunoscut sub numele de baad, care tratează fetele tinere ca pe niște obiecte care pot fi oferite drept compensație unei alte familii, de multe ori unor bărbați mult mai în vârstă, pentru a acoperi o datorie mai veche sau pentru a compensa uciderea unei persoane de către o rudă a fetei respective”. (<https://www.trustededucation.org/resources/life-as-an-afghan-woman/>). Întrebările

deschise: 1) Cum a fost posibilă perpetuarea unor astfel de comportamente discriminatorii? 2) Ce trebuie să facă femeile acestea? 3) cum trebuie să procedeze?; 3) Cum ați proceda dvs. În astfel de situație?

c) *Diagrama Venn*: Relevarea legăturii între cele 3 noțiuni: *stereotip, prejudecată, discriminare*.

Prejudecăți	Stereotipuri	Discriminare
EMOȚII	CUNOȘTINȚE	COMPORTAMENTE
Ce simțim în legătură cu membrii unui grup (a judeca înainte - sau, în avans, cunoștințe despre lucruri care urmează să se întâmple/se pot întâmpla)	Credințe generalizate despre cum sunt membrii grupului	Comportamente practicate în legătură cu membrii grupului

e) *Pagina de jurnal*. Compararea rolurilor de gen în cultura română și cea occidentală. Relevarea aspectului dat în mentalul românesc, în baza unor mesaje inoculate fetelor adesea chiar de către mamele lor. Propun studenților să răspundă la întrebarea: Cum credeți mesajele de acest gen pot împiedica, inconștient, dezvoltarea sentimentului de capabilitate, valoare și drept la o viață împlinită: „Fetele sunt crescute să fie doar empatic, ascultătoare, supuse și să renunțe la visurile lor, pentru a nu deranja în societate. Fetele sunt delicate, trebuie să rămână extrem de feminine, societatea le marginalizează, unicul lor rol este să se căsătorească, să facă un copil și să facă compromisuri de dragul unei căsnicii „reșite”.

Întrebări-sugestii: Multe mame fac greșeala de a-și crește fetele ca pe niște viitoare învinse? Or, înainte să le ofere șansa de a realiza ceva, la vârsta adultă fetele știu deja că nu au nici o șansă. Comentați din experiență proprie.

EXTENSIE

Studiu de caz. Identificarea cauzelor, modalităților și consecințelor stereotipurilor.

Video „Experimentul Elliott” <https://www.youtube.com/watch?v=XA7CIKO-zOc>
<https://vimeo.com/120635884>

Jocul QUIZIZZ 10 obiceiuri de Crăciun

<https://quizizz.com/join/quiz/5fdf4fcd50e68e001fe6d5f6/start?studentShare=true>

PROIECT DIDACTIC la unitatea de curs universitară Comunicare interculturală

Titular de curs: Oxana CHIRA, conf. univ., dr.

Subiectul: Stereotipuri și prejudecăți în comunicarea interculturală

Forma de realizare: Online

Unități de competențe:

CP 2.5. Proiectarea și realizarea diferitor activități de cercetare în domeniul comunicării interculturale (rolul femeii în diverse culturi, tabuurile în diverse culturi, exprimarea politeții în diferite culturi, vestimentația în diverse culturi etc.)

CP 6.1. Valorificarea informațiilor acumulate în vederea comunicării eficiente cu exponenți ai diferitelor culturi

CT 1. Aplicarea principiului etic și de cooperare în procesul comunicării interculturale
Relaționarea eficientă cu exponenții altor culturi în procesul negocierii imaginii culturale

CT 2. Valorificarea tehnicilor de autoperfecționare în ceea ce privește colaborarea eficientă cu exponenții altor culturi

Obiectivele lecției:

- să argumenteze legătura între stereotipuri și prejudecăți și modul în care acestea pot duce la păreri simplificate și incorecte cu privire la indivizi, grupuri de oameni și țări întregi;
- să explice modul de formare a stereotipurilor și de reprimare/diminuare;
- să exemplifice situații educative prin care poate fi evitat comportamentul discriminatoriu;
- să estimeze importanța manifestării spiritului de toleranță față de alte culturi.

Strategii didactice:

- *Metode și procedee:* Bliț, consultații în grup, 6 De ce?, proiect de grup, dialogul dirijat, turul galeriei,
- *Mijloace didactice:* laptop, postere didactice, proiector, harta lumii, carioci, foi A4.
- *Mijloace digitale:* <https://read.bookcreator.com>, <https://wordart.com/>, <https://jamboard.google.com>, <https://edupad.ch/p/HIYp4lmpQa>
- *Forme de organizare:* frontal, individual și în grup.

Bibliografie și webografie:

1. DOYÉ, P. *Stereotypen im Fremdsprachenunterricht*. In: Földes, Csaba (Hrsg.): Germanistik und Deutschlehrerausbildung. Szeged / Wien: Edition Praesens, 1993, S. 267-276.
2. ȘOVA, T., RUSOV, V., TRINCA, L. et al. *Curriculum universitar pentru viitorii pedagogi*, Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020.
3. WAGNER, K. *Stereotype und Fremdsprachenunterricht - Über den Umgang mit Vorurteilen und Stereotypen im interkulturellen Fremdsprachenunterricht*. Saarbrücken: Dr. Müller, 1998.
4. <https://www.youtube.com/watch?v=H18QEvWmCyQ>
5. <https://www.filme-im-unterricht.de/>
6. https://www.baobab.at/images/doku/4_heimatland.pdf
7. <https://www.youtube.com/watch?v=qP5lel-lKe0>

SCENARIUL DIDACTIC

EVOCARE

a. *Bliț-imagie*: Lucrul individual: Fiecare student ia o hârtie DIN A4/pixuri și creează un desen pe tema „Țara de origine - patria mea”. Când desenul este terminat, salvează fotografia desenului pe platforma Moodle Forum a cursului, ca să-l poată vizualiza nu doar profesorii, dar și studenții. Profesorul poate sugera o scurtă informație sau poate provoca studentul, în prealabil, de genul:

- Ce sentimente declanșează în mine termenul de casă / patrie?
- În ce contexte folosesc acest termen?
- Este „acasă” un loc în care mă simt confortabil, este o anumită zonă cu o frontieră externă?
- Este „acasă” întreaga lume sau doar familia/oamenii cu care îmi place să trăiesc/comunic?

b. *Consultații în grup*: Fiecare student/studentă identifică limba din tabela de mai jos și completează lexemul „patrie” în alte limbi pe care le posedă. După identificarea și completarea tabelului, se consultă în grup: ce limbi au fost descoperite de colegi, ce sens are acest cuvânt în alte limbi, de ce cuvântul „patrie” este alcătuit din două sau mai multe substantive în alte limbi etc.

Nr.	Cuvântul	Limba
1	Heimat	
2	patria	De ex. spaniolă
3	homeland	
4	lieu d'origine	
5	domov	
6	vatan sau yurt	
7	watan	
8	?	
9	?	
10	?	

Prin aplicația Wordart <https://wordart.com/> se alcătuește un nor comun de întregul grup cu acest cuvânt în toate limbile descoperite și asocierile corespunzătoare cuvântului „patrie”.

REALIZAREA SENSULUI

1. *Filmul educativ*: Vizionarea filmului de scurt metraj „Heimatland”. Studenții se ocupă de propriile prejudecăți și de stereotipurile răspândite în societate. De asemenea, ei reflectă asupra utilizării simbolurilor, muzicii, imaginilor, obiceiurilor, personajelor, comportamentului etc. în acest film, <https://www.youtube.com/watch?v=H18QEvWmCyQ>

2. *Comentariu în grup al filmului*: Studenții vor lucra pe <https://jamboard.google.com> în două grupuri și vor identifica cauzele apariției și propagării gândirii stereotip pe baza următoarelor întrebări:

- Cum și unde trăiește Hausi? Descrie lumea lui Hausi.
- Ce eveniment schimbă brusc „mica sa lume” din patru pereți?
- Ce emoții declanșează vecinul nou venit în lumea lui?

- Care este patria vecinului și de unde știți? Acordați atenție sunetului și imaginii.
 - Ce eveniment a schimbat atitudinea lui Hausi?
 - Cum arată lumea lui după aceea?
 - Ce fel de stereotipuri recunoaștem în filmuleț?
 - Gândiți-vă, de exemplu, la francezi, spanioli, români, ruși etc. cum ar fi lumea lor în patru pereți sau casa? Ce clișeu recunoașteți?
 - Cum este reprezentat vecinul lui Hausi în film?
 - Ce prejudecată vedeți în asta?
 - Cum funcționează clișeele și când devin prejudecăți sau imagini inamice?
3. Un student/o studentă prezintă pagina Jamboard și ideile fixate pe ea, colegii au posibilitatea să completeze răspunsurile oral în <https://meet.google.com>.

REFLECȚIE

1. *Interviul-pereche*: Această etapă a lecției presupune un interviu între doi cetățeni din state și culturi diferite, precum au fost personajele în filmul de mai sus. Sarcina acestui interviu este de a ne convinge că indiferent din ce cultură sau țară de origine vine o persoană, trebuie să fie tratată corect și fără prejudecăți. Înregistrați interviul și expediați fișierul Mp3 pe platforma Moodle.

2. *Tehnica 6 De ce?*: Profesorul citește citatul înscris pe tabla online <https://edupad.ch/p/HlYp4lmpQa> : „Se măgulea cu gândul de a fi un om fără prejudecăți, când însăși această pretenție e o mare prejudecată”. Anatole France. De ce este o prejudecată? Studentul care răspunde în scris formulează o altă întrebare De ce? În total sunt 6 întrebări De ce? Și răspunsuri sunt completate pe tabla online Edupad.

3. *Agenda profesorului*: Profesorul completează agenda sa și răspunde la următoarele întrebări:

- Ce este stereotipul și care sunt procesele din spatele fenomenului?
- Care sunt țintele discriminării?

Profesorul îndeamnă studenții să nu discrimineze pentru că prejudecățile limitează libertatea să vedem dincolo de aparențe. Luptăm zi de zi împotriva prejudecăților, dar cum?

Pentru a afla cum gândesc elevii/studenții săi, profesorul pune următoarele întrebări studenților și adună răspunsurile de la ei pe tabla online <https://cryptpad.fr>, indicând numele de la 1 la 10. În dreptul fiecărui număr, studenții încearcă să răspundă la următoarele întrebări:

1. Ce numim stereotip cultural?
2. Unde stau tocilarii în clasă?
3. Ce numim stereotip general?
4. Cu cine se aseamănă percepția stereotipă a profesorului?
5. Cum se nasc stereotipurile?
6. De la ce vârstă ați auzit: Dacă nu ești cuminte te dau la țigani?
7. Unde e locul mamei sau a tatei?
8. Ce vechime au stereotipurile?
9. Care este diferența dintre discriminare și stereotip?
10. Pot muri oamenii din cauza discriminării?

Pentru a afla mai multe despre istoria stereotipurilor și cauzele discriminării, accesați linkul și răspundeți direct în exercițiul online la întrebările noastre pe platforma Edpuzzle: <https://edpuzzle.com/media/5ffdb1ac4a76524262c676c1>

Comparați răspunsurile Dvs din Edpuzzle și din Cryptpad, scrise anterior. Materialul video are scop didactic și a fost realizat în cadrul proiectului "Justice has no gender" <https://www.youtube.com/watch?v=qP5lel-lKe0>.

EXTENSIE

Proiect de grup: Sunt formate câteva echipe de filmare. Studenții primesc informații de bază despre materialul necesar: aplicarea camerei digitale din telefonul mobil, computer, programul de editare IMovie, internet, informații de fundal despre limba filmului etc. Pentru realizarea filmului vor veni în ajutor următoarele reflecții:

Vă amintiți o situație în care ai simțit frică sau disconfort pentru că ceva sau cineva ți-a fost ciudat? Gândiți-vă și la filmul „Heimatland” discutat la oră.

Aveți rezerve cu privire la anumite persoane sau grupuri de persoane (femei, oameni fără adăpost, străini, homosexuali, persoane cu dizabilități etc.)?

Știți de unde ar putea veni anumite dubii?

Există grupuri de persoane cărora le atribuiți trăsături sau comportamente negative fără să știți cine aparține acestui grup?

Vă puteți imagina de unde vin aceste „prejudecăți”?

Ce experiențe te-au determinat să o faci?

Credeți că aceste experiențe se pot aplica de fapt unui întreg grup de oameni?

După ce au scris răspuns individual la aceste întrebări, fiecare echipă dezvoltă idei și scrie un Storyboard pe tema „Acasă sau printre străini: prejudecăți sau stereotipuri?”. Ulterior filmează un film de maxim 5 minute, face poze, desene, înregistrări audio etc. Salvați toate lucrările proiectului de grup în cartea virtuală <https://read.bookcreator.com>, linkul expediați-l pe platforma Moodle.

Referințe bibliografice

1. BEZEDE, R. [et. al.] *Competența interculturală: instrumente de evaluare*. Ghid metodologic pentru cadre didactice preuniversitare. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2016. 52 p. Disponibil: http://cntm.md/sites/default/files/Instrumente_de_monitorizare%20RO.pdf
2. *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică*. Volumul 1. Context, concepte și model de competențe [online]. Council of Europe, 2018. 91 p. ISBN 978-92-871-8573-0. Disponibil: <https://rm.coe.int/cdc-vol1-/168097e5d1>
3. *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică*. Volumul 2. Descriptori de competențe pentru cultură democratică [online]. Council of Europe, 2018. 65 p. ISBN 978-92-871-8573-0 Disponibil: <https://rm.coe.int/cdc-vol2/168097e5d2>
4. *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică*. Volumul 3. Recomandări pentru implementare [online]. Council of Europe, 2018. 135 p. ISBN 978-92-871-8573-0 Disponibil: <https://rm.coe.int/cdc-vol3/168097e755>
5. *Cadrul de Referință al Competențelor pentru o cultură democratică*. 3 volume. Consiliul European, 2018. www.coe.int/competences.
6. CUCOȘ, C. *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*. Iași: Polirom, 2000. 288 p. ISBN 973-683-445-X.
7. *Curriculum național pentru Învățământul primar*. Aprobate la Consiliul Național pentru Curriculum prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf
8. *Curriculum național, Aria curriculară Științe socioumanistice. Disciplina Educație pentru societate. Clasele V-IX*. Aprobate la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018). Chișinău. 2018.
9. DASEN, P., PERREGAUX, C., REY, M. *Educația interculturală: experiențe, politici, strategii*. Iași: Polirom, 1999. 208 p. ISBN 973-683-223-6
10. DOLGHI, A; FELEA, A. *Educație pentru societate, manual pentru clasele V-VI*. Chișinău: Tipografia Centrală ÎS FEP, 2019. 192 p. ISBN 978-9975-3377-8-6.
11. FOCA, E. Contexte psihopedagogice ale utilizării filmelor în procesul educațional. În: *Structura și dinamica personalității umane în epoca globalizării: perspective psihosocio-pedagogice: Materialele Conf. Șt. Intern.*, 26 mai 2017. Bălți: Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, 2017. pp. 176-180. ISBN 978-9975-50-205-4
12. *Ghidul profesorului la Educație pentru societate, clasa a V-a*. MECC, Consiliul European, 2020. ISBN 978-9975-87-713-8.;
13. GORAȘ-POSTICĂ, V. (coord.) *Competența interculturală. Auxiliar didactic*. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015. 172 p. Disponibil: http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Competenta_Interculturala.pdf.

14. *Învățând să Trăim Împreună. Un Program Intercultural și Interreligios pentru Educație Etică*. ISBN: 978-92-806-4751-8 [online] [văzut 19.12.2020]. Disponibil: <http://www.ethicseducationforchildren.org>
15. NANCY D. *A fost odată ca niciodată... Povești terapeutice*. Partea IV: povești pentru probleme legate de mediul școlar. trad.: A. Gorea, R. Moldovan. Cluj-Napoca, 2011. ISBN 978-606-92706-2-2
16. NEDELCU, A. *Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate*. Iași: Polirom, 2008. ISBN 9789734611737.
17. *Repere ale educației interculturale, CNTM, Fundația Elvețiană pentru Copii „Pestalozzi”*, 2013.
18. *Repere metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplinele școlare Educație pentru societate/ Educație civică în anul de studii 2020-2021*. Anexă la Ordinul MECC nr. 839 din 18 august 2020.
19. STATI D. [et. al.]. GORAȘ-POSTICĂ V. (coord.) *Cultura bunei vecinătăți: Baștina mea*. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei II-a. Ediția a II-a. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2018. 88 p. ISBN 978-9975-3177-3-3. http://www.prodidactica.md/e_resources.php3
20. ȘOVA, T., RUSOV., V. *Educația incluzivă. Ghid metodic pentru formarea inițială și continuă a cadrelor didactice*. Bălți: S. n. Tipografia din Bălți, 2021. 111 p. ISBN 978-9975-50-258-0.
21. ȘOVA, T.; PAREA, A. *Dezvoltarea emoțională a elevilor claselor primare. Ghid metodologic pentru cadre didactice și părinți*. Bălți: Tipografia din Bălți, 2020. 110 p. ISBN ISBN 978-9975-3478-4-6
22. ȘOVA, T.; RUSOV, V.; TRINCA, L. [et al.]. *Educație interculturală: Curriculum universitar pentru viitorii pedagogi*. Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). 64 p. ISBN 978-9975-4027-9-8 https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_eic_balti_ro.pdf
23. ȘOVA, T.; RUSOV, V.; TRINCA, L. [et al.]. *Educație interculturală: Ghid metodologic și suport de curs pentru viitorii pedagogi*. Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). 116 p. ISBN 978-9975-3355-6-0 https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_eic_balti_ro.pdf
24. ȘOVA, T.; RUSOV, V.; TRINCA, L. [et al.]. *Intercultural Education: University Curriculum for future teachers*. Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). 60 p. ISBN 978-9975-3259-8-1 https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_eic_balti_en_1.pdf
25. ȘOVA, T.; RUSOV, V.; TRINCA, L. [et al.]. *Intercultural Education: Methodological guide and course support for future teachers*. Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). 116 p. ISBN 978-9975-3355-1-5 https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_eic_balti_en.pdf

EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

**Îndrumar metodic la practica pedagogică
Cilul I, licență**

Bun de tipar 01.03.2022.

Format: 60x84/8. Tipar digital.

Garnitura: Trebuchet MS.

Coli de tipar: 11.

Tirajul 100. Comanda 46272.

S.R.L. «Tipografia din Bălți»

3100 Republica Moldova, or. Bălți, str. 31 August, 22